

CORIOLÀ

SHAKESPEARE

TEATRE

x

Traducció de
Josep M.ª de Sagarra

COL·LECCIÓ POPULAR DE TEATRE CLÀSSIC UNIVERSAL
DIPUTACIÓ DE BARCELONA
INSTITUT DEL TEATRE

COL·LECCIÓ POPULAR DE
TEATRE CLÀSSIC UNIVERSAL

16

Col·lecció Popular de Teatre Clàssic Universal

DIPUTACIÓ DE BARCELONA
INSTITUT DEL TEATRE

Edició revisada per
ENRIC CASASSES,
JAUME COSTA
i
ANDREU ROSSINYOL

El text de la present edició ha estat establert a partir de l'acarament minuciós de l'edició clandestina de 1942-43 amb la posterior —notablement millorada— de 1959. Els criteris de fixació textual han estat els següents: *a)* incorporació de totes les esmenes de caràcter ortogràfic, mètric i estilístic contingudes a la segona edició catalana; *b)* restabliment del text primitiu sempre que un canvi determinat obeïa a raons de censura o a errors tipogràfics.

Realització Editorial,
VICENT D. PALOMARES

W. SHAKESPEARE

CORIOLÀ

TRADUCCIÓ DE
JOSEP M. DE SAGARRA

PUBLICACIONS DE
L'INSTITUT DEL TEATRE

BRUGUERA

1.ª edició: setembre, 1983

Propietat d'aquesta edició:

Diputació de Barcelona, Institut del Teatre
Carrer Nou de la Rambla, 3 i 5 (Palau Güell), Barcelona (1)

Realització: Editorial Bruguera, S. A.
Camps i Fabrès, 5, Barcelona (Espanya)

© Hereus de Josep M. de Sagarra - 1983

Disseny de coberta: Nestlé Soulé

Printed in Spain

ISBN 84-02 09047-8 / Dipòsit legal: B. 30.273 - 1982

Impress als Obradors Gràfics d'Editorial Bruguera, S. A.
Carretera Nacional 152, km 21.650, Parets del Vallès (Barcelona) - 1983

PRESENTACIÓ

Es difícil de saber quina fou la dimensió humana i la importància històrica de Coriolà, l'heroi romà que, revoltat contra el seu poble, va posar en greu perill la continuïtat de la República; en efecte, la figura de Coriolà ha estat molt reelaborada i fabulada pels escriptors que se n'han ocupat començant pels historiadors grecollatins, els quals difícilment podien sentir-se imparcials davant la seva gesta. Plutarc inciou Coriolà dins les *Vides paral·leles*, que Jacques Amyot va traduir al francès i, a partir d'ell, Thomas North a l'anglès. Fou aquesta versió de North la que Shakespeare va tenir a les mans i que li serví de base per a escriure la seva tragèdia.

Coriolà fou estrenada el 1608, i tal vegada redactada durant els darrers mesos de l'any anterior. La tragèdia s'insereix en la maduresa de Shakespeare, i en un període en què l'autor se sent atret de manera particular pels temes i els personatges de l'antiguitat clàssica. *Coriolà*, dins la cronologia de Shakespeare, ve immediatament darrera d'*Antoni i Cleopatra* i immediatament abans de *Timó d'Atenes* i *Pericles*, estrenades el mateix any.

Bé que Coriolà és el protagonista gairebé absolut de la tragèdia, té una antagonista que, sense intervenir en massa escenes, pren un relleu extraordinari: es tracta de Volúmnia, «aquesta matrona romana —escriu Josep Maria de Sagarra—, símbol de totes, que ens produeix el respecte d'una Demèter arcaica, construïda amb el marbre més pur». L'escena entre Coriolà i la seva mare és considerada un dels moments més brillants del teatre de Shakespeare, una d'aquelles ocasions en què els raonaments d'un personatge, començats amb humilitat, capgiren els propòsits inicials de l'altre, uns propòsits que

semblaven petris i inamovibles. Aquesta escena només és comparable, potser, dins l'*opus* shakespearia, al discurs d'Antoni a Juli Cèsar, un dels discursos més hàbils que mai hagin estat pronunciats, o a la inicial escena de seducció de Ricard III, on aquest monarca, amb uns quants mots, guanya l'ànim de la dona que l'odiava.

Coriolà és conscient, després de parlar amb la seva mare, que les coses han canviat: «Oh mare, mare! ¿Què haveu fet?» Però Coriolà no cedeix per penediment o per compassió, sinó per càlcul. A través de tota l'obra, l'heroi shakespearia es comporta amb un gran menyspreu quant a les raons dels pobles al capdavant dels quals actua, siguin els romans o siguin els volscos; per a Coriolà, allò que ocupa el primer lloc a l'hora d'actuar és el poder pel poder i pel propi orgull.

Coriolà segueix molt de prop la crònica de Plutarc i tanmateix la transforma, com escriu Josep M. de Sagarra: «Shakespeare aconsegueix el miracle del que podríem dir-ne la gran deformació shakespeariana. La història, explicada per ell, s'engrandeix i s'intensifica fins a tal punt, que les anècdotes, revestint-se de nous valors, es converteixen en arquetípics monuments de consistència eterna.»

Coriolà és un personatge conseqüent amb ell mateix, poc assequible al dubte; hom l'ha comparat sovint a un d'aquells *condottieri* que trobem al front de les repúbliques urbanes del Renaixement italià. Coriolà pot encarnar, si el contraposem a models més pròxims a nosaltres, la moral del «Führer-Duce» d'inspiració feixista. Shakespeare, en tot cas, ens el retrata així, tot negant als representants del poble cap capacitat de resposta i, en darrer terme, cap grandesa.

Malgrat aquesta concepció brutal i aristocràtica del poder, el *Coriolà* de Shakespeare és un text dramàtic que ha servit als supòsits ideològics més diversos. Bertolt Brecht en féu una adaptació sovint representada. Quant al personatge, si deixem de banda l'obra shakespeariana, ha exercit el seu atractiu sobre d'altres autors: limitem-nos a esmentar, sense cap pretensió d'ésser exhaustius, el *Coriolà* (1623) d'Alexandre Hardy, tragèdia que segueix les normes del neoclassicisme francès, com ho fa també un segle i mig més tard el correctíssim i desfibrat *Coriolà* de Le Harpe. De tots aquests *Coriolans*, el més recordat és sens dubte el del poeta austríac Heinrich Joseph von Collin, fidel també als preceptes del neoclassicisme, el tex del qual, estrenat el 1804, inspirà a Beethoven una obertura del mateix nom. Víctor Balaguer féu una modesta aportació al tema, escrivint un *Coriolà* que va incloure a les seves *Tragèdies* (1876).

Coriolà és una de les obres de Shakespeare que més ha interessat els nostres escriptors: Magí Morera i Galícia fou el primer a traduir-la el 1915, i una nova traducció és efectuada el 1917 per Joan Perpinyà. Un excel·lent coneixedor de l'anglès i poeta de mèrits prou reconeguts com Gabriel Ferrater en va traduir el 1967 els dos primers actes a demanda del GTI; tanmateix, les dificultats que l'original ofereix al traductor que vol ésser fidel i concís alhora es mostren ja en els versos redactats per Ferrater. Calia posseir en grau superlatiu l'instint del teatre unit a l'instint de la llengua per a aconseguir una traducció de la desimboltura, la frescor i la qualitat literària de la present, deguda a Josep M. de Sagarra.

DRAMATIS PERSONÆ

CAIUS MARCI, dit després CORIOLA

TITUS LARCI generals contra els volscos.
COMINI

MENENI AGRIPA, amic de Coriolà.

SICINNI VELUTUS } tribuns del poble.
JUNI BRUTUS }

EL JOVE MARCI, fill de Coriolà.

UN HERALD ROMA.

TULLUS AUFIDI, general dels volscos

LLOCTINENT D'AUFIDI.

CONSPIRADORS amb Aufidi.

NICANOR, romà.

ADRIA, volsc.

UN CIUTADA d'Antium.

DOS GUARDES VOLSCOS.

VOLUMNIA, mare de Coriolà.

VIRGILIA, dona de Coriolà.

VALÈRIA, amiga de Virgília.

SERVENTA al servei de Virgília.

*SENADORS ROMANS i VOLSCOS, PATRICIS, EDILS,
LICTORS, SOLDATS, CIUTADANS, MISSATGERS,
CRIATS D'AUFIDI i ALTRES SERVENTS.*

*Escena: Roma i els seus voltants; Corioli i els camps
veïns; Antium.*

CORIOLA

ACTE PRIMER

ESCENA I

ROMA. UN CARRER

Entra una colla de CIUTADANS amotinats, amb estàques, garrots i altres eines.

CIUTADÀ I

Abans d'anar més lluny, escolteu-me.

TOTS

Parla, parla.

CIUTADÀ I

Si us volen matar de fam, ¿esteu resolts primer a morir?

TOTS

Hi estem resolts.

CIUTADÀ I

Abans de tot, ¿ja sabeu que Caius Marci és el principal enemic del poble?

TOTS

Ho sabem, ho sabem!

CIUTADÀ I

Matem-lo, i tindrem blat al preu que vulguem. ¿Us va bé la sentència?

TOTS

Que no se'n parli més! A fer-ho! Endavant, endavant!

CIUTADÀ II

Una paraula, bons ciutadans.

CIUTADÀ I

Bons ciutadans! Aquí, de bons, només hi ha els patricis. Nosaltres som els pobres ciutadans. Amb el que sobra a les autoritats en tindríem prou. Si només ens donessin el que no els ve d'aquí, mentre fos en bon estat, podríem figurar-nos que ens auxiliem per bon cor. Però es creuen que els resultem massa cars. La magror que se'ns menja, els efectes de la nostra misèria, vénen a ésser l'inventari detallat de llur abundància. El nostre sofriment, per a ells, és un guany. Vengem-nos-en abans que no ens deixin res més que la carcanada, perquè els déus saben bé prou que, si parlo així, és perquè tinc fam de pa, i no set de venjança.

CIUTADÀ II

¿És contra Caius Marci que voleu actuar especialment?

CIUTADÀ I

Primer contra ell: és un gos per al poble.

CIUTADÀ II

¿Ja penseu en els serveis que ha prestat al país?

CIUTADÀ I

Molt bé; i ens agradaria pagar-los-hi amb afecte, si no se'ls hagués cobrat ja amb el seu orgull.

CIUTADÀ II

Vinga, no parleu amb mala fe, ara!

CIUTADÀ I

Us dic que, tot el que ha fet que valgui la pena, ho ha fet amb aquest fi. La gent de consciència tova poden acontentar-se dient que ho ha fet pel seu país; i ho ha fet tot per donar gust a la seva mare, i més que per res per satisfer el seu orgull, que en té a l'alçada dels seus mèrits.

CIUTADÀ II

Li carregueu com si fos un crim el que és un defecte natural. No podreu pas dir de cap manera que sigui cobejós.

CIUTADÀ I

Si no puc, no faré curt d'acusacions, perquè, de tares, en té que n'hi sobren, i fins fóra un avorriment cantar-les-hi totes. (*Crits llunyans.*) ¿Què són aquests crits? ¿L'altre cantó de la ciutat està en revolta? ¿Què hi fem, aquí, parats i enraonant? Au, al Capitoli!

TOTS

Anem-hi, anem-hi!

CIUTADÀ I

A poc a poc! ¿Qui ve aquí?

Entra MENENI AGRIPA.

CIUTADÀ II

El digne Meneni Agripa, un que sempre ha estimat el poble.

CIUTADÀ I

És bastant honest; tots els altres fossin com ell!

MENENI

¿Què porteu entre mans, compatriotes?
¿On aneu, amb estaques i garrots?
Ja em fareu el favor de dir què us passa!

CIUTADÀ I

El nostre assumpte no és desconegut del Senat; des de fa quinze dies les nostres intencions els xiulen les orelles, i volem que les vegin amb fets. Diuen que els pobres pidolaires som forts d'alenada, i ara sabran que també som forts de braços.

MENENI

Però com!, mestres, bons amics i honestos veïns meus, ¿intenteu arruïnar-vos?

CIUTADÀ I

No ens és possible, perquè ja ho estem.

MENENI

Us dic, amics, que senten els patricis per vosaltres la més caritativa sollicitud. Pel què fa referència a les necessitats i als sofriments que patiu en aquesta carestia, millor fóra que anéssiu contra el cel a garrotades que no a garrotades contra l'Estat romà, que farà via, trencant deu mil obstacles de més força que la que pugueu mai tenir vosaltres amb tots els vostres orits. La gran penúria és cosa més dels déus que dels patricis; més que amb els braços, és amb els genolls que hi posareu remei. Ai las, deixeu

que la calamitat us arrossegui
allí on us n'espera de més grossa!
Mentiu contra el timons de la república,
que vetllen per vosaltres com uns pares,
quan com a uns enemics els maleïu.

CIUTADÀ I

Que vetllen per nosaltres! Sí que es bona! Mai no han vetllat encara per nosaltres, mai! Toleren que rebentem de fam, mentre llurs magatzems rebenten de gra; fan edictes sobre la usura, per mantenir els usurers; cada dia revoquen un acte sanítós establert contra els rics, i promulguen cada dia els estatuts més mossegaires per garrotar i escanyar els pobres. Si les guerres no se'ns mengen, ja se'ns menjaran ells! Vet ací tot l'amor que ens tenen!

MENENI

Una de dues: o heu de confessar
que sou d'una maldat reconsagrada
o cal que us acusem de bogeria.
Vaig a dir-vos un conte molt bonic,
que potser ja sabeu; mes, com que lliga
tant amb el meu propòsit, m'aventuro
a treure-li una mica més de suc.

CIUTADÀ I

Bé, el sentiré, senyor. Ara, que no engalipareu la nostra desgràcia amb un conte; però, si us ve de gust, engegueu-lo.

MENENI

Un dia, tots els membres que hi ha al cos
van alçar-se en revolta contra el ventre,
acusant-lo d'estar-se repapat,
plantat al mig de tot com una cova,
inactiu i gandul, només delint-se
per endrapar vianda, sense dur
mai ni una gota del treball dels altres,
mentre que els altres instruments del cos
ara veien, oïen, projectaven,
instruïen, rodaven i sentien,
i tots, pel seu cantó, prenien part
en allò que abellia o bé mancava
al cos seucer. I el ventre va respondre...

CIUTADÀ I

Vinga, senyor, ¿què va respondre el ventre?

MENENI

Us ho diré, senyor. Amb un cert somriure, que no venia pas de la freixura, sinó un somriure com aquest, fixeu-vos-hi —perquè, en el cas que faci parlar el ventre, també el puc fer somriure—, replicà amb insolència als membres descontents, a les parts revoltades que envejaven el que rebia ell, de la mateixa manera que vosaltres dieu mal dels nostres senadors perquè no reben el mateix tracte que rebeu vosaltres.

CIUTADÀ I

La resposta del ventre, vinga, home! Com si el cap amb corona com de rei, l'ull que vigila, el cor que ens aconsella, el braç nostre soldat, nostre cavall que és la cama, i el nostre trompeter que és la llengua, amb els altres defensors i petits ajudants de nostra fàbrica, com si tots ells...

MENENI

«Com si tots ells», ¿i què?
Quin trapella, prenent-me la paraula!
Vinga, home, ¿i què? ¿Què voleu dir, aleshores?

CIUTADÀ I

Que, essent tots molestats pel fart del ventre, que és la bassa del cos...

MENENI

Molt bé, ¿i què més?

CIUTADÀ I

Que, si els altres agents se li queixaven, ¿què podia respondre?

MENENI

Vaig a dir-vos-ho;
si em presteu una mica d'una cosa
que no us sobra pas gens —de paciència—,
sentireu el que el ventre va respondre.

CIUTADÀ I

Senyor, ho feu guarar massa!

MENENI

Remarqueu
això, amics meus: el seriosíssim ventre,
calmós, sense sortir de polleguera
com els que l'acusaven, va respondre:
«Cert és que rebo, corporals amics,
primer tot l'aliment que us és la vida;
i és just, perquè jo sóc el magatzem
i el dipòsit del cos. Mes, si vosaltres
recordeu, pel camí dels rierols
de la sang us ho torno, i ara arriba
fins al palau del cor, o fins al soli
del cervell; i després, per torreneres
i canalets, els nervis més potents
i les més febles i petites venes
reben a bastament el necessari
per a llur vida. I, mal que tots plegats,
bons amics meus» —fixeu-vos que el que parla
és el ventre—...

CIUTADÀ I

Sí, entesos, està bé.

MENENI

«...i, mal que tots plegats no podeu veure
el que jo envió a cadascun, no obstant
jo puc passar els meus comptes i provar-vos
que de tot us quedeu amb la farina
i a mi em deixeu amb el segó.» ¿Què us sembla?

CIUTADÀ I

Una resposta; però, aquí, ¿a què ve?

MENENI

Els senadors de Roma són el ventre,
i vosaltres, els membres revoltats;
perquè ells, examinant en llurs consells
i en llurs càrrecs, paint amb rectitud
tot el que afecta al bé de la república,
us fan veure que tots els beneficis
generals que fruiu són d'ells que us vénen,
i no pas de vosaltres. ¿Què en penseu,
vós, el dit gros del peu de l'assemblea?

CIUTADÀ I

¿Jo, el dit gros? ¿I per què sóc el dit gros?

MENENI

Perquè, essent un dels més esparracats,
dels més baixos i dels més infeliços
d'aquesta entretinguda moixiganga,
marxes al cap de tots. Tu, poca-pena
de la més mala sang, corres primer
per si pots abastar un tall de formatge.
Vinga, amaniu estaques i bastons:
Roma i les seves rates s'esbatussen,
i un d'aquests dos partits s'ha d'esclafar.

Entra CAIUS MARCI.

Noble Marci, salut!

MARCI

[Gràcies.] ¿Què passa,
brètols protestataris, que, gratant
la ronya miserable de la vostra
opinió, acabeu guarnits de crostes?

CIUTADÀ I

De vós sempre rebem bones paraules.

MARCI

El que bones paraules t'engegués
fóra un adulator sota del fàstic.
¿Què voldríeu tenir vosaltres, gossos,
si no us vénen de gust ni pau ni guerra?
Amb l'una us espanteu, l'altra us reinfla.

Qui es fill de vosaltres una gota,
 si és que cerca lleons, trobarà llebres,
 i, si és que guilles, oques. De segurs,
 no en sou més que el carbó damunt el gel,
 o sota el raig de sol la calamarsa.
 Vostra virtut vol dir concedir mèrits
 a l'home a qui els seus crims han ensorrat,
 maleint la justícia que el condemna.
 Qui guanya la grandesa us guanya l'odi.
 Vostres fretures són les d'un malalt
 cercant el que li encén la malaltia.
 Aquell que s'ha lligat al favor vostre
 és un que neda amb plom a les aletes
 o a cops de canya vol fer caure alzines.
 Au, que us pengin! ¿Fiar-se de vosaltres?
 Al minut canvieu de pensament,
 i ara feu noble el que odiàveu ara,
 i ara feu vil el que heu engarlandat.
 ¿I què us passa, que aneu seguint els barris
 bo i traient la freixura per la boca,
 cridant contra el Senat, que, sota els déus,
 us manté a ratlla perquè els uns als altres
 no us devoreu? ¿Es pot saber què volen?

MENENI

Volen el blat al preu que marquin ells,
 perquè, segons afirmen, la ciutat
 n'està ben proveïda.

MARCI

Doncs que els pengin,
 si ho afirmen! Seient arran del foc,
 volen saber el que passa al Capitoli,
 i els que pinten amb cara de pujar,
 i els que triomfen, i els que van per terra;
 inflen les faccions, fan calendaris
 de casaments, reforcen tal partit,
 i afebleixen aquell que no els fa peça
 fins a posar-lo sota llurs sabates!
 Diuen que hi ha prou blat! Si la noblesa
 posés de banda tants de miraments
 i em deixés tirar al dret a cops d'espasa,
 en faria una caça i estenall,
 esquarterant milers d'aquesta púrria,
 que la pila aniria tan amunt
 com va la punta de la meva llança.

MENENI

Res: aquests, ja els teniu mig convençuts; perquè, encara que rebentin d'insolència, no es pot ni comparar amb llur covardia. Però ¿què diu l'altre ramat?

MARCI

Que els pengin!

S'han dispersat. Però anaven cridant que estaven afamats, i gemegaven proverbis d'aquest to: que la fam trenca els murs de pedra; que convé que els gossos s'atipin; que s'ha fet per a la boca l'aliment, i que no és sols per als rics que els déus envien blat; i desfogaven amb tals parracs llurs queixes. Per resposta se'ls concedeix allò que han pidolat —cosa inaudita, per a rompre a trossos el cor més generós i tornar pàlid l'altiu poder—, i ells, engegant les gorres com si haguessin volgut anar a penjar-les a les mateixes banyes de la lluna, s'han posat a bramar per llur triomf.

MENENI

¿Què se'ls ha concedit?

MARCI

Per la defensa d'uns punts de vista tan tronats com gasten. se'ls donen cinc tribuns: un, Juni Brutus, l'altre, Sicinni, i, els restants, no ho sé. Sang de Déu!, ja us dic jo que aquesta púrria hauria esbaldregat tota la vila, ans que jo els concedís cosa semblant. Amb el temps anirà ficant la grapa dins el poder, i tirarà més llenya cada vegada al foc de la revolta.

MENENI

Es ben estrany.

MARCI

Au, cap a casa, engrunes!

Entra un MISSATGER, corrent.

MISSATGER

Caius Marci ¿on és?

MARCI

Aquí; ¿què passa?

MISSATGER

La notícia és que s'han armat els volscos.

MARCI

Doncs me n'alegro; trobarem manera
perquè s'esbravi això podrit que sobra.
Mireu: la tria dels granats.

*Entren COMINI, TITUS LARCI i altres SENADORS JUNI
BRUTUS i SICINNI VELUTUS.*

SENADOR I

Es cert
el que darrerament ens dèieu, Marci:
els volscos s'han armat.

MARCI

Tenen un guia,
Tullus Aufidi, que us farà patir.
Jo peco d'envejar-li la noblesa,
i, si jo no fos jo, desitjaria
només ser ell.

COMINI

¿Heu combatut plegats?

MARCI

Si una meitat del món per les orelles
arrossegues l'altra meitat del món,
i ell fos del meu costat, desertaria
només que per poder-li fer la guerra.
Per a mi és un orgull caçar un lleó
com ell.

SENADOR I

Doncs, aleshores, noble Marci,
Comini acompanyeu cap a la guerra.

COMINI

Està promès de temps.

MARCI

Està promès,
senyor, i jo només tinc una paraula.
Titus Larci, vuràs encara un cop
com, a Tullus, li estovo jo la ganya.
Però ¿és que vas encarcarat? ¿Recules?

LARCI

No, Caius Marci, m'estintolaria
en una crossa i pegaria amb l'altra,
abans que recular d'aquest negoci.

MENENI

Oh, el benparit!

SENADOR I

La vostra companyia,
si us plau, fins que serem al Capitoli,
on ens esperen nostres grans amics.

LARCI

(A COMINI.)

Aneu vós endavant. (A MARCI.) Seguiu-lo vós,
i tots nosaltres anirem darrera;
per dret sou digne de prioritat.

COMINI

Noble Marci!

SENADOR I

(Als CIUTADANS.)

Vosaltres, cap a casa!
Esbandiuh-vos, si us plau!

MARCI

No, que ens segueixin:
sembla que tenen molt de blat els vòlscos,
i els portarem totes aquestes rates
perquè roseguin dintre llurs graners.
Au, honorabilíssims revoltats,
seguiu; vostre valor és una vinya!

(Els CIUTADANS es dispersen. Surten tots menys SICINNI
i BRUTUS.)

SICINNI

¿S'ha vist un orgullós com aquest Marci?

BRUTUS

No hi ha el parell.

SICINNI

Quan ens han elegit tribuns del poble...

BRUTUS

¿Li heu remarcat quins llavis i quins ulls?

SICINNI

Només li he remarcat els quatre fàstics.

BRUTUS

Alterat, fins els déus escarniria.

SICINNI

I es burlaria de la casta lluna.

BRUTUS

Se'l menja aquest desfici de la guerra;
la seva valentia l'infla massa.

SICINNI

Un natural així, pessigollat
per la bona fortuna, fins desdenya
l'ombra que fa i trepitja al pic del dia.
I la seva insolència em meravella
resignant-se a seguir sota les ordres
de Comini.

BRUTUS

La fama a què ell apunta,
i de la qual ja és afavorit,
no es pot millor ni mantenir ni atènyer
que en el lloc del segon; perquè els desastres
seran culpa només del general,
mal s'escarrassi i faci els impossibles;
i cridarà, aleshores, la voluble
censura, referint-se a Caius Marci:
«Oh, si ell hagués portat aquest negoci!»

SICINNI

I, altrament, si tot va com una seda,
l'opinió, tan arrapada a Marci,
robàrà tots els mèrits a Comini.

BRUTUS

Resumint: la meitat dels seus honors
de Marci són, encara que no se'ls hagi
guanyat; i, tot allò que siguin faltes
de Comini, de Marci seran mèrits,
encara que no se'ls hagi merescut.

SICINNI

Anem d'aquí; apressem-nos a saber
com la marxa s'ha fet; i, ell, amb quin títol,
a més a més del personal relleu,
presta servei en la campanya.

ESCENA II

CORÍOLI. EL SENAT

Entra TULLUS AUFIDI amb SENADORS de Corioli.

SENADOR I

Així, Aufidi, la vostra opinió és que, dels consells nostres els de Roma assabentats, coneixen nostre intent.

AUFIDI

¿I no ho creieu també? ¿Quina vegada aquest Estat ha pres un determini i l'ha acomplert abans que no hagi Roma sabut de què es tractava? No fa més de quatre dies que n'he tingut noves. Us diré les paraules; fins em sembla que duc la carta a sobre; sí, és aquesta: (*llegeix*) «Han fet lleves de tropa, i no se sap si és a l'est o a l'oest que es dirigeixen. La gana és gran, s'ha revoltat el poble, i es rumoreja que Comini, Marci, vostre vell enemic —més odiat de Roma que de vós—, i Titus Larci, un romà de gran tremp, són els tres homes que marxaran davant d'aquest exèrcit, i molt probablement contra vosaltres. Preveniú-vos.»

SENADOR I

No havíem dubtat mai que, un cop el nostre exèrcit en campanya, Roma no s'acuités a contestar.

AUFIDI

I no heu pensat que fos estúpidesa mantenir ben tapats vostres intents fins que fos necessari revelar-los;

però, malgrat això, sembla que Roma
els ha sorprès. Per tal descobriment
s'han hagut d'escurçar nostres propòsits,
que eren poder ocupar algunes ciutats
ans que Roma ens sabés en peu de marxa.

SENADOR II

Noble Aufidi, preneu vostra comesa:
reuniu-vos, si us plau, amb vostres tropes
i deixeu-nos tots sols a defensar
Coríoli. Si ens vénen sota els murs,
porteu-nos vostre exèrcit i llenceu-los.
Però crec que em teniu de concedir
que la cosa no va contra nosaltres.

AUFIDI

No ho dubteu pas! En tinc notícies certes.
És més, alguna part de llur exèrcit
és sols aquí que ja ha enfilat els passos.
Prenc comiat de Vostres Senyories.
Si trobo Caius Marci, havem jurat
tant ell com jo que els cops no s'han de plànyer
fins que un dels dos no pugui més.

TOTS

us assisteixin!
Que els déus

AUFIDI

I que guardin les Vostres Senyories!

SENADOR I

Adéu-siau.

SENADOR II

Adéu-siau.

TOTS

Adéu-siau. (Surten.)

ESCENA III

ROMA. UNA CAMBRA A LA CASA DE MARCI

Entren VOLÚMNIÀ i VIRGÍLIA. Seuen en dos tamborets i cusen.

VOLÚMNIÀ

Filla meua, canteu, si us plau, o no gasteu aquests aires desmaiats. Si el meu fill fos el meu marit, estaria més contenta amb aquesta separació, que li guanyaria honor, que no pas tenint-lo al llit amb totes les amoroses abraçades. Quan encara era tendret aquest únic fill del meu ventre, i la gràcia dels seus aires feia que tothom s'hi encantés, i, mal que un rei ho hagués suplicat tot un dia, una mare no s'hauria privat ni d'una hora de veure'l, jo vaig pensar com li escauria l'honor sobre tantes gentileses —les quals no solen valer gran cosa més que una pintura que es penja a la paret, si el renom no les anima—, i em va abellir deixar-lo anar al perill on era possible que trobés la fama; i vaig enviar-lo a una guerra dura, de la qual tornà amb el front coronat de roure. I et dic, filla meua, que no vaig saltar tant d'alegria quan vaig saber que havia tingut un noi com la primera vegada que aquest noi em va fer veure que era un home.

VIRGÍLIA

Però, si hagués mort en aquesta empresa, senyora, ¿aleshores, què?

VOLÚMNIÀ

Aleshores el seu bon record hauria estat el meu fill, i jo hi hauria trobat la fama per a sempre. Escolta el que et dic sincerament: si tingués una dotzena de fills, tots iguals en el meu amor, i ni un sol menys volgut que el teu i que el meu bon Marci, m'estimaria més veure'n onze morir noblement per llur país que un de sol engrèixar-se voluptuosament en la mandra.

Entra una SERVENTA.

SERVENTA

Senyora, la senyora Valèria ha vingut a visitar-vos

VIRGÍLIA

Doneu-me, si us plau, permís per retirar-me.

VOLÚMNIA

No ho fareu pas.
Diria, des d'aquí, que em ve a l'orella
el seu timbal, i guaito com engrapa
Aufidi pels cabells i el tira a terra;
i, com davant un ós les criatures,
els volsco fugen davant d'ell. Diria
que el veig picar de peus, cridant així:
«Arri, covards, que varen engendrar-vos
amb por, mal que sigueu nascuts a Roma!»
I després tot el front mullat de sang
veig que s'eixuga amb el seu guant de ferro,
i avança com si fos un segador
que ho sega tot o perd el seu salari.

VIRGÍLIA

El seu front ple de sang! Oh, no, per Júpiter!

VOLÚMNIA

Avall, beneita! Lliga més amb l'home
la sang que no pas l'or del seu triomf.
No era més fina la mamella d'Hècuba,
quan hi mamava Hèctor, que el front d'Hèctor
escopint sang sota les coltellades
dels glavis grecs. Ja podeu dir a Valèria
que estem a punt per a la benvinguda.

(Surt la SERVANTA.)

VIRGÍLIA

El cel guardi el meu home del terrible
Aufidi!

VOLÚMNIA

Posarà sota el genoll
el cap d'aquest Aufidi, i amb els peus
li esclafarà la gorja.

Entra VALÈRIA amb un LACAI i la SERVANTA.

VALÈRIA

Bon dia, senyores meves.

VOLÚMNIÀ

Estimada senyora...

VIRGÍLIA

Encantada de veure la Vostra Senyoria.

VALÈRIA

¿I què, com us prova a totes dues? Sou unes notables mestresses! ¿Què és el que esteu cosint aquí? Ah, bonic de debò! ¿I què fa el vostre menut?

VIRGÍLIA

Moltes gràcies, senyora; està trempat.

VOLÚMNIÀ

Li agrada més veure espases i sentir timbals que contemplar el mestre.

VALÈRIA

Paraula que és ben bé fill del seu pare. Un noieta de primera, us ho juro. L'altre dimecres me'l vaig estar observant més de mitja hora. Té uns aires tan d'homenet! Vaig veure que corria darrera una papallona daurada; quan la va caçar, la deixà anar un altre cop, la tornà a caçar, la tornà a deixar anar, fins que vet ací que cau, i vet ací que la torna a agafar, i, rabiós com estava, o aneu a saber què, agafa la papallona i la fa trossets amb les dents. Oh, us garanteixo que la va ben esmicolar!

VOLÚMNIÀ

Un rampell com els del seu pare.

VALÈRIA

Ben cert que és un nen encantador!

VIRGÍLIA

Un poca-solta, és, senyora.

VALÈRIA

Apa, deixeu la costura, si us plau. Aquesta tarda vull que feu amb mi el paper de mestresses de casa una mica gandules.

VIRGÍLIA

No, bona senyora; de cap manera no vull sortir.

VALÈRIA

¿No voleu sortir?

VOLÚMNIA

Sí que sortirà, sí.

VIRGÍLIA

No, i perdoneu-me; no vull sortir de casa fins que el meu marit hagi tornat de la guerra.

VALÈRIA

Vaja, dona! Us tanqueu de la manera menys raonable; veniu, podreu visitar aquella senyora que és al llit.

VIRGÍLIA

Desitjo que es guareixi ben aviat, i la visitaré amb les meves oracions, però no puc anar-la a veure.

VOLÚMNIA

¿Per què, si us plau?

VIRGÍLIA

No és per fugir de feina ni perquè no me l'estimi...

VALÈRIA

Voldríeu ésser una altra Penèlope; i, ¿veieu?, diuen que el cànem que va teixir en l'absència d'Ulisses va servir per a omplir Ítaca d'arnes. Veniu; voldria que la vostra batista fos sensible com el vostre dit; aleshores deixaríeu de punxar-la per llàstima. Apa, veniu amb nosaltres.

VIRGÍLIA

No, bona senyora, perdoneu-me, però no sortiré.

VALÈRIA

Apa, apa, veniu, i us donaré excel·lents notícies del vostre marit.

VIRGÍLIA

Fugiu, bona senyora. Però si no n'hi pot haver cap, encara!

VALÈRIA

Doncs és de debò. Compteu que no us faria aquesta broma. La nit passada han arribat notícies.

VIRGÍLIA

¿De debò, senyora?

VALÈRIA

De debó, no us enganyo. He sentit que un senador en parlava. Diuen que els volscos han fet sortir un exèrcit, contra el qual s'ha llançat Comini amb una part de les nostres tropes romanes. El vostre marit i Titus Larci han assetjat la ciutat de Coríoli; no dubten apoderar-se'n i acabar la guerra de seguida. Això és la pura veritat, us ho juro pel meu honor, i per tant us prego que vingueu amb nosaltres.

VIRGÍLIA

Excuseu-me; després ja us obeiré en tot el que vulgueu.

VOLÚMNIA

Deixem-la sola, senyora. Tal com està, ens espatllaria el nostre bon humor.

VALÈRIA

Em penso que sí que ens l'espatllaria! Aleshores, passeu-ho bé. Veniu, bona dama. T'ho prego, Virgília, treu de casa tanta solemnitat, i vine amb nosaltres.

VIRGÍLIA

No, paraula, senyora; és cert que no puc. Us desitjo que us divertiu.

VALÈRIA

Bé; aleshores, adéu-siau. (*Surten.*)

ESCENA IV

DAVANT CORÍOLI

Entren amb timbals i banderes MARCI, TITUS LARCI, CAPITANS i SOLDATS. Un MISSATGER se'ls acosta.

MARCI

Allà vénen notícies. ¿Vols jugar-t'hi que s'han batut?

LARCI

Em jugo el meu cavall
contra el vostre que no.

MARCI

Fet.

LARCI

M'hi refermo.

MARCI

Digueu: ¿ha topat nostre general
les tropes enemigues?

MISSATGER

A la vista
estan els uns dels altres, però encara
no s'han dit res.

LARCI

Vostre cavall és meu

MARCI

Us el compro.

LARCI

Doncs jo no us el vull vendre
ni us el dono: us el presto per mig segle.
Forcem els d'aquí dins perquè es rendeixin.

MARCI

¿Estan molt lluny les tropes?

MISSATGER

Milla i mitja.

MARCI

Doncs així sentiran nostres alarmes,
i nosaltres les d'ells. I ara, si et plau,
oh Mart, fes que enllestim aquesta feina
i sortim traient fum de les espases
per ajudar nostres amics que lluiten!
Vine, i bufa xaloc! (*Sona un toc de parlament.*)
Apareixen dalt la muralla dos SENADORS i altres.

¿Tullus Aufidi
és dins vostres muralles?

SENADOR I

No, ni un home
que us pugui témer menys del que ell us tem,
per poc que us temi. ¿No sentiu com toquen?
(*Soroll de timbals.*)

Són els timbals de nostra joventut.
Nostres muralles enderrocarem
abans que ens hi engabün. Nostres portes,
que semblen cloure fort, per forrellat
sols tenen canyes, i per elles s'obren.
(*Toc d'alarma llunyà.*)

¿Sentiu al lluny, sentiu? Doncs és Aufidi;
escolteu tot el gran terrabastall
que fa dins vostre foradat exèrcit.

MARCI

Oh, lluiten de debò!

LARCI

Per llur brogit
hem de guiar-nos. Vinguin les escales!

Entra l'exèrcit dels volskos

MARCI

No ens tenen gens de por, sinó que surten
de llur ciutat. Posem els escuts nostres
davant els nostres cors, i, au, investim-los
amb uns cors més a prova que els escuts.
Avancem, noble Titus; ens desdenyen
més del que jo podia suposar-me,
i em fa suar de còlera. Endavant,
amics meus. Per un d'ells, el qui reculi,
el prendré, i sentirà la meva llança.

(*Alarma. Els romans són arraconats a llurs trinxeres.*)

Torna MARCI.

MARCI

Que la pesta del sud us arreplegui,
oh vergonya de Roma, ramats de...!
Grans i nafres us facin un pegat,
perquè inspireu el fàstic ans que us vegin,
i els uns als altres us pugueu podrir
des d'enllà d'una milla! Animes d'oca

amb fesomia d'homes, heu fugit
d'uns esclaus que es retien a les mones!
Plutó i l'infern! Tot nafres al darrera!
Esquenes roges i esblaimats de cara,
de tant fugir i de tant patir de nervis!
Refeu-vos i torneu cap a l'atac
o bé pels focs del cel que jo abandono
l'enemic per emprendre-la amb vosaltres.
No badeu, i endavant; si us manteniu,
aniran a parar amb les llurs esposes
com ens han fet anar a nostres trinxeres.
(*Una altra alarma. Els volscos fugen, i MARCI els
persegueix fins a les portes.*)
Cuiteu, ara les portes són obertes;
proveu-me que serviu d'alguna cosa.
La sort ens les ha obert pels que segueixen,
no pels que fugen. Mireu bé el que faig,
i feu igual. (*Entra a la ciutat.*)

SOLDAT I

És pura bogeria!
Jo no el segueixo.

SOLDAT II

Jo tampoc.
(*MARCI és tancat dins.*)

SOLDAT I

Guaitau,
l'han tancat dins.

TOTS

Doncs ja és al pot! No falla!
(*Alarmes.*)
Entra TITUS LARCI.

LARCI

¿I Marci, què?

TOTS

Sens dubte l'han matat.

SOLDAT I

Rosegant els talons dels que fugien,
ha entrat amb ells i li han tancat les portes
sobtadament, i per plantar-los cara
ara és tot sol dins la ciutat.

LARCI

Oh noble
company! Tu que, sentint, ets més valent
que la insensible espasa, i no et doblegues
quan ella arronsa! T'han abandonat,
Marci! Tot un carboncle, gros com tu,
no fóra, al teu costat, joia més rica.
Eres aquell soldat que desitjava
Cató, no solament terrible i sec
en el pegar, sinó que, amb ulls ferotges
i amb aquell crit igual que una tronada,
tu feies trontollar els teus enemics,
com si el món tremolés o tingués febre.

Torna MARCI ple de sang i acorralat per l'enemic.

SOLDAT I

Senyor, mireu!

LARCI

Oh, és Marci! Rescatem-lo,
o bé seguim la seva sort! De pressa!

(Lluiten, i entren a la ciutat.)

ESCENA V

A CORÍOLI. UN CARRER

Entren alguns ROMANS, amb botí.

ROMÀ I

Això, m'ho enduc a Roma.

ROMÀ II

I jo això.

I això es marfongui! Em creia que era plata.

(Alarmes en llunyania.)

Entren MARCI i TITUS LARCI amb un TROMPETA.

MARCI

Mireu aquests mossegues que llurs hores
al preu estimen d'una dracma fesa!
Coixins, coberts de plom, i ferramenta,
i gipons que un botxí els enterraria
amb els penjats que els duïen, aquests brètols
amb tot arramben ans que estigui llesta
la batalla! Que morin els covards!
¿No sentiu la gentada quin escàndol?
Correm-hi! Allí hi ha Aufidi, la pell d'home
que odia la meva ànima, amb les ganes
d'assassinar nostres romans. Vós, Titus,
quedeu-vos amb els homes necessaris
per guardar la ciutat, mentre que jo,
acompanyat dels que més ànim tenen,
men's vaig de pressa a auxiliar Comini.

LARCI

Noble senyor, sangueges; t'has batut
amb massa fúria, per a engolir-te
una segona tanda de combats.

MARCI

Senyor, no n'hi ha per tant! La meva feina
no m'ha fet suar gota. Adéu-siau!
La sang que em raja és una medicina
més que un perill. Jo vull davant d'Aufidi
presentar-me com vaig, i plantar cara.

LARCI

Que la bella deessa la Fortuna
s'engamori de tu, i els seus encisos
desviïn les espases dels que topis!
Gran cavaller, que la prosperitat
sigui el teu patge!

MARCI

I tan amiga teva
com dels que enfila més amunt! Adéu!

(Surt MARCI.)

LARCI

Quin valent, aquest Marci! Aneu, trompetes,
retrunyu a la plaça del mercat,
i convoqueu els càrrecs de la vila
perquè coneguim nostre intent. En marxa! (Surten.)

ESCENA VI

PROP DEL CAMPAMENT DE COMINI

Entren COMINI i les seves forces, batent-se en retirada.

COMINI

Respireu, amics meus; ben combatut!
Com bons romans hem enllestit la feina,
sense gens de follia en nostre atac
ni covardia en nostra retirada.
Creieu, senyors: ens burxaran de nou.
Mentre ens batiem, ratxes de ventada,
de tant en tant, ens duien el soroll
del bregar d'amics nostres. Déus de Roma,
doneu-los bona sort com a nosaltres,
perquè, al punt de trobar-se els dos exèrcits
amb el front somrient, us ofereixin
un sacrifici en acció de gràcies.

Entra un MISSATGER.

¿Què dius de nou?

MISSATGER

Els homes de Coriòli
han sortit i han lliurat una batalla
a Marci i Larci. Jo mateix he vist
nostra gent reculant a llurs trinxeres,
i he fugit aleshores.

COMINI

Mal que diguis
la veritat, t'expliques malament.
¿Quant fa d'això?

MISSATGER

Deu fer cosa d'una hora,
senyor.

COMINI

No hi ha una milla des d'aquí,
i llurs tambors ara mateix sentiem.
¿Com has pogut, només per fer una milla,
posar-hi una hora, i arribar tan tard
a portar-nos notícies?

MISSATGER

Els espies
dels volscos han sortit a percaçar-me,
i m'he vist obligat a fer una volta
de tres o quatre milles; altrament,
ja fa mitja hora que seria aquí!

Entra MARCI.

COMINI

¿Qui és aquell home que per 'llà s'acosta
i sembla un escorxat de viu en viu?
Oh déus, de Marci té tota l'estampa;
molts cops l'he vist així.

MARCI

¿Vinc massa tard?

COMINI

Un pastor no tan bé distingiria
el tro del tamborí com distingeixo
la veu de Marci de la veu d'un home
que estigui sota d'ell.

MARCI

¿Vinc massa tard?

COMINI

Sí, si és la vostra sang la que us cobreix
i no és la sang dels altres.

MARCI

Oh, deixeu-me
que us abraci com quan vaig fer les noces,
amb un cor tan content com quan al llit
les torxes nupcials em conduïen!

COMINI

Flor de guerrers, ¿què passa a Titus Larci?

MARCI

És un home ocupat a fer decrets:
condemna aquest a mort, aquell a exili,
rescatant l'un, o bé indultant un altre,
o amenaçant aquell de més enllà,
i en nom de Roma mantenint Coríoli
com es té el gos lligat, per afluixar
la corretja a gust d'un.

COMINI

¿On és l'imbècil
que m'ha dit que us havíeu replegat
a les vostres trinxeres? Que me'l portin!

MARCI

Deixeu-lo estar tranquil, perquè això és cert.
Però pels nostres... senyorassos! Púrria!
Mala pesta! ¿Tribuns, aquests gallines?
Mai del gat no han fugit els ratolins
com ells fugien d'uns espantamosques
més poca cosa que ells!

COMINI

Però, digueu-me,
¿vós comíheu triomfat?

MARCI

¿És el moment
per contar-ho? No ho crec. ¿I l'enemic?
¿Sou els amos del camp? I, si no ho sou,
¿per què us heu aturat abans de ser-ho?

COMINI

Oh Marci, havem tingut desavantatge
en el combat, i hem replegat la tropa
per assolir més bé el nostre propòsit.

MARCI

¿No sabeu com disposen la batalla,
ni el lloc on han posat els millors homes?

COMINI

Sospito, Marci, que les avantguardes
són d'antians; la flor de llur exèrcit,
i Aufidi va el primer, que és com el cor
de l'esperança llur.

MARCI

Doncs escolteu-me:
per totes les batalles que hem lliurat,
i la sang que plegats hem vist escórrer,
pels juraments d'amics inalterables
que ens havem fet, jo us prego que em llanceu
tot seguit contra Aufidi i els seus homes.
No ho ajorneu ni gota, i, enfosquint
l'aire amb fletxes i espases despullades,
posem a prova aquest instant.

COMINI

Voldria
de més bon grat que anéssiu a banyar-vos
i que us poséssiu olis de perfums,
però no em veig amb cor ni m'és possible
negar-vos mai allò que em demaneu.
Vós mateix feu la tria dels que us calguan
i dels que us puguin ajudar millor.

MARCI

Els que tinguin més bona voluntat.
Si algun n'hi ha a pecat dubtar-ho—
a qui vingui de est vermell
que m'enlleferna, i vingui menys en cura
la pròpia pell que no l'anomenada,
i que cregui que és cosa més pesant
una mort brava que una mala vida,
i estimi el seu país més que ell mateix,
si és un sol el que ho pensa, o si són molts,
que alcin el braç així, i segueixin Marci.

*(Aplaudeixen, branden les espases, l'agafen en braços
i tiren els barrets enlaire.)*

Oh, deixeu-me! ¿M'heu pres per una espasa?
Si això que feu no és sols de porta enfora,
¿qui de vosaltres no val quatre volscos?
Que no sigui, no hi ha cap de vosaltres,
prou apte per combatre el gran Aufidi
amb un escut tan dur com és el seu.
Uns quants només —i a tots us dono gràcies—
he d'escollir entre tots; aquells que restin,
d'altre combat duran tota la feina
quan s'escaurà. Jo us prego que marxeu;
quatre a les meves ordres facin tria
dels homes que creuran més disposats.

COMINI

En marxa, camarades; ennobliu
aquest fet, i serà ben repartida
la glòria entre vosaltres i nosaltres. *(Surten.)*

ESCENA VII

LÈS PORTES DE CORÍOLI

TITUS LARCI, havent establert una guàrdia a Corioli,
avança amb tambors i trompetes cap a COMINI i CAIUS
MARCI. Amb ell entren un LLOCTINENT, altres SOLDATS
i un EXPLORADOR.

LARCI

Així; guardeu les portes, i compliu,
tal com jo us les he dat, les meves ordres.
Si us envio a cercar, aquestes centúries

que vinguin tot seguit en ajut nostre;
la resta servirà per a una breu
ocupació. Si ens baten en campanya,
no mantindrem la vila.

LLOCTINENT

Descanseu,
i propòsit de nostra bona cura.

MARCI

Doncs endavant. Tanqueu darrera nostre
les vostres portes. Vós que ens feu de guia,
dueu-nos fins al campament romà. (*Surten.*)

ESCENA VIII

UN CAMP DE BATALLA, ENTRE ELS CAMPAMENTS DELS VOLSCOS
I DELS ROMANS

*Alarma de combat. Entren per bandes oposades MARCI
i AUFIDI.*

MARCI

Amb tu sol vull combatre, car t'odio
molt més que a aquell que trenca un jurament.

AUFIDI

El nostre odi és igual. No cria l'Àfrica
una serp per a mi més fastigosa
que el teu renom i que la teva enveja.
Au, planta els peus.

MARCI

I que, el primer que es mogui,
de l'altre mori esclau, i els déus el perdin!

AUFIDI

Si fujo, Marci, ja em pots fer el xiulet
com si fos una llebre.

MARCI

Fa tres hores
encara no que, sol, m'he batut dins,
Tullus, de les muralles de Coríoli,
i allí he fet tot el que m'ha dat la gana.
No vaig emmascarat de la sang meva;
per venjar-te, ja cal que el teu valor
doni tot el que pugui.

AUFIDI

Mal que fossis
Hèctor, aquell fuet del qual tant s'infla
la teva raça, no t'escaparies.
(*Es baten i alguns volscos vénen en ajut d'AUFIDI.*)
Oficiosos, però no valents;
de cap a peus em brota la vergonya,
davant la vostra condemnada ajuda. (*Surten.*)

ESCENA IX

EL CAMPAMENT ROMA

*Alarma. Toc de retreta. Entren per un costat COMINI
i romans; per l'altre, MARCI amb el braç en cabestrell i
altres romans.*

COMINI

Si et digués tot allò que has fet avui,
tu no creuries pas les teves gestes.
Però vull reportar-ho allí on somriures
puguin, els senadors, barrejar amb llàgrimes;
allí on escoltaran els grans patricis
i arronsaran l'espatlla, i finiran
per admirar-te; allí on s'esperugueixin
les dames, i desitgin sentir més,
per tal de dar-se el gust de tremolar;
allí on l'espès tribú i el plebeu agre,
que els teus honors odien, manifestin
a contracor: «Donem gràcies als déus
que han concedit un tal soldat a Roma!»
I, tanmateix, l'engruna que aquí et menges,
te la menges després del teu gran àpat.

Entra TITUS LARCI amb l'exèrcit, després de la persecució.

LARCI

Oh general, aquí teniu el pòltre;
nosaltres no som més que els guarniments.
Si haguéssiu vist...

MARCI

Oh, no seguiu, si us plau!
La meua mare, que té el privilegi
de dir les gràcies de la seva sang,
quan vol elogiar-me em dóna pena.
Jo he fet allò que heu fet: el que he pogut,
induït, com vosaltres, per la pàtria;
aquell que solament hagi acomplert
la seva bona voluntat, em guanya.

COMINI

Dels vostres mèrits no heu de ser la tomba;
Roma sabrà el valor que posseeix:
ocultar-ho és pitjor que un robatori,
i té tot l'aire de traïció
amagar vostres actes, o en silenci
deixar passar proeses que posar-les
en el cim i a la cresta dels elogis
és només valorar-les amb modèstia.
Per tant, us prego —per dir allò que sou
i no pas per pagar-vos el que heu fet—
que m'escolteu davant el nostre exèrcit.

MARCI

Tinc algunes ferides al damunt
que em couen quan jo sento que se'n parla.

COMINI

Si fossin oblidades, bé podrien
enverinar-se per la ingratitud,
amb el perill mortal de la gangrena.
Dels cavalls que s'han pres —i n'hi ha bastants,
i són de bona estampa— i dels tresors
guanyats, sigui en campanya o a la vila,
se us en fa un delme, que descomptareu
a vostre gust, abans no es reparteixin
entre la tropa.

MARCI

Gràcies, e eral,
però no puc fer qu e eu cor consenti
prendre un suborn que em pagarà l'espasa.
Jo o efuso, i només vull que la part
q e toqui a cadascun dels que aquests actes
han contemplat.

*(Llarg so de trompetes. Tothom crida: «Marci! Marci!»
Llances i gorres enlaire. COMINI i LARCI es descobreixen.)*

Oh, que mai més no puguin
ressonar aquests mateixos instruments
que profaneu! Sí al camp de la batalla
adulen els tambors i les trompetes,
que les ciutats i que les corts responguin
a la pura mentida! Si l'acer
s'es a com la seda dels paràsits,
fem cuirasses de seda per la lluita!
Us dic que prou! Perquè no m'esbandia
el nas que em sagna, perquè he rebolcat
algun pobre diable fluix de cames,
cosa que molts d'aquí feien també
sens que se'n parli, ¿m'heu d'anar a aclamar
hiperbòlicament, com si volgués
alimentar la meva petitesa
d'elogis fets amb salsa de mentides?

COMINI

Massa modest sou vós; i més cruel
amb vostra bona fama que agraït
als que sincerament us la proclamen.
Resigneu-vos; si contra vós mateix
esteu enfurismat, us posarem
—com a aquell que el seu propi mal projecta—
les manilles, i així podrem parlar
tranquils amb vós. Per tant, volem que sigui
sabut de tot el món, com és sabut
de nosaltres, que porta la garlanda
Caius Marci de tota aquesta guerra.
Li dono com a premi el meu corser,
que és dels bons, i les tropes el coneixen;
l'hi dono amb tots els guarniments posats
I des d'ara mateix, pel que ell ha fet
davant Coríoli, amb els aplaudiments
i amb l'aclamació de tot l'exèrcit,
li direm Caius Marci Coriolà;
i, aquest nom, amb noblesa porta'l sempre.

(Trompetes i tambors.)

TOTS

Caius Marci Coriolà!

CORIOLA

Vaig a rentar-me; i, quan la meva cara sigui neta, veureu si m'he tornat vermell o no. No obstant, us dono gràcies. Penso que muntaré el vostre cavall, i que sempre faré tot el que pugui per ennoblir el magnífic sobrenom que m'heu donat.

COMINI

I anem a nostra tenda; allí reposarem i allí escriurem a Roma els nostres èxits. Titus Larci, a Corioli vós podeu tornar; envieu-nos a Roma els més notables, amb els quals parlarem el que convingui del tractat, tant pel bé d'ells com pel nostre.

LARCI

Així ho faré, senyor.

CORIOLA

Els déus comencen a burlar-se de mi. Jo, que suara he refusat uns donatius de príncep, hauré de mendicar al meu general.

COMINI

Digueu, i concedit. ¿Què és?

CORIOLA

Alguns cops, solia hostalejar aquí, a Corioli, a casa d'un pobre home; s'ha portat amablement amb mi. Ha oridat auxili; l'he vist fer presoner; però aleshores Aufidi se'm plantava al meu davant, i, més que pietat, sentia ràbia. Pel meu pobre hostaler jo us sollicito la llibertat.

COMINI

I està ben mendicada!
Fos botxí del meu fill, seria lliure
igual que el vent. Allibereu-lo, Titus.

LARCI

Marci, ¿el nom?

CORIOLA

L'he oblidat, per Júpiter!
Començo a estar cansat; sí, la memòria
se'm fatiga. ¿No teniu gens de vi?

COMINI

Anem a nostra tenda. Se us asseca
la sang damunt el rostre; ha arribat l'hora
que us en preocupeu. Veniu, si us plau. (*Surten.*)

ESCENA X

EL CAMP DELS VOLSCOS

*Trompetes. Entra TULLUS AUFIDI, sanguejant, amb dos
o tres SOLDATS.*

AUFIDI

La ciutat ha estat presa!

SOLDAT I

S'haurà rendit en bones condicions.

AUFIDI

Condicions!
Voldria ser romà, perquè no puc,
essent un volsc, ésser el que sóc.
Condicions!
¿Quines bones condicions pot veure
en el tractat la part que està a mercè
de l'altra? Cinc vegades, Caius Marci,

he combatut amb tu, i les cinc vegades
m'has vençut; i diria jo que sempre
m'ajupiràs, encara que lluitéssim
tan sovint com sovint un va a menjar.
Pels elements, si el topo jo algun dia
amb barba contra barba, o bé ell és meu
o jo sóc d'ell! El meu contrapuntar-m'hi
ja no és pel sentiment d'aquell honor
passat, perquè jo em creia que podria
esparracar-lo amb igualtat de forces,
espasa contra espasa, i amb joc net;
però ara em són bons tots els camins,
i el faré meu amb còlera o amb traça.

SOLDAT I

Es el dimoni.

AUFIDI

Es més agosarat,
encara que no sigui tan subtil.
El meu valor és tot ple de metzines
per la taca que hi porto i que ell m'ha fet,
i sols venjant-me d'ell puc netejar-lo.
Ni el son, ni aquell repòs del santuari,
ni la nuesa, ni la malaltia,
ni el temple, el Capitoli o la pregària
dels sacerdots, ni el temps de sacrifici,
salvaguardes per aturar la còlera,
oposaran llurs rancis privilegis
i costums a aquest odi que jo sento
contra Marci! Me'l trobi allí on me'l trobi,
a casa meva i sota la custòdia
del meu germà, sense altre mirament
i sense pietat allí li enfonso
les ungles dins el cor, mal que violi
la més sagrada llei hospitalària.
Aneu a la ciutat i allí informeu-vos
de la manera com està ocupada,
i qui són els que tenen d'anar a Roma
com ostatges.

SOLDAT I

¿I vós no hi anireu?

AUFIDI

M'esperen als xiprers. Allà jo us prego
—és al sud dels molins de la ciutat—
que vingueu a explicar-me com el món
va seguint, que, segons les coses marxïn,
marxaré jo.

SOLDAT I

Senyor, sereu servit. (*Surten.*)

ACTE SEGON

ESCENA I

ROMA. UNA PLAÇA PÚBLICA

*Entra MENENI amb els dos tribuns del poble SICINNI
i BRUTUS.*

MENENI

L'àugur em diu que aquesta nit tindrem notícies.

BRUTUS

¿Bones o dolentes?

MENENI

No pas d'acord amb els precs del poble, perquè no estima Marci.

SICINNI

La natura ensenya a les bèsties com han de conèixer
llurs amics.

MENENI

I el llop ¿qui estima, si us plau?

SICINNI

L'anyell.

MENENI

Sí, per cruspir-se'l, com els plebeus afamats farien amb el noble Marci.

BRUTUS

Es un anyell, com hi ha món!, que bela com un ós.

MENENI

Es un ós, com hi ha món!, que viu com un anyell. Vosaltres sou dos vells: contesteu-me una cosa que us preguntaré.

TOTS DOS

Digueu, senyor.

MENENI

¿De quina enormitat és Marci pobre, que vosaltres dos no la tingueu en abundància?

BRUTUS

No és pas pobre d'un sol defecte, sinó que vessa de tots plegats.

SICINNI

Especialment d'orgull.

BRUTUS

I que el passeja amb una gran fatxenda pel nas de tots.

MENENI

Ja és ben estrany! ¿Sabeu com sou criticats aquí a la vila —per la nostra gent, vull dir, pels de la dreta? ¿Ja ho sabeu?

TOTS DOS

I bé, ¿com se'ns critica?

MENENI

Ja que acabeu de parlar d'orgull..., ¿no es enfadareu pas?

TOTS DOS

Bé, home, bé; endavant.

MENENI

Per altra banda, no ve d'aquí que aquesta lladregota ocasió que se'm presenta us robí tot un sac de paciència. Per tant, deixeu anar les regnes del mal geni i enrabieu-vos tant com us doni la gana, si és que això us ve de gust. ¿Vosaltres censureu Marci perquè és orgullós?

BRUTUS

No som pas nosaltres sols, senyor.

MENENI

Ja sé que tots sols faríeu ben poca cosa; necessiteu l'ajuda de molta gent; si no fos això, els vostres actes serien singularment inexistents. Les vostres facultats són massa infantils per a poder fer massa coses tots sols. Heu parlat d'orgull. Oh, si poguéssiu posar-vos els ulls clatell endins i fer una mica d'inventari de vosaltres mateixos! Oh, si poguéssiu!

BRUTUS

¿I què passària, aleshores?

MENENI

Doncs que descobriríeu un parell d'ineptes, orgullosos, violents i tossuts magistrats —àliax ximples— com a Roma no se'n troben.

SICINNI

Apa, Meneni, que se us coneix massa!

MENENI

A mi se'm coneix com a un patrici trempat, com a un que li agrada beure's una copa de vi calent sense ni una gota d'aigua del Tíber; com a un del qual es diu que es deixa anar una mica massa de pressa als primers impulsos, i que s'encén igual que una esca amb la més trivial excitació. Se'm té per un que conversa més amb les anques de la nit que amb el front del dia; que, el que penso, ho engego, i em gasto tota la malícia en paraules. Quan em trobo amb dues personalitats com vosaltres —no us puc anomenar Licurgs—, si el vi que m'oferiu em cou al paladar, us faig una ganyota a la cara; i no puc dir que les Vostres Senyories hagin esgotat magníficament un tema, si trobo que un ase amaneix la majoria de les vostres síl·labes. I, malgrat que tingui de suportar amb satisfacció aquells que diuen que sou uns homes greus i reverendíssims, tanmateix descaradament menteixen els que diuen que teniu una presència confortable. ¿És perquè veieu vosaltres això en el mapa del meu microcosmos, que m'heu dit que se'm coneix massa? I, si se'm coneix massa, ¿quin vici pot espigolar en el meu caràcter la vostra negada perspicàcia?

BRUTUS

Vinga, home, vinga: i tant si us coneixem!

MENENI

Ni em coneixeu a mi, ni us coneixeu a vosaltres, ni res de res coneixeu! Aneu darrera de les barretades i de les reverències de quatre tnyosos. Gasteu tot un sant matí escoltant les picabaralles d'una taronjaire i d'un que ven xeringues, i ajorneu la polèmica de tres sous per a un segon dia d'audiència. Quan escolteu un plet entre dues parts, si per atzar el còlic us mossega, comenceu a fer unes grans ganyotes d'emascarat, hisseu la bandera roja contra la paciència de tothom i, bramulant darrera un orinal, enllestiu el plet que sangueja, més envitricollat encara amb la vostra intervenció; i tota la pau que poseu en aquesta causa és qualificar de brètols els de les dues parts. Ja us dic jo que sou un parell de poca-soltes!

BRUTUS

Au, home, au: ja sabem que sou millor com a bro-mista de plat i beguda que com a advocat al Capitoli.

MENENI

Els nostres mateixos sacerdots se'ns tornarien burletes si topessin uns subjectes tan ridículs com vosaltres. El bo i millor que us surt de la boca quan parleu, no val ni un pèl de la vostra barba, i això que la vostra barba ni tan sols es mereix l'honorable sepulcre del coixí d'un pegot ni que l'enterrin en el bast d'un ase. I tanmateix se us ha de sentir dir que Marci és un tibat; ell, que, a no valer gran cosa, val per tots els vostres predecessors des del temps de Deucalió, encara que els millors potser hagin estat botxins hereditaris. Bones tardes a Vostres Senyories; una mica més de conversa amb vosaltres m'infectaria el cervell, pastors de bestiar proletari. M'atreveixo a acomiadar-me de vosaltres.

(BRUTUS i SICINNI es retiren a una banda.)

Entren VOLÚMNIA, VIRGÍLIA i VALÈRIA amb llurs seguidors.
¿Què diuen aquestes boniques i nobles senyores, que, si la lluna baixés a la terra, no seria pas més noble?
¿Què és el que tan atrafegades cerquen amb els ulls?

VOLÚMNIA

Honorable Meneni: Marci, el meu noi, s'acosta. Per l'amor de Juno, anem-nos-en.

MENENI

¿Què dieu? ¿Marci torna a casa?

VOLÚMNIA

Sí, digne Meneni, i amb el triomf més esclatant.

MENENI

Júpiter, agafa'm el barret, i gràcies! Visca! ¿Marci torna a casa?

VIRGÍLIA i VALÈRIA

Sí, no en dubteu.

VOLÚMNIA

Mireu, aquí tinc una carta seva. El govern en té una altra, la seva esposa una altra, i em penso que a casa n'hi ha una per a vós.

MENENI

Doncs, el que és a casa meva, aquesta nit ballarà tot!
¿Una carta per a mi?

VIRGÍLIA

Sí, de debò, una carta per a vós; jo l'he vist.

MENENI

¿Una carta per a mi? Això em dona salut per set anys! Tot aquest temps em passaré fent ganyotes al metge: la més sobirana recepta de Galè no és més que remei empíric, i, comparada amb aquest preservatiu, no val gran cosa més que una purga de cavall. ¿No està pas ferit? Acostumava a tornar ferit a casa

VIRGÍLIA

Oh, no, no, no!

VOLÚMNIA

És clar que està ferit; i en dono gràcies als déus.

MENENI

Jo també; ei!, si no n'està massa. Les ferides li van que ni pintades. ¿Porta una victòria a la butxaca?

VOLÚMNIA

Sobre el front la porta, Meneni. Ve per tercera volta a casa amb la corona de roure.

MENENI

¿Ha castigat Aufidi de valent?

VOLÚMNIA

Titus Larci escriu que han anat a cops d'espasa, però que Aufidi s'ha esmunyit.

MENENI

I a temps que ho deu haver fet, us ho garanteixo. Perquè, si s'hi hagués entretingut massa, no hauria volgut estar jo dins la seva pell ni per totes les arqueges de Corioli ni per tot l'or que tanquen. El Senat ¿té coneixement d'això?

VOLÚMNA

¿Anem, bones senyores? Sí, sí, sí: el Senat ha rebut cartes del general, en les quals concedeix al meu fill tota la glòria de la guerra. En aquesta acció ha ultrapassat en el doble les seves proeses d'abans.

VALÈRIA

És ben cert que es contenen d'ell coses meravelloses.

MENENI

I tant si ho són; però podeu estar segura que no els hi donen de franc, aquests elogis.

VIRGÍLIA

Vulguin els déus que siguin certes les notícies!

VOLÚMNA

¿Certes? Vaja, dona!

MENENI

Estic seguríssim, i juraria que ho són! ¿D'on està ferit? (*Als dos tribuns.*) Déu guardi les Vostres Senyories! Marci torna a casa amb més motius per estar orgullós. ¿On l'han ferit?

VOLÚMNA

A l'espatlla i al braç esquerre. Tindrà amples cicatrius per ensenyar al poble, quan es presenti a reclamar el que se li deu. Quan varen llençar Tarquini, va rebre set esvorancs al cos.

MENENI

Una al coll i dues a la cuixa. Jo n'hi conec nou.

VOLÚMNIA

Abans d'aquesta darrera expedició, tenia vint-i-cinc ferides damunt d'ell.

MENENI

Ara seran vint-i-set. Cada coltellada vol dir la tomba d'un enemic. (*Crits i trompetes.*) Escolteu! Les trompetes.

VOLÚMNIA

Són els emissaris de Marci.
Davant d'ell carreteja l'estrèpit,
i darrera seu deixa les llàgrimes.
La Mort, deessa negra, està parada
en els seus braços nerviüts;
i, en aixecar i en deixar caure un braç,
moren aquells que li han sortit al pas.
(*Música i solo de trompetes.*)

Entren COMINI i TITUS LARCI; *al mig d'ells,* CORIOLÀ,
coronat amb la garlanda de roure. CAPITANS, SOLDATS
i un HERALD.

HERALD

Sàpigues, Roma, que ha lluitat tot sol
Marci dintre les portes de Coríoli,
on s'ha guanyat amb fama un altre nom
per afegir al seu nom de Caius Marci,
al qual, des d'ara, seguirà amb honor
el de Coriolà. Coriolà il·lustre,
sigues a Roma benvingut! (*Trompetes.*)

TOTS

Coriolà, molt benvingut a Roma!
IHustre

CORIOLÀ

Prou d'això, perquè això m'ofèn el cor;
prou per ara, us ho prego.

COMINI

¿No veieu,
senyor, la vostra mare?

CORIOLÀ

Oh, ja sabia
que vós heveu pregat a tots els déus
pel meu triomf! (S'agenolla.)

VOLÚMNIA

Aixeca't, brau soldat,
oh gentil Marci meu, oh digne Caius,
i encara un nom de fresc, per acabades
empreses honorables. ¿Quin nom és?
¿Coriolà? ¿És així que tinc de dir-te?
Però, guaita, ¿no veus la teva dona?

CORIOLÀ

Oh graciós silenci meu, salut!
¿Riuries si em duguessin mort a casa,
que plores de mirar-me triomfant?
Ai, estimada meva, dins Corioli,
aquests ulls que tu fas, els fan les vídues
i els fan les mares que han perdut els fills!

MENENI

Ara, que els déus et posin la corona!

CORIOLÀ

¿Encar sou viu? (A VALÈRIA.) Perdó, senyora
[meva]

VOLÚMNIA

Ai, ja no sé de quin cantó girar-me.
Oh, benvingut a casa! Benvingut,
general! Tots vosaltres, benvinguts!

MENENI

Ah, cent mil benvingudes! Jo podria
plorar i podria riure; estic content
i apesarat. Oh, benvingut! Que sigui
maleït fins la pròpia arrel del cor
aquell que no s'alegri de mirar-te!

Aquí sou tres per embogir tot Roma.
Però, a fe d'home, tanmateix tenim
alguns vells escardots a casa nostra,
els quals no empeltarem perquè us demostrin
simpatia. No obstant, molt benvinguts,
guerrers! Aquí l'ortiga es diu ortiga,
i a les faltes dels ximplers, en diem
ximpleries.

COMINI

Vós sempre tan a punt.

CORIOÀ

Meneni, sempre és el mateix Meneni.

HERALD

Feu pas i camineu!

CORIOÀ

(A VOLÚMNIA i VIRGLIA.)

La vostra mà,
i la vostra. I, abans que reconforti
el meu cap l'aixopluc de casa meva,
anem a fer visita als bons patricis,
als quals jo dec no sols els compliments,
sinó els honors.

VOLÚMNIA

A bastament la vida
m'ha acompanyat per tal que jo veiés
acomplerts els meus vots i edificades
les meves fantasies. Solament
manca una cosa, però jo no dubto
que Roma te l'haurà de concedir.

CORIOÀ

Sapigueu, bona mare, que m'estimo
molt més servir-los al meu gust que no
manar-los al gust d'ells.

COMINI

Al Capitoli!

(Música. Cornetes. Surten en la forma que han vingut
BRUTUS i SICINNI resten.)

BRUTUS

Totes les llengües parlen d'ell, i es posen
les ulleres les vistes lleganyoses
sols per mirar-lo. La garlaire dida
deixa el marrec que a plors se li rebenti
mentre enraona d'ell. La ventafocs
es planta el milloret que té de roba
al volt del coll fumat, i dalt les tàpies
s'enfila per si pot entrellucar-lo.
Pedrissos, ràfec i finestres vessen;
a les canals, al cim de les teulades
s'encavalla la gent de tota mena
amb la fallera i el desig de veure'l.
Els flàmens, que estan sempre dins el cau,
van a empentes pel tou del populatxo
per si poden pescar qualsevol lloc.
Nostres velades dames abandonen
la guerra que fa el blanc i el damasquí
en llurs galtetes finament untades,
perquè hi suqui el pillatge poca-pena
del bes roent de Febus. Un tal tràfec
no seria més gran si el déu que el guia,
fos el que fos, un dia s'esmunyís
arterament dins el seu cos, donant-li
una gràcia immortal a la figura.

SICINNI

El fan cònsol de cop, ho garanteixo.

BRUTUS

Aleshores la nostra autoritat
ja pot fer una becaina, mentre ho sigui.

SICINNI

Discretament ell no sabrà portar
els seus honors tot el que duri el càrrec,
i perdrà el que ha guanyat.

BRUTUS

D'això em refio.

SICINNI

No en dubteu pas: el poble, que nosaltres representem, tornant a les rancúnies passades, per la causa més petita oblidarà aquests nous honors de Marci; i, que ell darà motiu, és tan segur com que estarà orgullós de poder dar-lo.

BRUTUS

Jo li he sentit jurar que, si aspirava al consolat, ell mai no es mostraria a la plaça, ni es posaria al cos els parracs dels humils, ni, com és d'ús, al poble ensenyaria les ferides per pidolar-li els vots pudents.

SICINNI

És cert.

BRUTUS

Aquestes foren les paraules seves
S'estimaria més renunciar
al càrrec, si l'obté per altres vies
que no siguin el prec dels cavallers
i el bon voler dels nobles.

SICINNI

No desitjo
cosa millor que Marci no es bellugui
d'aquest propòsit i que el dugui a terme.

BRUTUS

És probable que sigui el que farà.

SICINNI

I aleshores, seguint nostre desig,
serà segura l'ensorrada seva.

BRUTUS

Una de dues: o s'ensorra ell
o s'ensorra la nostra autoritat.
I perquè sigui ell el qui s'ensorri,
hem de burxar l'orella dels plebeus
recordant-los aquell odi que sempre
els professava; que, si hagués pogut,
els hauria donat tracte de mules,
no deixant pledejar llurs advocats
i privant-los de tots els privilegis;
i, en acció i capacitat humana,
no els hauria atorgat més competència,
ni una ànima més gran, en els negocis
d'aquest món, que les tristes concedides
als camells a la guerra, els quals obtenen
llur pinso perquè duguin els farcells,
i, quan sota la càrrega s'ajupen,
se'ls redreça amb un raig de garrotades.

SICINNI

Això, tal com ho heu dit, i suggerint-ho
al moment oportú, quan amb la seva
insolència bufada ofengui el poble,
serà l'esca que encengui el feix de palla
que el deixarà socarrimat per sempre;
i aquest moment vindrà si se'l provoca,
i, això de provocar-lo, ho veig tan fàcil
com aquissar un mastí contra un ramat.

Entra un MISSATGER

BRUTUS

¿Què passa?

MISSATGER

Se us convoca al Capitoli;
es creu que Caius Marci serà cònsol.
He vist apilotar-se els muts per veure'l
i els cecs per escoltar-lo. Les matrones
li llençaven els guants; dames i verges,
de mocador i de faixa es desprenien
al seu pas. Com si fos davant l'estàtua
de Júpiter, els nobles s'ajupien,
i eren com un aiguat i una tronada
les gorres que llençaven i l'estrèpit
dels crits del poble. Cosa com aquesta
no s'ha vist mai.

BRUTUS

Anem al Capitoli;
fem ulls i orelles pel que digui l'hora,
i reservem el cor.

SICINNI

Jo us acompanyo. (*Surten.*)

ESCENA II

ROMA. EL CAPITOLI

Entren dos OFICIALS a posar coixins.

OFICIAL I

De pressa, enlestim, que estan a punt d'arribar.
¿Quants n'hi ha que aspiren al consolat?

OFICIAL II

Tres, segons diuen; però tothom creu que serà Coriolà
qui se l'endugui.

OFICIAL I

És tot un valent, però orgullós com ell sol, i no s'estima
el poble.

OFICIAL II

A fe meva que no ens han mancat grans homes que
han afalagat el poble sense haver-lo estimat mai; i, a
molts d'ells, el poble els ha estimat sense saber per què.
Aleshores, si el poble estima sense saber per què, el
seu odi no estarà fundat en millors motius. I Coriolà,
sense capficar-se ni del seu amor ni del seu odi, mani-
festa el coneixement certíssim que té de les disposicions
del poble, i el dona a entendre amb tota claredat amb
la seva noble indiferència.

OFICIAL I

Si s'accontentés no preocupant-se d'ésser odiat o estimat pel poble, obeint aquesta indiferència procuraria no fer-li ni bé ni mal. Però posa més interès cercant l'odi que el que pugui posar el poble manifestant-l'hi, i no deixa ocasió per fer-li patent que no el pot veure ni en pintura. Ara bé, jo trobo que gallejar de satisfet davant la malvolença i l'hostilitat del poble, és tan dolent com el que ell critica: afalagar-lo per obtenir el seu amor.

OFICIAL II

Ha merescut molt de bé del seu país. No s'ha enfilat per graons tan fàcils com els d'aquells que, a força d'estira i arronsa i de reverències, s'han encasquetat els càrrecs sense haver fet res més per guanyar-se l'estimació i el respecte. Ell, al contrari, els ha entaforat els mèrits dintre els ulls i les proeses dins el cor, tant, que seria una ofensiva ingratitude que no l'hi reconeguessin amb la llengua. Dir el contrari fóra una maldat que es desmentiria ella mateixa, i provocaria la reprovació i la indignació dels que ho sentissin.

OFICIAL I

No es parlem més. És un home digne. Fem lloc; aquí els tenim. (*Trompetes.*)

Entren, precedits pels lictors, el cònsol COMINI, MENENI, CORIOLA, SENADORS, SICINNI i BRUTUS. Senadors i tribuns ocupen els llocs.

MENENI

Havent determinat el que pertoca respecte als volscos, i cridat a Roma Titus Larci, ens resta com a assumpte primordial d'aquesta reunió recompensar pels seus nobles serveis aquell a qui tant deu la seva pàtria. Que us plagui, doncs, oh respectabilíssims i greus ancians nostres, suggerir al present cònsol, general recent de la nostra campanya afortunada, que ens reporti una mica les proeses de Caius Marci Coriolà. Aquí estem per donar-li les gràcies, conferint-li honors que siguin dignes d'ell.

SENADOR I

Parleu,
bon Comini; la por d'allargar massa
no us faci ometre res, i feu-nos creure
més aviat que ens manquen els recursos
per agrair que voluntat per fer-ho.
Tribuns del poble, requerim la vostra
gentil atenció, i els bons oficis
prop del cos popular, perquè assenteixi
a allò que aquí s'acordarà.

SICINNI

Nosaltres
esperarem una absoluta entesa,
i els cors tenim propicis a honorar
i enaltir el qui és motiu de l'assemblea.

BRUTUS

I encara trobarem més gust a fer-ho
si demostra pel poble més estima
de la que fins avui ha demostrat.

MENENI

Impertinent, impertinent; jo trobo
que quedàveu millor no dient res.
Si sou servit, ¿voleu sentir Comini?

BRUTUS

Amb molt de gust. Però, no obstant, que consti
que el que jo he dit està molt més a to
que el regany vostre.

MENENI

Al poble, ja l'estima,
mes no el forceu perquè se'l fiqui al llit.
Parla, digne Comini.

(CORIOLA s'aixeca per anar-se'n.)

No, seieu

al vostre lloc.

SENADOR I

Seieu, Coriolà;
sentir el que heu fet no us ha de fer vergonya.

CORIOIÀ

Que em perdonin les Vostres Senyories:
més m'estimo curar les meves nafres
un altre cop que no sentir explicar
com jo les he rebut.

BRUTUS

Senyor, jo espero
que no deixeu el banc pel que jo he dit.

CORIOIÀ

No, senyor; i tanmateix, més d'una volta,
si els cops m'han fet restar, de les paraules,
me n'he escapat. Vós no m'heu dat sabó;
per tant, no m'heu ferit; i, el vostre poble,
l'estimo pel que pesa.

MENENI

Jo us ho prego,
seieu.

CORIOIÀ

M'estimo més que un home em gràti
el cap al sol, mentre l'alarma toca,
que seure mandrejant i que escoltar
com, del no res que sóc, en feu un monstre. (*Surt.*)

MENENI

Tribuns del poble, ¿com voleu que llepi
vostre xanguet prolífic —on de mil
n'hi ha un de bo— si heu vist ara mateix
que més s'estima per un fet d'honor
arriscar tots els membres que parar
una orella només per escoltar-lo?
Comini, endavant.

Temo que em manqui
 la veu. Els actes de Coriolà
 no deuen amb feblesa referir-se.
 Sabut és que el valor és la més gran
 de les virtuts, i la que fa més digne
 el qui la posseeix. Si això és així,
 l'home del qual jo parlo no té al món
 un seu semblant que se li contrapunti.
 Als setze anys, quan Tarquini atacà Roma,
 lluità i es féu remarcar més que els altres.
 El qui era dictador nostre aleshores
 —i al qual aquí assenyalo amb tota estima—
 ha vist com aquell barba d'amazona
 acorralava els llavis amb bigoti.
 Va emparar un compatrici rebolcat
 i als ulls del cònsol matà tres contraris.
 Topà en la lluita amb el mateix Tarquini
 i li ferí el genoll. En aquell dia
 gloriós, quan pels anys, sobre l'escena,
 hauria pogut fer papers de dona,
 fou l'home més agosarat del camp,
 i, pel valor, fou coronat de roure.
 Després d'aquesta tan viril entrada
 d'adolescent, va créixer com el mar,
 i en l'escomesa de disset batalles
 despullà de garlanda tots els glavis.
 Referint-me al darrer dels seus triomfs,
 aconseguit davant de les muralles
 i en el clos de Coríoli, deixeu-me
 que us digui que no sé com fer-ne elogis.
 Deturà els que fugien, i, amb raríssim
 exemple, aconseguia que es rigués
 el covard de la por que el sacsejava.
 Com les algues cedeixen al vaixell,
 li cedien i queien tots els homes.
 I, segell de la mort, la seva espasa,
 tot allò que marcava, ho esbandia.
 De cap a peus era un grumoll de sang,
 i, cada gest que feia, el recalcava
 el crit dels moribunds. Passà tot sol
 les mortíferes portes de la vila,
 les quals pintà amb la inexorable sort;
 sense ajuda en sortí, i després, tornant-hi
 amb un sobtat reforç, dins de Coríoli
 caigué com un planeta i es féu l'amo.
 Però aleshores un soroll de guerra
 de tant en tant venia a foradar-li
 el seu sentit despert, i, més que ràpid,

de l'ànima, en fa dues, i reforça
la carn de la fatiga, i tot s'arrenca
a la batalla. Corre, i fumejant
escarbota i trepitja vidés d'homes
com si es tractés d'una destrossa eterna;
i, fins al punt que li cridem nosaltres
que eren nostres el camp i la ciutat,
mai no ha donat ni gota de repòs
al pit que panteixava.

MENENI

Quin gran home!

SENADOR I

Els honors que pensàvem concedir-li
no poden arribar a la seva talla.

COMINI

Al botí nostre que se li oferia,
amb el peu li ha clavat una puntada,
i s'ha mirat objectes preciosos
com si fossin el fang d'una rodera.
Desitja menys que allò que concedeix
la mateixa misèria. Dels seus actes
es dona per pagat només que fent-los,
i gasta el temps, i està tot satisfet
quan l'ha gastat en bé d'alguna cosa.

MENENI

És noble de debò! Que se'l reclami.

SENADOR I

Crideu Coriolà.

OFICIAL

Ve de seguida.

Torna CORIOLÀ.

MENENI

Coriolà, el Senat se sent feliç
fent-te cònsol.

CORIOLA

Li dec la meva vida
els meus serveis per sempre.

MENENI

Sols us manca
enraonar amb el poble.

CORIOLA

Jo us suplico
que permeteu que salti aquest costum,
perquè no m'és possible despullar-me
i, nu, anar pidolant que em donin vots
a canvi de les nafres que els ensenyi.
Us prego que vulgueu estalviar-m'ho.

SICINNI

Senyor, ha de votar el poble, i no consent
perdre ni un bri d'aquesta cerimònia.

MENENI

No els doneu peu, creieu-me, acomodeu-vos
als costums, i preneu, de la manera
que han acceptat vostres predecessors,
la vostra dignitat segons les regles.

CORIOLA

Es un paper que m'ha de fer vergonya
representar-lo, i trobo jo que, al poble,
se li podria suprimir aquest gust.

BRUTUS

(A part a SICINNI.)

¿Us hi fixeu?

CORIOLA

Anar a fer-los l'article
de mi mateix, dient això i allò,
i ensenyar-los les cicatrius ja closes,
que voldria amagar, com si només
les hagués jo rebut perquè em paguessin
amb llurs vots!

MENENI

No insistiu sobre aquest punt.
Us recomano, magistrats del poble,
que al poble trameteu nostre propòsit;
i al nostre noble cònsol desitgem
tota mena d'honors i d'alegries.

SENADORS

Que vinguin sobre de Coriolà
tota la joia i tota l'alegria!
(*Trompetes. Surten tots, menys BRUTUS i SICINNI.*)

BRUTUS

Ja heu vist com es proposa tractar el poble.

SICINNI

Tant de bo li endevinin els intents!
Els vol demanar els vots sense amagar
que sent un gran menyspreu per aquest dret
que tenen de donar-los-hi.

BRUTUS

Veniu,
anem a assabentar-los del que hem fet;
sé que ens esperen a la plaça pública. (*Surten.*)

ESCENA III

ROMA. EL FÒRUM

Entren set o vuit CIUTADANS.

CIUTADÀ I

I bé, si ens demana els vots, no els hi hem de negar.

CIUTADÀ II

Però els hi podem negar, si volem.

Tenim poder per fer-ho, pero un poder que no estem en poder d'usar-lo; perquè, si ens ensenya les seves ferides i ens explica els seus fets, nosaltres no tenim més remei que posar nostres llengües al servei d'aquestes ferides i parlar en lloc d'elles. Si ens explica els seus nobles actes, a perdre vergonya li hem de dir que estem noblement reconeguts. La ingratitude és monstruosa, i, si la multitud fos ingrata, seria igual que fer un monstre de la multitud; i, com que som membres de la multitud seríem uns membres monstruosos.

CIUTADA I

I, perquè no tingui millor opinió de nosaltres, amb poqueta cosa n'hi haurà prou. Perquè, amb aquella qüestió del blat, no es va pas amagar d'anomenar-nos el monstre de mil caps.

CIUTADA III

Molts ens ho han dit, això; i no perquè uns tinguem el cap bru, i els altres negre, i els altres ros, i els altres pelat, sinó perquè els nostres esperits són de tots els colors. I, certament, jo penso que, si tots els nostres esperits haguessin de sortir d'una mateixa closca, volarien a llevant, a ponent, a migjorn i a tramuntana, i només estarien d'acord per a seguir un mateix camí, que fóra cap a tots els punts de l'horitzó.

CIUTADA II

¿Voleu dir? ¿I cap a quin cantó creieu que volaria el meu esperit?

CIUTADA III

Oh, el vostre esperit no volarà tan de pressa com el d'un altre home, perquè el teniu terriblement encasquetat a un cap de fusta; però, si fos lliure, segurament volaria cap a migjorn.

CIUTADA II

¿Per què cap a migjorn?

CIUTADÀ III

Per perdre's en la boira, on, després de barrejar tres quartes parts pel camí de la humitat podridora, la quarta vindria a sacsejar-te la consciència i t'ajudaria a trobar una dona.

CIUTADÀ II

Sempre aneu carregat de llonzes, vós! Feu, home, feu.

CIUTADÀ III

¿Què, esteu decidits a donar-li els vots? Encara que no el curaríem de gran cosa, perquè la majoria està per ell. Ara, que, si es volia inclinar del cantó del poble, no en trobaríem cap de més digne.

Entren CORIOLÀ, vestit pobrament, i MENENI.
Aquí el teniu, vestit amb la roba dels pelats. Observem el seu comportament. I que no ens vegi tots junts; abor-dem-lo ara l'un ara l'altre, o de dos en dos, o de tres en tres. A cada un de nosaltres ha de demanar-ho, i així tindrem l'honor de donar-li el propi vot amb les pròpies paraules. Per tant, seguiu-me, i us ensenyaré la forma d'acostar-vos-hi.

TOTS

Entesos, entesos. (*Surten els CIUTADANS.*)

MENENI

No teniu cap raó; ¿que no ho sabeu, que els més nobles ho han fet?

CORIOLÀ

¿Com ho he de dir?
«Senyor, us prego...» Mala negada faci!
No, no m'hi puc acostumar la llengua...
«Mireu les meves nafres: són guanyades al servei del país, quan grinyolaven alguns dels germans vostres i fugien sentint el rataplam dels timbals propis.»

MENENI

Oh, déus! De tot això, no heu de parlar-ne; pregueu-los que de vós facin memòria.

CORIOLÀ

¿Que es recordin de mi? Mal llamp els mati!
Si el que voldria jo és que m'oblidessin,
igual que les virtuts que inútilment
els prediquen els nostres sacerdots.

MENENI

Així, ho esguerrareu de mig a mig.
Jo us deixo, però us prego, i us reprego,
que els parleu amb un to ben raonable. (*Surt.*)

CORIOLÀ

I que es rentin la cara, demaneu-los,
i es netegin les dents.

Tornen dos CIUTADANS.

Ja en vénen dos.

Torna un tercer CIUTADÀ.

¿Sabeu, senyor, per què m'estic aquí?

CIUTADÀ III

Ho sabem, senyor; digueu-nos què és el que us dóna
dret a fer-ho.

CORIOLÀ

El meu propi mèrit.

CIUTADÀ II

¿El vostre propi mèrit?

CORIOLÀ

Sí, però no el meu propi desig.

CIUTADÀ III

¿Com? ¿No el vostre propi desig?

CORIOLÀ

No, senyor; mai no ha estat el meu desig anar a pidolar als pobres i molestar-los.

CIUTADÀ III

Podeu suposar que, si us donem alguna cosa, és perquè esperem guanyar amb vós.

CORIOLA

Molt bé; aleshores us prego que em digueu quin és el preu del consolat.

CIUTADÀ I

El preu és demanar-lo amablement.

CORIOLA

¿Amablement? Aleshores, senyor, feu-me el favor de concedir-me el consolat; tinc unes quantes ferides a la vostra disposició: us les puc ensenyar, si us plau, en particular. El vostre excellent vot, senyor! ¿Què em dieu?

CIUTADÀ II

Us dic, digníssim senyor, que tindreu el meu vot.

CORIOLA

Tractes són tractes. Senyor, aquí tenim dos digníssims vots pidolats. Ja tinc la vostra almoïna. Adéu!

CIUTADÀ III

És una mica estranyot, això.

CIUTADÀ II

Si ara fos a fer... Però no ve d'aquí. (*Surten els tres CIUTADANS.*)

Tornen áos altres CIUTADANS.

CORIOLA

Per favor, senyors: si és possible que el to de les vostres veus lligui amb el disegni d'ésser jo cònsol, ja veieu aquí que m'he posat la roba de costum.

CIUTADÀ IV

Us heu merescut l'agraïment del vostre país i no us l'heu merescut.

CORIOLÀ

Ja m'explicareu aquesta endevinalla.

CIUTADÀ IV

Heu estat la pesta per als seus enemics i la tralla per als seus amics; vull dir que no heu estimat gaire el poble.

CORIOLÀ

Hauríeu de tenir-me per més virtuós precisament perquè no he estat vulgar en els meus afectes. Però jo, senyor, vull adular el meu germà jurat, el poble, per guanyar-me la seva més alta estimació. I, ja que els del poble consideren gentil aquest procediment, i en llur gran saviesa d'escollir prefereixen el meu barret al meu cor, els dedicaré la més insinuant de les barretades, i faré la comèdia de primera. És a dir, senyor, vull imitar la finíssima engatussada que prodiguen certs homes populars, i en tindran per donar i per vendre, com és el seu gust. Per consegüent, us ho suplico, que jo pugui ésser cònsol!

CIUTADÀ V

Pensem trobar en vós el nostre amic, i, per això, de tot cor us donem els nostres vots.

CIUTADÀ IV

¿Heu rebut moltes ferides per la vostra pàtria?

CORIOLÀ

No vull segellar, ensenyant-vos-les, el coneixement que teniu d'això. Estic encantadíssim amb els vostres vots, i no vull molestar-vos més estona.

ELS DOS CIUTADANS

Que els déus us donin alegria, senyor; cordialment.

(Surten.)

CORIOLA

Dolcíssims vots!
Més val morir-se i rebentar de fam
que, del que mereixem, fer-ne el reclam!
¿Per què aquí vinc, ensamarrat de pega,
a demanar a en Mossega i a en Rosega
un vot inútil? Perquè és el costum.
Oh, si, en tot, al costum déssim tendrum!
La no escombrada pols del temps passat
s'enfilaria sobre del terrat.
Tan alta la muntanya pujaria
de l'error, que no la dominaria
mai més la veritat! Potser més val,
ans de ser tan beneit, deixar el vial
ben lliure per a aquells que amb tal programa
van darrera dels càrrecs i la fama.
Mig camí, ja l'he fet, ja he començat
a patir; doncs patim-ho tot plegat.

Torrien tres CIUTADANS més.

Aquí vénen més vots.
Vostres vots! M'he batut per vostres vots;
per vostres vots jo duc dues dotzenes
de ferides; per vostres vots he vist
i sentit esclatar divuit batalles;
per vostres vots he fet qui-sap-les coses,
les unes grans, les altres més petites.
Els vostres vots! Vull de debò ser cònsol!

CIUTADÀ VI

S'ha conduït noblement, i no es pot quedar sense el
vot de tota persona honrada.

CIUTADÀ VII

Vinga, que sigui cònsol! Els déus li donin alegria i el
facin un bon amic del poble!

TOTS

Amén, amén! Déu t'empari, noble cònsol! (*Surten.*)

CORIOLA

D'això, en dic vots!

Torna MENENI, amb BRUTUS i SICINNI.

MENENI

Heu estat tot el temps reglamentari,
i ara els tribuns vénen a revestir-vos
amb el sufragi popular. Us resta
anar, sense aturar-vos, al Senat
investit amb els signes de la vostra
jerarquia.

CORIOLÀ

Així, ¿ja està tot llest?

SICINNI

El costum de la sol·licitació,
ja l'heu compert. Us ha acceptat el poble,
i està avisat perquè vagi de pressa
a confirmar la vostra elecció.

CORIOLÀ

¿On? ¿Al Senat?

SICINNI

Allí, Coriolà.

CORIOLÀ

Aleshores, ¿ja em puc mudar la roba?

SICINNI

Ho podeu fer, senyor.

CORIOLÀ

Doncs no m'aturo;
i, quan a mi mateix em reconegui,
al Senat falta gent.

MENENI

¿Veniu, senyor? Jo us acompanyo.

BRUTUS

Esperarem el poble.

SICINNI

Estigueu bons. (*Surten CORIOLA i MENENI.*)

El consolat, ja el té;
i, si hem de judicar per la mirada,
això li escalfa el cor.

BRUTUS

Amb molt orgull
portava les tronades vestidures.
Senyor, ¿voleu acomiadar el poble?

Tornen els CIUTADANS.

SICINNI

I bé, mestres, ¿ja l'heu triat?

CIUTADÀ I

Per ara
té els nostres vots, senyor.

BRUTUS

Preguem als déus
que mereixi les vostres simpaties.

CIUTADÀ II

Amén, senyor. Segons la meua pobra
i indigna opinió, ell és burlava
de nosaltres quan ens ha pidolat
els nostres vots.

CIUTADÀ III

I tant; se'ns ha rifat
sense fer embuts.

CIUTADÀ I

No, és la manera seva
d'enraonar. No ens ha gastat cap burla.

CIUTADÀ II

Llevat de vós, no hi ha ningú que cregui que no ens hagi tractat amb tot menyspreu. Ens havia d'haver ensenyat les proves del seu mèrit, les nafres que ha rebut pel país.

SICINNI

Però és clar que les heu vistes, n'estic segur.

TOTS

No, no, ningú.

CIUTADÀ III

Ens ha dit que tenia unes nafres que podria mostrar privadament; i en to de burla, fent volejar el barret, «Jo vull ser cònsol!», ha dit; «un vell costum, sense que tingui els vostres vots, no m'ho permet; doneu-me'ls»; i, quan els hi hem donat, ens ha fet: «Gràcies, gràcies pels vostres vots, pels exquisits i pels dolcíssims vots. I ara vosaltres, com que m'heu dat els vots, podeu anar-vos-en; ja hem acabat.» ¿Això no és una burla?

SICINNI

Però ¿com heu estat tan ignorants, que no ho heu vist? ¿I com, si és que ho heu vist, heu estat tan cànids de donar-los-hi?

BRUTUS

¿No li podíeu dir, com jo us havia alligonat, que, quan no era gran cosa més que un servidoret de la república, era el vostre enemic; que parlà sempre contra les vostres llibertats i els vostres privilegis dins la comunitat, i ara, arribant a un lloc de molta alçada en el govern, si encara persisteix malignament aferrissat contrari

dels plebeus, vostres vots es giraran
com malediccions en contra vostre?
Li teníeu d'haver manifestat
que, així com la noblesa dels seus actes
el fan digne del càrrec que preté,
igualment el millor del seu caràcter
hauria d'inspirar-li gratitud
pels vostres vots, i, canviant la seva
pretèrita malícia amb amistat,
fer-lo el més generós dels vostres amos.

SICINNI

Dient-li unes paraules com aquestes
—com se us havia aconsellat abans—,
hauríeu descobert per on s'inclina
i li hauríeu furgat els pensaments.
I, fent-ho així, o bé li arrabassàveu
una gentil promesa, que podríeu
recordar-li si causa es presentés,
o bé, gratant les puces del seu aspre
temperament, que amb penes i treballs
suporta allò que el cohibeix i el lliga,
l'hauríeu fet carrisquejar de dents;
i, aprofitant-vos de la seva còlera,
us l'esbandíeu sense dar-li els vots.

BRUTUS

Si heu remarcat, quan us sollicitava,
el seu lliure menyspreu en el moment
que més necessitava vostre afecte,
¿voleu que no us escupi més sarcasmes
quan us pugui esclafar? Què! ¿No us ballava
el cor al fons del pit? ¿Teníeu llengua
només per a insultar vostre judici?

SICINNI

¿No heu fins avui pogut negar tothora
el que us sollicitaven? I, doncs, ¿com
avui heu concedit a qui el menysprea,
en lloc de demanar-lo, el vostre vot,
que us ha estat requerit per tantes llengües?

CIUTADÀ III

No és confirmat; podem negar-lo encara.

I serà refusat; jo trobaré
cinc-centes veus unànimes.

CIUTADÀ I

I jo
mil vots, i encara els vots de llurs amics
que els reforcin.

BRUTUS

Aneu-hi de seguida.
Digueu a aquests amics que han elegit
un cònsol que els prendrà llurs privilegis
i estimarà llur vot com el dels gossos
als quals, sovint, se'ls pega perquè lladren,
encar que se'ls mantingui per lladrear.

SICINNI

Que es reuneixin tots, i, amb un criteri
més segur, que es desdiguin de la cega
elecció que han fet. I recalqueu
el seu orgull i l'odi antic que us porta.
Altrament, no oblideu quina fatxenda
gastava dins el seu vestit humil,
i l'insolent que ha estat sollicitant-vos.
I digueu que la vostra simpatia
pels seus serveis us ha privat de veure
amb quin comportament se us presentava,
en el qual burles, fàstics i menyspreus
responien a l'odi que us conserva.

BRUTUS

Carregueu-nos el mort, deu-nos la culpa;
digueu que som nosaltres, els tribuns,
que hem treballat per escombrar d'obstacles
la seva elecció, i que us haveu vist
forçats a donar el vot.

SICINNI

Digueu encara
que, triant-lo, obefeu nostres ordres,
i no els vostres autèntics sentiments;
i que, preocupada la vostra ànima,

no pel que hauríeu volgut fer, sinó
pel que se us deia que era necessari,
a contracor l'havau elegit cònsol.
Deu-nos totes les culpes a nosaltres.

BRUTUS

Sí, no ens ho estalvieu! Podeu citar
que us hem llegit discursos on es deia
que, de molt jove, va servir la pàtria,
i com ha persistit, i el seu origen,
i la casa dels Marcis, de la qual
va ser fill Ancus Marci, que era gendre
de Numa i que, després del gran Hostili,
va ser rei; que de la mateixa casa
van ésser Publi i Quint, aquells dos homes
que aquí van conduir les millors aigües;
i que Censorià, també digueu-los
—que era així anomenat perquè dos cops
com a censor el poble l'elegí—,
fou el seu gran avantpassat.

SICINNI

Digueu
que, tractant-se de tan noble ascendència
i tractant-se d'uns mèrits personals
que el fan digne del càrrec, hem burxat
i hem insistit damunt vostres orelles
recomanant-lo, però que després,
comparant-li el present amb el passat,
sols hi veieu vostre enemic de sempre,
i revoqueu la vostra elecció
precipitada.

BRUTUS

No us canseu de dir
que som nosaltres que en tenim la culpa,
i que mai no li hauríeu dat els vots
sense nostra influència. I ara, entesos:
quan n'haureu reunit a bastament,
aneu-vos-en tots junts al Capitoli.

TOTS

Així ho farem, perquè la majoria
ja es penedeixen de l'elecció.

(*Surten els CIUTADANS.*)

BRUTUS

Deixem-los bellugar. Val més la pena
córrer l'atzar d'una revolta així
que no esperar-ne una de més forta
d'un avenir dubtós. Si ell s'enrabia
—dat el seu natural— amb el refús,
nosaltres observem i sospesem
els avantatges de la seva còlera.

SICINNI

Anem al Capitoli i situem-nos
davant la torrentada popular,
i allí semblarà seva una revolta
que abans haurem enverinat nosaltres. (*Surten.*)

ACTE TERCER

ESCENA I

ROMA. UN CARRER

Cornetes. Entren CORIOLÀ, MENENI, amb patricis; COMINI, TITUS LARCI i altres senadors.

CORIOLÀ

Aleshores, ¿ha fet TuHus Aufidi un altre cop de cap?

LARCI

L'ha fet, senyor;
i això ha estat causa que ens determinéssim a enllestir-ho de pressa.

CORIOLÀ

Doncs els volscos,
segons sembla, es disposen a tornar-hi tan bon punt se'ls presenti avinentesa d'empaitar-nos.

COMINI

Estan tan escolats,
senyor cònsol, que em sembla molt difícil
poder reveure'ls arborant banderes
en tot el temps que ens restarà de vida.

CORIOLÀ

¿Heu vist Aufidi?

LARCI

Va venir a trobar-me
portant un sacconduit, i va desfer-se
en malediccions contra dels volscos
perquè havien lliurat la ciutat llur
amb tanta covardia. Ara és a Antium.

CORIOLÀ

¿Parlà de mi?

LARCI

Sí, senyor meu.

CORIOLÀ

¿I què?

LARCI

Doncs em va dir que, espasa contra espasa,
us havíeu sovint pres la mesura;
que, de totes les coses d'aquest món
que odia, vós sou la més odiada,
i amb gust arriscaria la fortuna,
sense esperar la restitució,
si ell es podia dir vencedor vostre.

CORIOLÀ

¿Viu a Antium?

LARCI

A Antium.

CORIOLÀ

Jo desitjo
un motiu per anar-hi i per reptar
la seva fúria. Benvingut a casa.

Entren SICINNI i BRUTUS.

Mireu, aquests són els tribuns del poble,
les llengües de la boca del comú.
Jo els menyspreo, perquè ells s'enfaristolen
amb una autoritat que desafia
la millor paciència.

SICINNI

No avanceu.

CORIOLÀ

¿Què significa?

BRUTUS

Fóra perillós
anar endavant. Pareu-vos.

CORIOLÀ

Aquest canvi
¿què vol dir?

MENENI

¿Quin motiu?

COMINI

¿Que no té els vots
dels nobles i els plebeus?

BRUTUS

Oh, no, Comini.

CORIOLÀ

En tal cas, ¿m'han votat les criatures?

SENADOR I

Tribuns, pas lliure. Va a la plaça pública.

BRUTUS

El poble està que bufa en contra d'ell.

SICINNI

Atureu-vos, o aquí passa un escàndol.

CORIOLA

¿Això és vostre ramat? ¿És que són dignes de sufragi els que et voten i que et prenen el vot després? ¿I aquest és vostre ofici? ¿Per què, vosaltres que els serviu de boca, no governeu llurs dents? ¿No sou vosaltres els que els heu excitat?

MENENI

Calma, us ho prego.

CORIOLA

Tot plegat no és res més que una conxorxa per fer torçar el voler de la noblesa. Si ho tolereu, després haureu de viure amb aquells que no es poden governar ni volen que els governin.

BRUTUS

No en digueu conxorxa. El poble està indignat amb vós perquè us n'haveu burlat; i últimament, quan es tractà de repartir blat gratis, us queixàreu i us escandalitzàreu d'aquells que van intercedir pel poble, dient-los complaents de circumstàncies, llagoters i enemics de la noblesa.

CORIOLA

Bah! Això ja era una cosa coneguda.

BRUTUS

No de tots.

CORIOLÀ

¿I els heu informat vós?

BRUTUS

¿Com? ¿Jo, informar-los?

CORIOLÀ

Sou capaç de fer-ho.

BRUTUS

Sóc capaç d'actes molt millors que els vostres.

CORIOLÀ

Doncs ¿per què he de ser cònsol? Oh, pels nú-
d'allà dalt!, si jo valc tan poc com vós, [vols
que em facin company vostre tribunicí.

SICINNI

Vós esteu gallejant d'una manera
que irrita el poble. Si voleu atènyer
el fi que us proposeu, us cal recórrer
al camí d'on us heu foraviat
amb una mica més de gentilesa;
si no és així, no sereu mai un cònsol,
ni al tribunal sereu company de Brutus.

MENENI

Oh, calma, calma!

COMINI

Han enganyat el poble,
se l'ha instigat. Aquesta ensarronada
és indigna de Roma. No es mereix
Coriolà el desvergonyat obstacle
posat covardament en l'ampla ruta
dels seus mèrits.

CORIOLA

Sortir-me ara amb el blat!
Els ho vaig dir i els ho repetiria...

MENENI

Ara no, ara no.

SENADOR I

Ni amb tanta empenta,
senyor, ni en un moment...

CORIOLA

I és clar que sí!
I, com sóc viu, els ho diré! Us demano,
nobles amics, que em perdoneu; però,
quant a aquesta mutable púrria infecta
que fa pudor de ranci, si li plau,
que miri al meu mirall, que mai no adula,
i que s'hi vegi bé de cap a peus.
Ho repeteixo: anant-li amb to de sucre,
estem alimentant contra el Senat
la cogula de la rebel·lió,
de la sedició i de la insolència,
per a la qual havem llaurat i havem
barrejat les llavors amb la gent nostra,
amb tots els escollits i els honorables,
que ara ens sentim més fluixos de virtut
i de poder, perquè els abandonarem
a quatre parracaires.

MENENI

Ja n'hi ha prou!

SENADOR I

No parreu més, si us plau!

CORIOLA

¿Que jo no parli?
Igual que jo he vessat la meva sang
pel meu país sens que cap força externa
no em fes por, llançaré amb els meus pulmons,

mentre m'hi quedi buf, tot el que em plagui
contra una ronya que, si se'ns mengés,
ens avergonyiria, i que, no obstant,
fem tot el que podem per atrapar-la.

BRUTUS

Parleu del poble com si fóssiu déu
per castigar, i no com un home feble
com tots els homes.

SICINNI

Ja aniria bé
que el poble, això, ho sabés!

MENENI

Serenitat;
és un moment de còlera...

CORIOLA

¿De còlera?
Estigués tan tranquil com en el son
de mitjanit, i us faig saber, per Júpiter!,
que no canviaré d'opinió.

SICINNI

És una opinió que, com metzina,
deu restar al lloc on és, perquè no dugui
la malaltia als altres.

CORIOLA

«Deu restar»!
¿L'heu sentit, el Tritó de menudalla?
¿No heu remarcat l'absolutista «deu»?

COMINI

És fórmula de llei.

CORIOLA

«Deu»! De primera!
Oh bons però ben imprudents patricis,
greus però temeraris senadors,
¿per què vosaltres heu donat a l'Hidra
els drets perquè escolleixi un magistrat

—simple trompeta i tornaveu del monstre—
que, amb el seu peremptori «deu», podrà
tenir prou llengua per manifestar-vos
que dins un sot desviarà el corrent
del vostre riu autoritari, fent-se
amo del llit que du les vostres aigües?
Si ell té poder, ja cal que humiliu
vostra ignorància; però, si no en té,
desperteu la indulgència perillosa!
Si sou espavilats, no adopteu l'aire
d'estúpids ordinaris; si sou ximples,
poseu els llurs coixins al costat vostre!
Si ells senadors, vosaltres sou plebeus;
i us dic que no són menys de senadors
si, quan heu barrejat llurs vots i els vostres,
és el gust de llurs vots el que domina
en tastar-los. Ells fan un magistrat,
i és un tal magistrat que ve i engega
el seu «deu», el seu «deu» popularíssim,
contra una reunió de fronts solemnes
com mai tan imposant no en veié Grècia...
Doncs jo us vinc a cridar: pel propi Júpiter,
això fa vils els còsols! La meva ànima
pateix veient dues autoritats
l'una davant de l'altra, sens que tingui
cap de les dues un poder suprem,
i entre les quals podrà sorgir el conflicte
ràpidament, a l'una i l'altra inflant
i fent que es destrueixin totes dues.

COMINI

Anem cap a la plaça.

CORIOLA

I, pel que toca
a aquells que aconsellaren repartir
el blat gratis del nostre graner públic,
com alguns cops a Grècia...

MENENI

Ja n'hi ha prou!

CORIOLA

Encar que allí s'havia dat al poble
poder més absolut, jo aquí declaro
que van nodrir la desobediència
i la ruïna de l'Estat.

BRUTUS

¿Què diu?

¿El poble té de concedir els seus vots a qui s'expressa així?

CORIOLA

Jo donaria

raons que valen més que llurs sufragis. Sabien prou que no era recompensa per part nostra aquest blat, perquè els constava que no havien prestat mai cap servei per obtenir-lo. A l'hora de la guerra, quan l'Estat duia el cop a les entranyes, ells no varen voler deixar les portes, i, aquesta mena de servei, diria que no era perquè els dessin el blat gratis. Durant la guerra, llur amotinar-se i llurs revoltes, per les quals ells sempre han mostrat gran valor, no enraonaven gaire en bé d'ells. Les acusacions que fan sovint contra el Sena, per causes inexistents, no han pogut pas fer néixer nostre franc donatiu. Doncs ¿què, aleshores? ¿Com podrà digerir aquest ventre múltiple les cortesies del Senat? Sentim-los, com si llurs actes fossin les paraules: «Els ho havem demanat, i, com que som la majoria, i com que ens tenen por, ens han donat allò que demanàvem.» Així envilim nosaltres la natura d'aquest nostre estament, i tolerem que en digui por, la xusma, de la nostra sollicitud, les quals coses un dia esfondraran les portes del Senat perquè els corbs vinguin a picar les àguiles.

MENENI

Ja n'hi ha prou!

BRUTUS

Sí, n'hi ha prou, i fins en sobra

CORIOLA

Doncs no senyor, que encara en manca més. I que totes les coses per les quals es jura, tant humanes com divines,

segellin el final del meu discurs.
Aquest doble govern, on veiem una
de les parts que desdenya l'altra, amb causa,
i l'altra insulta l'altra, sens motiu;
on nobleses, capacitats i títols
no poden prescindir del «sí» i el «no»
de la ignorància general, per força
negligeix el que és viu i el que interessa,
tot mantenint-se dins una insegura
frivolitat. D'obstacles a propòsit,
se'n segueix que no res del que hom proposa
sigui acomplert. Per tant, jo us ho demano:
vosaltres, més discrets que temorecs,
que preferiu la soca de l'Estat
a la por de les cures que reclama,
i us estimeu més una vida noble
que no una vida llarga, i desitgeu
enfortir amb medicina perillosa
un cos que esteu segurs que es morirà
si no se li administra, aneu ben ràpids
a arrabassar la llengua de les turbes;
no li deixeu llepar més la dolcor
que li fa de metzina. La deshonra
que arrossegueu mutila el bon judici,
i al govern priva de la integritat
que li és tan necessària, i no li deixa
fer el bé, perquè és el mal el que el controla.

BRUTUS

Ja ha dit prou.

SICINNI

I ha parlat com traïdor,
i com els traïdors n'ha de respondre.

CORIOLA

Oh miserable, que el despit t'ofegui!
¿Quina falta li tenen de fer, al poble,
aquests tribuns closcapelats? De res,
de res no li serviu! Sols de puntal
per negar obediència a una més noble
autoritat. Els varen elegir
en aquella revolta, on era llei
la cosa necessària, no la justa;
doncs que una hora millor es manifesti
dient que allò que és just és necessari,
i els engegui a la pols tot el poder.

BRUTUS

Traïció palesa!

SICINNI

¿Cònsol? Mai!

BRUTUS

Els edils! Sí, de pressa, que el detinguin!

Entra un EDIL.

SICINNI

Cuiteu, crideu el poble!... (*Surt l'EDIL.*)

En nom del qual

et detinc jo mateix per traidoria
innovadora, i per enemic
del bé públic. Segueix-me, per respondre
del que tu has dit.

CORIOLA

Enrera, boc decrepit!

SENADORS, ETC.

Serem fiadors d'ell!

COMINI

Senyor ancià,

fora mans!

CORIOLA

Au, aparta't, podridura,
o jo faré que et saltin tots els ossos
de dins els guarniments!

SICINNI

Auxilieu-me,

ciudadans!

Tornen els EDILS amb la turba.

MENENI

Més respecte per part dels uns i els altres!

SICINNI

Aquest és qui us vol prendre tot poder.

BRUTUS

Agafeu-lo, edils!

CIUTADANS

Mori, mori!

SENADORS

Armes, armes, armes! (*Tolts al voltant de CORIOLÀ, cridant.*)

TOTS

Tribuns! Patricis! Ciutadans! Què passa! Sicinni! Brutus! Coriolà! Ciutadans! Calma, pau! Pau! Silenci! Calma! Pau!

MENENI

¿Què passarà? Jo estic que no respiro!
Quina confusió! No puc parlar!
Vosaltres! Au, tribuns, parleu al poble!
Coriolà, paciència! Bon Sicinni,
parla, si et plau!

SICINNI

Escolta, poble! Calma!

CIUTADANS

Vinga, escoltem nostre tribú! Silenci!
Parleu, parleu, parleu!

SICINNI

Esteu a punt
de perdre vostres llibertats: voldria
Marci prendre-us-les totes; aquest Marci
que heveu acabat ara de fer cònsol!

MENENI

Fora, fora, que calli! No és manera
d'apaivagar, sinó d'encendre-ho tot!

SENADOR I

A terra la ciutat! Au, arraneu-la!

SICINNI

¿Què és la ciutat si no és el poble?

CIUTADANS

el poble és la ciutat!

És cert:

BRUTUS

Nosaltres fórem
establerts com a magistrats del poble
amb general consentiment.

CIUTADANS

i ho sereu!

I ho sou,

MENENI

És ben clar! Tot ho fa creure!

COMINI¹

És el millor camí perquè rebenti
la ciutat, perquè tot se'n vagi a terra,
i enterrar tota mena d'estaments
en un pilot de runes!

1. En algunes edicions, com la de Pope, aquestes paraules és Coriolà qui les diu, la qual cosa justifica les de Sicinni.

SICINNI

Això mereix la mort!

BRUTUS

O mantenim
la nostra autoritat, o bé que es perdi
Nosaltres declarem aquí, i en nom
del poble, que amb poder ens elegia,
que Marci es fa culpable d'una mort
immediata.

SICINNI

Com a conseqüència,
agafeu-lo i aneu-lo arrossegant
vers la Roca Tarpeia, i des d'allí
precipiteu-lo!

BRUTUS

Edils, tots damunt d'ell!

CIUTADANS

Rendeix-te, Marci! Lliura't!

MENENI

Escolteu
una paraula sols, tribuns, ho prego;
escolteu-me, si us plau, una paraula!

EDILS

Silenci!

MENENI

(A BRUTUS.)

Sigueu, doncs, el que sembleu,
amics autèntics del país, i amb calma
procureu les reivindicacions
que voleu obtenir amb tota la fúria.

BRUTUS

Senyor, aquesta aigua al vi que aconselleu,
i que sembla que inspira la prudència,
sol ser molt perillosa quan el mal
és violent. Mireu que no s'escapi,
i a la Roca!

CORIOLA

(Desembeinant.)

Oh, no! Moriré aquí.
Hi ha entre vosaltres qui m'ha vist combatre;
veniu, proveu damunt la vostra pell
allò que m'heu vist fer.

MENENI

Abaixeu l'espasa!
Retireu-vos, tribuns, sols un moment.

BRUTUS

Apodereu-vos d'ell!

MENENI

Ajudeu Marci!
Ajudeu-lo vosaltres que sou nobles!
Auxili, vells i joves, ajudeu-lo!

CIUTADANS

Mori, mori!
*(En aquesta baralla, els TRIBUNS, els EDILS i el POBLE
són arraconats.)*

MENENI

Correu a casa vostra!
Correu, de pressa, o tot està perdut!

SENADOR II

Fugiu a casa vostra!

COMINI

Mantinguem-nos;
hi tenim tants amics com enemics.

MENENI

¿Fins a tal punt hem d'arribar?

SENADOR I

No ho vulguin
els déus! T'ho prego, noble amic, a casa!
Deixa'ns aquest assumpte per nosaltres.

MENENI

Perquè és un mal que cau damunt de tots,
i vós sol no hi podríeu fer gran cosa·
us ho prego, marxeu.

COMINI

Senyor, veniu
amb nosaltres, si us plau.

CORIOLÀ

Desitjaria
que fossin barbres —cosa que ja són,
encar que els hagin cadellat a Roma—,
i no fossin romans —que no ho són pas,
encara que les vaques de llurs mares
els hagin vedellat al Capitoli!

MENENI

Aneu. No se us escampi per la llengua
la vostra digna ràbia. Un altre dia
tindreu avinentesa molt millor.

1. En algunes edicions, atribuït a Coriolà.

CORIOLA

En un terreny legal voldria batre'm
amb una quarantena.

MENENI

I jo mateix
un parell dels millors esbandiria;
els dos tribuns per cas.

COMINI

El que és avui,
de cara a l'aritmètica, són massa,
i la virilitat és bogeria
quan vol estintolar un mur que s'enfonsa.
¿Voleu marxar ans no torni, dels fregalls,
la fúria, que, com la d'aquelles aigües
que un hom vol aturar, tot ho rebenta
i no suporta allò que té el costum
de suportar?

MENENI

Aneu, si us plau; vull veure
si és que el meu enginy té alguna força
damunt aquests que en gasten ben poquet.
Aquest negoci, cal apedaçar-lo
amb un retall de qualsevol color.

COMINI

Sí, veniu. (*Surten COMINI i CORIOLA.*)

PATRICI I

Aquest home l'ha esguerrada.

MENENI

És de naturalesa massa noble
per a aquest món. Perquè ell no adularia
ni Neptú pel trident, ni el propi Júpiter
pel poder de tronar. El seu cor li és boca;
el que forja el seu pit és necessari
que li airegi la llengua. I, quan s'enfada,
oblida haver sentit parlar de mort. (*Soroll dintre.*)
Fan bona feina!

PATRICI II

Jo voldria veure'ls
al llit.

MENENI

I jo els voldria sota el Tíber!
¿Per què diable no els parlava amb més
gentilesa?

Tornen BRUTUS i SICINNI amb la turba.

SICINNI

¿On s'amaga l'escurçó
que volia deixar la ciutat buida
i restar-hi ell tot sol en lloc dels altres?

MENENI

Dignes tribuns...

SICINNI

Serà precipitat
de dalt de tot de la Roca Tarpeia
per rigoroses mans. S'ha resistit
a la llei, i la llei no voldrà dar-li
un judici més vast que la sumària
severitat que gasta el dret del poble,
pel qual ell no ha tingut cap mirament.

CIUTADÀ I

Sabrà perfectament que són la boca
del poble aquests tribuns, i que nosaltres
en som les mans.

CIUTADANS

I tant si ho aprendrà!

MENENI

Senyor, senyor...

SICINNI

Silenci!

MENENI

No crideu!
Que es destrueixi tot, allí on deuríeu
caçar amb seguretat més que modesta!

SICINNI

Senyor, ¿com és que l'haveu ajudat
a escapar-se?

MENENI

Deixeu que jo enraoni:
tal com del cònsol jo conec els mèrits,
conec els seus defectes.

SICINNI

¿Heu dit cònsol?
¿Quin cònsol?

MENENI

Doncs el cònsol Coriolà!

BRUTUS

¿Ell, cònsol?

CIUTADANS

No, no, no, no, no!

MENENI

Si amb el vostre permís, tribuns, i el vostre,
poble excellent, aconseguís parlar,
i em permetéssiu sols dues paraules
que una pitjor molèstia no us causessin
que la pèrdua de temps...

SICINNI

Doncs sigueu breu;
perquè estem disposats a anar de pressa
a enllestir aquesta vïbra traïdora;
desterrar-lo d'aquí, només seria

crear-nos un perill, i mantenir-l'hi
fóra la nostra mort inevitable;
per tant, s'ha decretat que aquesta nit
ha de morir.

MENENI

No vulguin els bons déus
que nostra Roma tan anomenada,
tan agraïda als fills que s'ho mereixen,
que ho consigna el mateix llibre de Júpiter,
com la mare que ultratja la natura
arribi a devorar les pròpies cries!

SICINNI

És un mal que del tot ha d'extirpar-se.

MENENI

Oh, la malura sols afecta un membre;
fóra mortal tallar-lo, i saludable
serà guarir-lo. ¿Què li ha fet, a Roma,
que sigui digne de la mort? La sang
que ha perdut, destruint enemics nostres
—i us dic que n'ha perdut una mesura
més gran que la que viu en el seu cos—,
és pel país que l'ha vessada tota;
i, si el país li pren la que li resta,
serà per a nosaltres —pels que ho fem
i pels que ho tolerem— una vergonya
que durarà fins que s'acabi el món.

SICINNI

És fals de cap a peus!

BRUTUS

No té sentit.
Quan estimà la pàtria, ella l'honrà.

MENENI¹

Si el peu s'ha gangrenat una vegada,
els seus passats serveis ja no es respecten!

1. Algunes edicions antigues atribueixen aquesta rèplica a Sicinni, molt més natural però, en boca de Meneni.

BRUTUS

Ja no l'hem d'escoltar. Aneu a cercar-lo a casa seva i l'arranqueu d'allí, perquè el seu mal, que és dels que s'encomanen, no s'escampi.

MENENI

Deixeu que us digui un mot: quan tot aquest furor de salt de tigre conegui el mal d'una impremeditada lleugeresa, voldrà posar a les soles pesos de plom, però ja haurà fet tard. Procediu normalment, per por que surtin faccions en nom d'ell, que és estimat, i sigui la gran Roma saquejada per romans.

BRUTUS

Si passés...

SICINNI

¿Què voleu dir?
¿No havem tastat la seva obediència?
¿No ha volgut agredir els nostres edils?
¿No se'ns ha resistit? Au, au, anem.

MENENI

Considereu això: s'ha fet un home en els camps de batalla, i s'hi ha criat des del moment que ha pogut dur l'espasa, i en llenguatge de tria i compliment ha tingut mala escola; tot ho engega sens passar pel sedàs, segó i farina. Doneu-me, doncs, permís per a cercar-lo, i jo us el portaré on donarà compte dels seus actes, segons la llei i en pau, a risc i perill seu.

SENADOR I

Nobles tribuns, aquest camí és humà; l'altre seria massa sagnant, i fóra embolicar-nos amb el desconegut, si l'emprenguéssim.

SICINNI

Noble Meneni: aleshores, vós
sigueu com un representant del poble.
Mestres, a baix les armes!

BRUTUS

No torneu
encara a casa vostra.

SICINNI

Reuniu-vos
a la plaça. I allí us esperarem,
Meneni; i, si vós no ens porteu Marci,
seguirem el camí pensat abans.

MENENI

Jo us el duré. (*Als SENADORS.*) ¿Voleu acompanyar-me?
Cal que vingui; o, si no, la cosa pinta
molt malament.

SENADOR I

Anem a casa seva. (*Surten.*)

ESCENA II

UNA CAMBRA A LA CASA DE CORIOLÀ

Entren CORIOLÀ i uns PATRICIS.

CORIOLÀ

Mal que m'esclatin trons a les orelles,
que em presentin la mort sobre una roda
o bé a la cua de cavalls salvatges,
o damunt de la Roca Tarpeiana
apilin deu pujols, de tal manera
que els ulls no puguin veure el precipici
en tota la fondària, jo seré,
amb ells, sempre el mateix.

UN PATRICI

És el més noble.

CORIOÀ

I em ve de nou que avui la meva mare no em vulgui aprovar més el procedir, ella que acostumava a anomenar-los vassalls llanuts, o criatures fetes per a vendre o comprar amb un bri de res, per a anar amb el cap nu a les assemblees i bramular o callar o meravellar-se quan un home com jo els feia un discurs de guerra o pau.

Entra VOLÚMNIÀ

De vós enraonava.
¿Per què em voleu més dolç? ¿Desitjariéu que la meva natura falsegés?
Digueu més aviat que comparegiu tal com jo sóc.

VOLÚMNIÀ

Senyor, senyor, senyor:
voldria veure-us ferm en el poder abans d'usar-lo així.

CORIOÀ

Bah, tant se val.

VOLÚMNIÀ

Hauríeu pogut ser l'home que sou, mostrant-vos menys entossudit per ser-ho; i el vostre tarannà trobat hauria menys obstacles si haguéssiu esperat manifestar-lo fins que tota força haguessin ells perdut per a oposar-s'hi.

CORIOÀ

Que els pengin!

VOLÚMNIÀ

I que els cremin!

Entren MENENI i els SENADORS.

MENENI

haveu estat massa sorrut, potser una miqueta massa i tot; tindriéu de tornar i esmenar-ho.

SENADOR I

No hi ha més
remei que fer-ho, si no és que negant-vos-hi
vulgueu partir pel mig nostra ciutat
i que s'ensorri tot.

VOLÚMNIA

Jo us ho demano,
seguiu aquest consell. Jo tinc un cor
tan difícil per fer-ho com el vostre,
però, no obstant, el meu cervell sap més
aprofitar-se de la seva còlera.

MENENI

Molt ben dit, noble dama. Abans de veure'l
ajupint-se davant aquest ramat,
si el punt de violència de les coses
no ho exigís com una medicina
pel bé públic, us dic que m'ajustava,
encara un altre cop, una armadura
que puc portar amb prou feines.

CORIOLA

¿Què em cal fer?

MENENI

Tornar vora els tribuns.

CORIOLA

¿I què, aleshores?

MENENI

Penedir-vos d'allò que els haveu dit.

CORIOLA

¿Per ells? Si ni pels déus jo no ho faria,
¿i ho he de fer per ells?

VOLÚMNIA

Massa absolut
sou vós. Mai no és defecte la noblesa
intransigent, sinó quan enraonen

necessitats extremes. Vós mateix
haveu dit que l'honor i la política,
igual que dos amics inseparables,
a la guerra acostumen a anar junts;
admès això, digueu-me: ¿què han de perdre
en temps de pau, si també hi van?

CORIOLA

Re, re!

MENENI

Bona pregunta.

VOLÚMNIÀ

Si, en la vostra guerra,
semblar allò que no sou és honorable,
—i vós heu adoptat aquest sistema
per a millor arribar al que us proposeu—,
¿per què és menys honorable o és indigne
que sigui mantinguda en temps de pau
igual companyonia, com en guerra,
d'honor i de política, si ambdues
són necessàries igualment?

CORIOLA

¿Per què

m'acorraieu així?

VOLÚMNIÀ

Doncs perquè ara
haveu de parlar al poble, i no segons
la vostra instrucció, ni amb l'escomesa
que us dicti el cor, sinó amb certes paraules
que se us hagin podrit damunt la llengua,
paraules bordes, síl·labes que sonin
lluny de la veritat del vostre pit.
I bé, en això no hi ha pas més deshonra
que a prendre una ciutat amb mots gentils,
que altrament a la sort arriscaríeu,
comprometent un devessall de sang.
Jo dissimularé amb la consciència,
si la fortuna meva i els amics
es troben en perill, i ho exigeixen
del meu honor. Jo sóc, en aquest cas,

la que enraona per la vostra dona,
pel vostre fill, pels senadors, pels nobles;
però vós preferiu que aquests pallussos
us pugin contemplar cellaarrufat,
en lloc de concedir-los tres carícies
per captar llur afecte i prevenir
un seguit de desastres.

MENENI

Noble dama!
(A CORIOLÀ.)

Au, veniu amb nosaltres i parleu
amb amabilitat; podeu encara
no sols salvar els perills d'aquest moment,
sinó el mal que està fet.

VOLÚMNIÀ

Fill meu, t'ho prego:
amb la gorra a la mà vés a trobar-los,
i, un cop els hagi saludat així
—fixa't bé com ho faig— amb el genoll
fregues el terra —perquè en aquests casos
el gest és d'una màgica eloqüència,
i els ulls de l'ignorant aprenen més
que les orelles— i remena el cap,
així, i fes-ho sovint, com si volguessis
castigar el cor inflat, que has de mostrar-los
humil, com una móra ben al punt
que sols una ditada la fa caure.
O pots dir-los que tu ets home de guerra
i que, essent educat en les batesses,
no tens aquelles tan suaus maneres,
les quals confessaràs que tu els devies
i que tenien dret a reclamar-te;
demana'ls llur perdó, llur amistat,
i afirma que faràs tot el que puguis
per lligar llur desig amb els teus actes.

MENENI

Feta la cosa així com ella ha dit,
tots els cors seran vostres, perquè tenen
tan fàcil el perdó que se'ls implora
com se'n van de seguida de la llengua
per qualsevol motiu.

VOLÚMNIA

Doncs jo t'ho prego:
vés i deixa't guiar, malgrat que sàpiga
que fermi empaitaries l'enemic
per abismes de foc, ans que adular-lo
sota d'un emparrat. — Guaita Comini.

Entra COMINI

COMINI

Vinc de la plaça pública, i, senyor,
us és de molta urgència estintolar-vos
en un partit de força, o que cerqueu
vostra seguretat amorosint-vos
o bé fugint. La cosa està que bufa.

MENENI

Que els digui unes paraules ben amables.

COMINI

Potser que n'hi hagi prou, si és que s'ajup
a dir-les.

VOLÚMNIA

Ho ha de fer i ho voldrà fer;
us ho prego, digueu que sí, i aneu-vos-en.

CORIOLA

¿Cal que els mostri la closca escabellada?
¿Cal que la meva llengua vil insulti
el meu cor, i jo tingui d'empassar-m'ho?
Està molt bé, ho farem; i tanmateix,
si aquí es tractés tan sols de tirar a perdre
aquest pilot de fang, aquesta forma
de Marci, la podríeu haver molt
i feta pols llençar-la a la ventada.
Anem, senyors, cap a la plaça pública!
M'heu dat un paperot de la comèdia
que mai no sabré fer naturalment.

COMINI

Veniu; serem vostres apuntadors.

VOLÚMNIA

T'ho prego, dolç fill meu; m'havies dit
que jo et vaig fer soldat amb les lloances...
Doncs bé, si vols que et lloï per això,
fes bé el paper que no has fet mai encara.

CORIOLA

El faré de primera. Que se'n vagi
el meu temperament, i m'entri dins
una ànima de puta! El to de veu
tan militar i tan a la mesura
del tambor, que se'm torni un espinguet
prim com el d'un capó, o d'una noieta
que canta la non-non! Vingui el somriure
del brètol a acampar a les meves galtes,
i m'entelin, les llàgrimes dels nois
que van a estudi, els vidres de la vista!
Que se'm mogui una llengua de captaire
entre els meus llavis, i que els meus genolls,
que es doblegaren sols amb els estreps,
es vinclin com per rebre les almoines!
Oh, no, no ho faré pas! No vull deixar
de respectar la meva consciència,
ni pel gest del meu cos no vull que aprengui
l'ànima meva una vilesa així,
que ja per sempre més la marcaria.

VOLÚMNIA

Doncs, aleshores, tria tu mateix:
que jo supliqui a tu és més deshonorós
que no tu a ells. Va bé, que tot s'enfonsi!
Deixa a la teva mare preferir
les conseqüències de l'orgull que gastes
al temor de la teva perillosa
tossuderia. Fes allò que vulguis.
La teva valentia és cosa meva,
la vas mamar de mi; però, l'orgull,
el deus a tu mateix.

CORIOLA

Mare, us ho prego,
calmeu-vos: ja me'n vaig cap a la plaça;
no em renyeu més. Seré l'engalipaire
de llurs afectes, el que birla els cors,
i vindré a casa convertit en l'ídol
dels botiguers de Roma! Contempleu-me
ja me'n vaig; saludeu la meva dona.

I, si no torno cònsol, no us fieu
mai de la traça de la meva llengua
en cap negoci de llagoteria.

VOLÚMNIA

Feu el que us vingui més de gust. (*Surt.*)

COMINI

Anem!

Els tribuns us esperen. Prepareu-vos
a contestar-los suaument, perquè ells
van preparats amb acusacions,
segons he sentit dir, encara més dures
que les que ja us han fet.

CORIOLA

El meu mot d'ordre
és «suaument». Va bé; si us plau, anem-nos-en.
Els deixo que m'acusin amb mentides,
contestaré amb el meu honor.

MENENI

Però,
si pot ser, suaument.

CORIOLA

¿Ben suaument?
Doncs serà suaument, no en passeu ànsia! (*Surten.*)

ESCENA III

ROMA. EL FÒRUM

Entren SICINNI i BRUTUS.

BRUTUS

Burxeu-lo a fons sobre aquest punt: que aspira
a un poder de tirà; si se us escapa,
reconquilleu-vos dintre del seu odi
pel poble, i afermeu-vos sobre el fet
que no es repartí mai el botí d'Àntium.

Entra un EDIL.

¿Què, vindrà?

EDIL

Va venint.

BRUTUS

¿Qui l'acompanya?

EDIL

El vell Meneni, amb els senadors
que a favor seu s'han inclinat tothora.

SICINNI

¿Teniu la llista nominal de tots
els votants, tal com l'havem fet nosaltres?

EDIL

Ja la tinc, i està a punt.

SICINNI

¿Ho heu fet per tribus?

EDIL

Així ho he fet.

SICINNI

Doncs ara reuniu
l'assemblea del poble, i, quan ells sentin
que dic: «Així ha de ser, per dret i força
del comú», tant si pronuncio multa,
bandejament o mort, han de respondre,
quan digui multa, «multa», i, si mort, «mort»
insistent en la llur prerrogativa
de temps ha, i el poder de què disposen
quan l'evidència sura del litigi.

EDIL

Vaig a informar-los.

BRUTUS

I, quan ells comencin
a cridar, que no parin fins que imposin,
amb un confús tumult, la immediata
execució de la sentència nostra.

EDIL

Molt bé.

SICINNI

Que es facin forts, i que es mantinguin
disposats a obeir al nostre senyal
tan bon punt l'haurem dat.

BRUTUS

Feu bona feina.
(*Surt l'EDIL.*)

Aneu de dret a enfurismar-lo. Sempre
ha estat acostumat a dominar
i a contradir com li ha donat la gana.
Una volta escalfat, li és impossible
governar-se amb els frens de la prudència;
aleshores pel cor parla la boca,
i això és el que a nosaltres ens convé
per tal que es trenqui el coll.

SICINNI

Aquí ens arriba.

*Entren CORIOLA, MENENI i COMINI amb SENADORS
i PATRICIS.*

MENENI

Calma, us ho prego.

CORIOLA

Com el taverner,
que per una moneda miserable
se sent dir brètól tots els cops que calgui
per emplenar d'insults una mesura.
Que els déus honrats tinguin segura Roma
i ens posin als seients de la justícia

homes de mèrit! Que l'amor ens sembrin!
Que al temple hom vegi processons pacífiques
i cap guerra als carrers!

SENADOR I

Amén, amén.

MENENI

És un noble desig.

Tornen l'EDIL i els CIUTADANS

SICINNI

Acosta't, poble.

EDIL

Escolteu els tribuns. Atenció!
Silenci, us dic!

CORIOLA

Primer deixeu que parli.

ELS DOS TRIBUNS

Bé, enraoneu. Silenci!

CORIOLA

¿No tindré
d'escoltar noves acusacions?
¿Tot serà decidit aquí?

SICINNI

Us pregunto
si us sotmeteu a allò que voti el poble,
si respecteu els seus representants
i consentiu [a] una legal censura
per les faltes que es provi que heu comès.

CORIOLA

Hi consento.

MENENI

Fixeu-vos, ciutadans:
diu que hi consent. Mireu de tenir en compte
els seus serveis de guerra i les ferides
que porta al cos, i són igual que tombes
d'un cementiri sant.

CORIOLA

Esgarrapades
fetes amb esbarzers, nafres de riure.

MENENI

Considereu que, si, quan enraona,
no sembla un ciutadà, parla el soldat.
No prengueu l'aspre accent per malvolença,
sinó que, com us deia, és el guerrer,
però no us vol ofendre.

COMINI

Ja n'hi ha prou.

CORIOLA

¿Què us ha passat, que amb una veu unànime
m'haveu fet cònsol i que, al cap d'una hora,
m'heu infligit l'afront de revocar-me?

SICINNI

Sou vós el qui teniu de contestar.

CORIOLA

Està bé, pregunteu. Sí, és el que em toca.

SICINNI

Us acusem d'haver ideat sostreure
de Roma tots els càrrecs establerts
per investir-vos d'un poder tirànic,
i, així, sou vós un traïdor al poble.

CORIOLA

Com, traïdor!

MENENI

Més moderadament;
ho haveu promès.

CORIOLÀ

Que les profundes flames
de l'infern els rosteixin! ¿Traïdor?
Tribú desvergonyit! Mal que en els ulls
mantinguis vint mil morts que m'amenacin,
i a les mans milions, i a flor de llengua
encara el doble, jo et diré: «Menteixes!»
amb una veu tan lliure com quan prego
als déus!

SICINNI

Poble, ¿has sentit? ¿Ja te n'adones?

CIUTADANS

A la Roca, a la Roca; que l'hi portin!

SICINNI

Silenci! No li calen pas més càrrecs:
allò que li heu vist fer, el que li heu sentit,
insultant magistrats, i maleint-vos,
oposant a les lleis les garrotades,
i el repte que ara acaba d'engegar
als que tenen poder per judicar-lo,
són actes criminals completament
que mereixen la mort més rigorosa.

BRUTUS

Però, com que ha servit el seu país...

CORIOLÀ

¿Què veniu a garlar, vós, de serveis?

BRUTUS

Jo parlo del que sé.

CORIOLÀ

¿Vós?

MENENI

¿És aquesta
la promesa que heu fet a vostra mare?

COMINI

Escolteu-me, si us plau...

CORIOLA

No escolto res!
Si volen, que em condemnin a la Roca,
a vagar bandejat, o bé a escorxar-me,
o bé a podrir-me dins una presó
amb un sol gra de blat per tot un dia;
però no compro llur mercè amb el preu
d'una paraula amable, ni la còlera
rebaixaré per molt que m'ofereixin,
encara que els bastés, per a donar-m'ho,
dir-los: «Bon dia.»

SICINNI

Atès que en tot el que
d'ell depenia s'ha manifestat,
moltes vegades, enemic del poble,
cercant la forma de desposseir-lo
dels seus poders, i que darrerament
ha volgut fins usar de violència,
no sols davant de nostra llei augusta,
sinó contra els ministres que l'apliquen,
en nom del poble i de l'autoritat
que ens investeix, nosaltres, els tribuns,
el condemnem a ésser bandejat
des d'ara, sots la pena d'estimbar-lo
des de la Roca Tarpeiana si
torna mai més a travessar les portes
de Roma. En nom del poble, que es compleixi.
És bandejat!

COMINI

Si us plau, una paraula,
mestres i amics del poble...

SICINNI

Està sentenciat; no escoltem res.

COMINI

Deixeu-me enraonar. Jo he sigut cònsol,
i puc mostrar senyals de les ferides
que per Roma he rebut. Jo me l'estimo,
el bé del meu país, amb un respecte
més tendre, més sagrat i més profund
que el que tinc per la meva pròpia vida,
per la cara muller i pel qui és fruit
del seu ventre i és joia dels meus flancs;
doncs, si podia jo parlar...

SICINNI

Sabem
vostres intencions. ¿Què ens contaríeu?

BRUTUS

No s'ha de dir res més, fora d'això:
que és bandejat com a enemic del poble
i de la seva terra. Que es compleixi!

CORIOLÀ

Ah, gossos populars i bordissencs!
De vosaltres, l'alè em fa el mateix fàstic
que els pútrids aiguamolls, i el vostre afecte
per a mi té igual preu que les carcasses
dels homes insepulcres, podrint-me l'aire!
Jo us bandejo a vosaltres! Romangueu
aquí, amb vostre esperit de cagadubtes,
i que el cor us trontolli amb el més lleu
soroll de res! Que vostres enemics,
movent els llurs plomalls, ja us acorralin
dins tot un vendaval de desesper!
Mantingueu el poder de dur a l'exili
els vostres defensors, fins que a la fi
vostra ignorància —que no veu les coses
només que quan les sent a frec de nas—
no n'estalviarà a cap de vosaltres
—pròpia enemiga vostra—, convertint-vos
en esclaus abatuts d'un altre poble
que us ha de vèncer sens lliurar combat!
Menyspreant la ciutat, per vostra culpa,
li giro així l'esquena! Tot un món
jo sabré descobrir en qualsevol banda.

(Surten CORIOLÀ, MENENI, COMINI, SENADORS i PATRICIS.)

EDIL

Ja és fora l'enemic del nostre poble!

CIUTADANS

Nostre enemic és bandejat! Ja és fora!
Oè, oè! (*Aclamació general i barrets enlaire.*)

SICINNI

Aneu, correu a veure'l com travessa
vostres portes. Seguiu-lo amb els insults
com ell us insultava! Rebaixeu-lo
amb un afront igual! Que ens acompanyi
una guàrdia a través de la ciutat.

CIUTADANS

Veniu, anem a veure com travessa
les nostres portes! I que els déus emparin
nostres nobles tribuns! Veniu, anem! (*Surten.*)

ACTE QUART

ESCENA I

ROMA DAVANT LES PORTES DE LA CIUTAT

*Entren CORIOLÀ, VOLÚMNIÀ, VIRGÍLIA, MENENI i COMINI
amb diversos joves de la noblesa romana.*

CORIOLÀ

Prou llàgrimes, si us plau; un curt adéu:
la bèstia de mil caps em foragita.
Però, mare, ¿què heu fet d'aquell coratge
d'altre temps? Vós teníeu per costum
dir que l'adversitat serveix de prova
de les ànimes; que la gent vulgar
marxa amb la sort vulgar; que amb mar tranquil·la
suren tots els vaixells sense cap pena,
i que, amb els cops més fermes de la fortuna,
cal una noble traça de la part
del cor gentil que té de suportar-los.
Teníeu el costum d'enfarfegar-me
d'uns preceptes que feien invencible
aquell que els retenia.

VIRGÍLIA

Oh cel! Oh cel!

CORIOLA

Vaja, dona, t'ho prego...

VOLÚMNIA

Que flagehi
la pesta roja tots els artesans
de Roma i que s'acabin els oficis!

CORIOLA

Apa, apa; veureu que, quan no em trobin,
m'estimaran. Feu per reprendre, mare,
tot aquell esperit de quan em dèieu
com, si haguéssiu estat la dona d'Hèrcules,
la meitat dels treballs li hauríeu fet
per tal d'estalviar-li les suades.
Comini, no estigueu tan abatut;
adéu, esposa meva; mare, adéu!
Ja veureu com encara he de sortir-me'n.
I tu, lleial i vell Meneni, gastes
llàgrimes més de sal que les dels joves;
mira que poden irritar-te els ulls.
Escolta, general d'altres vegades:
t'he vist serè, i això que molt sovint
has contemplat desastres que esgarrifen;
digues a aquestes entristides dones
que gemegar per cops inevitables,
de pueril, ho és tant com fer-ne broma.
Mare meva, sabeu que els meus perills
han estat vostra joia. Amb lleugeresa
no us prengueu el que dic: encar que marxi
sol —com aquell dragó que fan terrible
uns aiguamolls, i esfereix la gent
encar que no se'l vegi—, el vostre fill
o pujarà altre cop sobre les turbes
o caurà dins la trampa d'un engany.

VOLÚMNIA

Hereu, ¿on vols anar? Pren de Comini
la companyia per un temps; i tria
algun camí fressat, i no t'exposis
als atzars d'un viatge a la ventura.

CORIOLA

Oh déus!

COMINI

Et seguiré durant un mes,
i fixarem tots dos la teva estada
perquè puguis tenir notícies nostres
i nosaltres de tu. Perquè, si el temps
avinentesa ens dóna de cridar-te,
no tinguem de rodar per l'ample món
cercant un home, i perdre un avantatge,
que es refreda si aquell que el necessita
és absent.

CORIOLA

No; vull dir-te adéu-siau.
Tens els anys damunt teu, i tu estàs massa
capolat pels excessos de la guerra,
per anar a la deriva amb un que té
encar totes les forces. Acompanya'm
només fins a les portes. Veniu, tendra
muller meva, veniu, mare estimada
i amics meus de debò; i, quan us deixi,
digueu-me adéu-siau amb un somriure.
Us ho prego, veniu. Mentre els talons
mantingui jo damunt aquesta terra,
de mi sentireu dir-ne a bastament,
i res no se us dirà que no respongui
a tot el meu passat.

MENENI

Això és tan noble
com el millor que caigui a flor d'orella.
Anem, no plorem més; si jo podia
espolsar-me set anys de les rampoines
que em fan de braços i que em fan de cames,
pels bons déus que et seguia pas a pas.

CORIOLA

Dóna'm la mà. Marxem. (*Surten.*)

ESCENA II

ROMA. UN CARRER PROP DE LES PORTES

Entren els dos tribuns SICINNI i BRUTUS amb l'EDIL.

SICINNI

Feu que vagin a casa. Se n'ha anat,
i, les coses, que es quedin aquí on són.
La noblesa, segons el que es dibuixa,
està enutjada i està molt per ell.

BRUTUS

Ara ja hem demostrat la nostra força;
mostrem-nos més humils, després del fet,
que quan s'estava fent.

SICINNI

Tots cap a casa;
digueu-los que llur gran contrari és fora,
i que conserven tots els privilegis.

BRUTUS

Feu que tornin a jóc. (*Surt l'EDIL.*) Ara aquí ve
la seva mare.

Entren VOLÚMNA, VIRGÍLIA i MENENI.

SICINNI

Jo l'evitaria.

BRUTUS

¿Per què?

SICINNI

Diuen que és boja.

BRUTUS

Ja ens ha vist.

Seguiu vostre camí.

VOLÚMNIÀ

Bona troballa!

Que els déus us recompensin vostre afecte
amb tot un munt de pesta i de malures!

MENENI

Calma, calma, no feu tant esvalot.

VOLÚMNIÀ

Si no fos que les llàgrimes me'n priven,
ja em sentiríeu, ja!... Però, així i tot,
us diré alguna cosa. (A BRUTUS.) ¿Us en aneu?

VIRGÍLIA

(A SICINNI.)

I vós també quedeu-vos. Jo voldria
tenir poder per dir-ho al meu marit!

SICINNI

¿I sou de raça humana?

VOLÚMNIÀ

I tant, imbècil!
¿És això una vergonya? Remarqueu
aquest ximple! ¿No fou home el meu pare?
Quina guineu més llesta deus ser tu,
que has bandejat el qui ha rebut per Roma
més cops que no paraules hakis dit!

SICINNI

Cel beneït!

VOLÚMNA

Més nobles estocades
que tu mots assenyats; i això pel bé
de Roma. I ara escolta'm el que et dic...
Però no, vés-te'n... O, si no, no et moguis,
és igual. Jo voldria que el meu fill
fos a l'Aràbia, amb una bona espasa,
i tu amb la teva tribu davant seu.

SICINNI

¿I què?

VIRGÍLIA

¿I què? Que fóres a fer malves!
Adéu posteritat!

VOLÚMNA

Amb bords i tot!
Un tan valent, i tan ferit per Roma!

MENENI

Apa, apa, calmeu-vos.

SICINNI

Jo hauria desitjat que anés seguint
pel seu país igual que començava
i que ell mateix no hagués desfet el nus
lligat per ell.

BRUTUS

I jo també ho voldria.

VOLÚMNA

¿També ho voldríeu? ¿Vós, que heu burxat
la púrria? Gats capaços de comprendre
els seus mèrits com jo de judicar
els misteris que el cel no vol que siguin
coneguts de la terra!

BRUTUS

Anem, si us plau.

VOLÚMNIA

Sí, home, sí; si us plau, podeu anar-vos-en: n'heu fet una de crespa! Ans de marxar escolteu el que us dic: tant com s'enfila el Capitoli per damunt la casa més tronada de Roma, el que és fill meu —i que és marit d'aquesta dama, aquesta, ¿la veieu bé?—, doncs tant aquest fill meu que heu desterrat s'enfila per damunt de tots vosaltres.

BRUTUS

Està bé, està bé;
nosaltres us deixem.

SICINNI

Sí, ¿de què ens cura
anar rebent les guitzes d'una boja?

VOLÚMNIA

Carregueu-vos les meves oracions!
(*Surten els TRIBUNS.*)
Jo voldria que els déus no fessin més
que confirmar aquests fàstics que us engego!
Si me'ls trobés tan sols un cop al dia,
desfogaria el cor del pes que hi tinc.

MENENI

No és amb pèls a la llengua que els parlàveu,
i a fe meva que us sobren motius!
¿No voleu sopar amb mi?

VOLÚMNIA

Sols menjo fúria;
sopo de mi mateixa, i em faig magra
amb aquest aliment. Anem, Virgília,

deixeu éf ploriqueig i feu com jo:
vestiu-vos de la còlera de Juno.
Anem, anem. (*Surten VOLÚMNIA i VIRGÍLIA.*)

MENENI

Uf, uf, uf! (*Surt.*)

ESCENA III

LA CARRETERA ENTRE ROMA I ÀNTIUM

Entren NICANOR, romà, i ADRIÀ, volsc.

NICANOR

Em penso que us conec força, senyor, vós també em coneixeu. Us dieu Adrià, ¿oi?

ADRIÀ

Adrià em dic; però a fe meva que ara no em recorda...

NICANOR

Sóc romà, però treballo, com vós mateix, contra els romans, ¿Em recordeu, ara?

ADRIÀ

Nicanor, ¿oi?

NICANOR

El mateix.

ADRIÀ

Dúieu la barba més llarga el darrer cop que us vaig veure. Però pel to de la veu us he reconegut. ¿Què em conteu de Roma? Precisament havia rebut jo una nota del govern dels volscos per anar-vos a cercar. Mireu, m'heu estalviat tot un dia de viatge.

NICANOR

Allà a Roma hem tingut famoses revoltes: el poble contra els senadors, els patricis i la noblesa.

ADRIÀ

Heu tingut! Però ¿ja s'ha acabat, aleshores? El nostre Estat no ho creu així. Fa grans preparatius de guerra, i espera caure damunt d'ells en el calor de llurs baralles.

NICANOR

La flamarada més grossa ja s'ha apagat, però amb un no res hi tornaran a ésser. Perquè els nobles s'han pres molt al viu el bandejament d'aquest brau Coriolà, i estan decidits, quan es presenti l'avinentesa, a prendre tot el poder del poble i a deixar-lo sense tribuns per sempre més. La cosa crema, jo us ho puc dir, i gairebé està madura perquè esclati de valent.

ADRIÀ

¿Coriolà, desterrat?

NICANOR

Desterrat, senyor.

ADRIÀ

Nicanor, amb aquesta notícia, sereu molt ben rebut.

NICANOR

Els volskos tenen les circumstàncies de cara; aquest moment els afavoreix. He sentit dir que el millor temps per a corrompre una casada és després de barallar-se amb el seu marit. El vostre noble Tullus Aufidi farà un paperàs en aquesta guerra, perquè el seu gran enemic, Coriolà, no estarà al servei del país.

ADRIÀ

No hi ha dubte. Mireu que me n'alegro, d'haver-vos trobat casualment. M'heu acabat una feina, i amb molt de gust us acompanyaré a casa.

NICANOR

D'aquí fins que sopem, encara us diré coses més estranyes de Roma, i totes a favor dels seus adversaris. ¿Dieu que teniu l'exèrcit a punt?

ADRIÀ

I que enamora, creieu-me. Els centurions i llurs companyies, ben allotjats, pagats per l'Estat i cadascun amb el càrrec corresponent, estan en peu de marxa per al moment que calgui.

NICANOR

M'agrada saber que els teniu a punt; i em penso que jo sóc l'home que els posarà en moviment. Us repeteixo, senyor, que molt ben trobat, i encantat de la vostra companyia.

ADRIÀ

M'heu pres el paper, senyor. Sóc jo el que tinc més motius d'estar encantat amb la vostra.

NICANOR

Bé, seguirem plegats. (*Surten.*)

ESCENA IV

ANTIUM. DAVANT LA CASA D'AUFIDI

Entra CORIOLÀ disfressat de pobre i amb la cara tapada.

CORIOLÀ

Aquesta Antium és una gran ciutat!
Ciutat, sóc jo qui ha fet les teves vídues,
sóc jo que a molts hereus d'aquestes cases
he vist caure i xisclar sota els meus cops.
Així, procuro que tu no em coneguis;
si no, les dones amb escopinades
i els nois a cops de pedra em matarien
en un mesquí combat.

Entra un CIUTADÀ.

Salut, senyor!

CIUTADÀ

Salut!

CORIOLÀ

Senyor, ¿seríeu tan amable
d'indicar-me allí on viu el gran Aufidi
i dir-me si és a Antium?

CIUTADÀ

Sí que hi és,
i aquesta nit ha convidat els nobles
a casa seva.

CORIOLÀ

¿On viu?

CIUTADÀ

Aquí davant.

CORIOLÀ

Molt bé, senyor. Adéu-siau, i gràcies.

(Surt el CIUTADÀ.)

Oh món, quin gran caprici en els teus canvis!
Aquells amics que s'ho han jurat, que sembla
que per dos pits només tenen un cor,
que les hores, el llit i que la feina
i l'aliment els són comuns, i els lliga,
per dir-ho així, un amor inseparable,
per baralles d'un sou, se'ls veu tot d'una
rompre's en la més agra enemistat.
I, pel contrari, els enemics acèrrims,
aquells que l'odi viu i les conxorxes
per destruir-se a l'un tant com a l'altre
els llevaven les hores de dormir,
per un atzar, per una avinentesa,
per un no res que no val més que un ou,
es converteixen en amics tendríssims
i miren de casar llurs criatures.
Igual em passa a mi: detesto el lloc
on he nascut, i duc les simpaties

cap aquèsta ciutat que m'és adversa.
Entro. Si em mata, no em farà res més
que una justícia plena; si em perdona,
em posaré al servei del seu país. (*Surt.*)

ESCENA V

ÀNTIUM. UNA SALA DE LA CASA D'AUFIDI

Música dins. Entra un CRIAT.

CRIAT I

Vi, vi, vi! ¿Quin servei és aquest? Em penso que els nostres companys dormen. (*Surt.*)

Entra un altre CRIAT.

CRIAT II

¿On s'ha ficat el Cotus? El meu amo el crida. Cotus!
(*Surt.*)

Entra CORIOLÀ.

CORIOLÀ

Això és tota una casa de primera:
fa bona olor la cuina; però jo,
de convidat, no crec tenir-ne cara.

Torna el primer CRIAT.

CRIAT I

¿Què se us ofereix, amic? ¿D'on sou? Aquí no hi ha lloc per a vós. Sortiu, si us plau. (*Surt.*)

CORIOLÀ

Amb el prestigi de Coriolà,
no és que aquí m'hagin fet millor rebuda.

Torna el segon CRIAT.

CRIAT II

¿D'on sou, vós? ¿Que no té ulls a la cara el porter, que deixa entrar aquesta mena de pintes? Au, fora, fora!

CORIOLÀ

Ei, enrera!

CRIAT II

¿Jo, anar-me'n? Vós, heu de fugir.

CORIOLÀ

Et tornes pesadet, noi!

CRIAT II

¿Tants fums gasteu? Ja us faré entendre amb un que us n'explicarà un niu!

Entra un tercer CRIAT, junt amb el primer.

CRIAT III

¿Qui és aquest jove?

CRIAT I

El cerca-raons més distret que m'hagi topat mai. Mira, que no me'l puc treure de casa. Vés a cercar l'amo, si et plau.

CRIAT III

Jove, ¿què feu aquí? Se us prega que aneu a escampar la boira.

CORIOLÀ

Deixeu-me estar; no us espatllaré les cadires.

CRIAT III

¿Qui sou, vós?

CORIOLÀ

Un cavaller.

CRIAT III

Un cavaller espantosament pobre.

CORIOLÀ

És cert, tan pobre com vulguis.

CRIAT III

Doncs, si us plau, cavaller pobre, cerqueu-vos una altra barraca. Aquí no hi ha lloc per a vós. De pressa, camí picat. Guilleu, si us plau.

CORIOLÀ

Au, treballa i atipa't del que sobri. (*Li dona una em-penta.*)

CRIAT III

Ah, ¿no us en voleu anar? T'ho prego, digues a l'amo la mena de pinta de convidat que tenim aquí.

CRIAT II

I tant si hi vaig! (*Surt.*)

CRIAT III

¿On vius, tu?

CORIOLÀ

Sota el baldaquí.

CRIAT III

¿Sota el baldaquí?

CORIOLÀ

Sí senyor.

CRIAT III

¿I això, on és?

CORIOLA

A la ciutat dels milans i dels corbs

CRIAT III

¿A la ciutat dels milans i dels corbs? I que és ase!
Aleshores, ¿també vius amb les cucales?

CORIOLA

No, jo no serveixo el teu amo.

CRIAT III

¿Què dius? ¿Què t'emboliques amb l'amo?

CORIOLA

Sí, és més honrat que embolicar-me amb la teva mestressa. Xerres i xerres! Au, vés amb les teves cassoles. Fora d'aquí! (*Se'l treu del davant a cops i empentes.*)

Entren AUFIDI i el segon CRIAT.

AUFIDI

¿On és aquest company?

CRIAT II

Aquí, senyor. Sinó que no he volgut molestar els senyors que són dins, li hauria pegat com a un gos.

AUFIDI

¿D'on véns, què vols i com te dius? Contesta.
¿Per què no parles? ¿Com te dius?

CORIOLA

Si, TuHus,
encara no em coneixes, i, veient-me,
no creus que sigui jo, serà precis
que m'anomeni. (*Es descobreix.*)

AUFIDI

¿Com te dius?

CORIOLÀ

Un nom
poc musical per a una orella volsca,
i d'un so molt raspós per a la teva.

AUFIDI

Digue'l d'un cop. Tens un posat ferreny,
i tens la cara pròpia dels que manen,
i, ni que vagis estripat de veles,
sembles un vaixell noble. ¿Com te dius?

CORIOLÀ

Doncs prepara les celles a arrufar-se.
¿No em coneixes encara?

AUFIDI

No et conec.

¿El teu nom?

CORIOLÀ

El meu nom és Caius Marci,
i a tu en particular i a tots els volscos
us he fet molt de mal i perjudicis,
com el meu sobrenom, Coriolà,
en pot ser testimoni. Els més penosos
serveis, els perills màxims i les gotes
de sang perdudes pel desagrait
país meu, no m'han dut una altra paga
que el sobrenom aquest: ferma memòria
que em fa presents tot l'odi i el disgust
que jo et dec inspirar. Sols això em resta,
el nom, perquè l'enveja i crueltat
del poble —tolerant-ho la noblesa,
la qual m'ha abandonat completament—
han engolit tot el que jo tenia
i han permès que amb els vots de quatre brètols
m'escopissin de Roma. Tal penúria
m'ha conduït cap a la teva llar;
i no et creguessis pas que amb l'esperança

de poder-hi salvar la meva vida,
perquè, si jo tingués por de la mort,
dels homes que hi ha al món series tu
el que jo amb més de compte evitaria.
És per despit només que aquí em presento,
i, delint-me tan sols per a venjar-me
dels qui m'han condemnat, et vinc a veure.
Si tens dins el teu pit un cor de naufrag,
desitjós de respondre a tants de greuges
i d'esborrar les crostes de vergonya
que han senyalat el teu país, afanya't
a aprofitar-te per als teus propòsits
de la meva misèria. Fes-ne ús,
i que les meves gestes rancoroses
et llevin benefici, perquè jo,
contra la corrompuda pàtria meva,
he de llançar-me amb l'acarnissament
de tota una caterva de diables.
Però, si per atzar ja n'estàs tip,
d'anar tant temps darrera la fortuna,
jo també, de la vida, ja en tinc prou,
i aquí ofereixo aquesta gargamella
als teus furors antics. Si no la talles,
no ets res més que un beneit, perquè el meu braç
t'ha perseguit amb tot el gruix de l'odi,
i ha tret bótes de sang del teu país,
i sols puc viure per a infàmia teva
si no visc per a fer-te algun servei.

AUFIDI

Oh Marci, Marci! Cada mot que deies
m'ha vingut a arrencar de les entranyes
una arrel del meu odi antic. Si Júpiter,
d'aquell núvol estant, em digués coses
divines, afirmant: «És veritat»,
més del que et crec a tu no me'l creuria,
oh nobilíssim Marci. Tu em permets
que circumdi el teu cos amb els meus braços,
aquest cos contra el qual tantes vegades
la meva llança s'ha trencat a miques,
esporuguint amb els esclats la lluna.
Aquí estrenyo l'enclusa del meu glavi,
i ara aquí desafio el teu amor
amb escalfor i tendresa, com amb força
i amb pit ambiciós desafiava
abans el teu valor. Tu saps si jo
m'estimava la noia que després

va ser la meva dona; jo diria
que mai cap home no alenà amb un tendre
sospir tan franc. Mes, quan t'he vist a tu,
oh nobilíssim, m'ha saltat el cor
amb més engrescament que quan la núvia
entrava pel portal de casa meva.
Sí, Marci, sí: tenim tot un exèrcit
en peu de guerra, i jo ja em proposava
o bé arrencar-te el teu escut del colze
o bé perdre el meu braç. Dotze vegades
seguides m'has batut, i d'aleshores
que cada nit somio un cos a cos
entre tu i jo. Si hem rodolat per terra
en el meu somni! Ens hem romput els elms
i ens hem clavats les ungles a la ganyà,
i jo després m'he despertat mig mort,
i tot per a no res. Digníssim Marci,
si no tinguéssim més ressentiment
que el teu exili per a batre Roma,
des dels dotze anys fins als setanta, tots
ens posariem drets com un sol home
i vomitant la guerra dins el bull
d'aquesta ingrata Roma, com onada
que es desborda, del tot la negariem.
Oh, vine i entra, i donaràs la mà
als nostres senadors, els quals em donen
llur comiat, perquè ja estic a punt
de marxar contra els vostres territoris,
si és que no demolim la pròpia Roma.

CORIOLA

Oh déus, em beneïu!

AUFIDI

Doncs, si tu vols,
oh pros incomparable, tu ets el guia
de la teva venjança; pel teu compte
pren la meitat del meu comandament,
i assabenta'ns —car tens experiència
de la flaca i la força del teu poble—
dels plans que duguis. Digues-nos si cal
anar de dret a sacsejar les portes
de Roma o si és millor que comencem
amenaçant alguna part remota
del territori seu, per espantar-los
abans de destruir-los. Però entrem:
deixa que jo et presenti els que voldran

dir «sí» ràpidament al que desitges.
Mil benvingudes! Et sóc més amic
que no t'era enemic, i, no obstant, Marci,
te n'era molt. Dóna'm la teva mà
i deixa'm dir-te benvingut, encara!

(*Surten CORIOLA i AUFIDI. El primer i el segon CRIATS avancen.*)

CRIAT I

Vet ací un canvi ben estrany!

CRIAT II

Per la meva mà! Jo que pensava esbandir-lo a garrotades, i, malgrat tot, el meu cap em deia que el seu aspecte m'enganyava.

CRIAT I

I quin braç, noi! Amb dos dits només, m'ha fet giravoltar com una baldufa.

CRIAT II

Punyal! Li he conegut per la cara que tenia una certa cosa, una mena d'aire de figura que no sé com dir-ho...

CRIAT I

Sí, això mateix, un no sé què a la mirada. Que em pengin si no m'he pensat que en ell hi havia més del que jo podia pensar.

CRIAT II

I jo juraria que m'ha passat el mateix. És senzillament l'home més extraordinari del món.

CRIAT I

També m'ho crec. Però ¿és que coneixeu un soldat més gran que ell?

CRIAT II

¿L'amo, potser?

CRIAT I

I ca, no hi ha comparació!

CRIAT II

Potser en val sis com l'amo.

CRIAT I

No tant, però em penso que és el més gran soldat.

CRIAT II

A fe meva, mireu, però un no sap si se sabrà explicar. Per a la defensa d'una ciutat, el nostre general és de primera.

CRIAT I

Sí, i per a un assalt també.

Entra el tercer CRIAT.

CRIAT III

Oh esclaus, us puc donar notícies; poca-penes, notícies, notícies!

CRIATS I i II

¿Què, què, què? Engega, home!

CRIAT III

De tots els pobles del món, no triaria pas ésser romà. Em fóra igual ésser condemnat a mort.

CRIATS I i II

¿Per què? ¿Per què?

CRIAT III

Nois, aquí tenim el que acostumava a esbandir el nostre general: Caius Marci.

CRIAT I

¿Per què dieu «esbandir el nostre general»?

CRIAT III

No diré que l'hagi esbandit, però, entenguem-nos, sempre li ha plantat cara.

CRIAT II

A veure, ¿som o no som amics i companys? Sempre va ésser massa fort per a ell. Ho he sentit confessar a ell mateix.

CRIAT I

Sempre va ésser massa fort per a ell, s'ha de dir la veritat. A Corfóli el trossejà i el trinxà com si es tractés d'un estofat.

CRIAT II

I, si li hagués donat pel canibalisme, l'hauria pogut coure i menjar-se'l.

CRIAT I

Però acaba les notícies.

CRIAT III

Mireu, aquí dins l'han tractat com si fos el fill i hereu de Mart. Se l'ha posat al cap de taula. No se li ha preguntat res, però tots els senadors han estat drets i amb el cap descobert. El nostre general el contempla com si fos una amistançada seva, el toca com una relíquia i, quan parla, posa els ulls en blanc. Però la notícia que fa de tro final és que, al general nostre, l'han partit pel mig, i no és més que la meitat del que era ahir, perquè l'altre li ha pres l'altra meitat, a petició i consentiment de tota la taula. Es diu que se'n va a estirar per les orelles el porter de les portes de Roma. Va a estassar-ho tot i deixar-ho tot trinxadet.

CRIAT II

I és capaç de fer-ho més que cap home del món que un es pugui imaginar.

CRIAT III

Ho farà, ho farà. Perquè, mireu, senyor, té tants amics com enemics; els quals amics, senyor, per dir-ho així, no gosen, ¿m'enteneu?, a presentar-se com, diguem-ne, amics seus, mentre el veuen en *descreditança*.

CRIAT I

¿*Descreditança*? ¿Amb què es menjà, això?

CRIAT III

Però, quan veuran, senyor, la seva cresta enlaire i l'home brut de sang, sortiran dels caus, com els conills després de la pluja, i tots la ballaran amb ell.

CRIAT I

Però ¿quan va endavant, això?

CRIAT III

Demà, avui, ara mateix. Aquesta tarda sentireu batre el tambor. Es diu que forma part de llur banquet, i serà executat abans no s'eixuguin els llavis.

CRIAT II

Doncs així tornarem a veure el món abrandat. Aquesta pau només serveix per a rovellar el ferro, engreixar sastres i produir autors de balades.

CRIAT I

Jo dic que a mi em donin guerra. Està tant per damunt la pau com el dia ho està de la nit. La guerra és llesta, desperta, sonora i plena d'esdeveniments. La pau és una autèntica feridura, un ensopiment, fa badallar, és sorda, engorronida i insensible. Fa més fills bords que no homes desfà la guerra.

CRIAT II

Això mateix; i, com a la guerra, en certa manera, se li pot dir lladre, tampoc es pot negar que la pau sigui una gran fabricadora de banyuts.

CRIAT I

Sí, i d'aquí ve que els homes s'odiïn els uns als altres.

CRIAT III

¿I per què? Doncs perquè aleshores es necessiten menys els uns als altres. La guerra a tot preu. Jo espero que els romans aniran tan regalats com els volskos. Ja s'aixequen, ja s'aixequen.

CRIAT I

Doncs ¿anem-hi?

CRIAT II

Doncs anem-hi.

CRIAT I

Au, anem-hi! (*Surten.*)

ESCENA VI

ROMA. UNA PLAÇA PÚBLICA

Entren els dos tribuns SICINNI i BRUTUS.

SICINNI

No sentim parlar d'ell, ni l'hem de témer; ens l'ha domat del tot la pau d'avui i la calma del poble, abans en plena fúria de moviment. Hem fet nosaltres tornar vermells els seus amics, en vista que el món marxa tan bé. Preferirien, encara que tinguessin de patir-ho, trobar el carrer empestat per les baralles, abans de veure els botiguers cantant en llurs taulells, i amb tota l'alegria anar tranquil·lament a llurs negocis.

BRUTUS

Fou oportú que no cedíssim gota.
¿No és Meneni, aquell?

Entra MENENI

SICINNI

I tant si l'és!
D'un temps ençà rellisca més amable.
Salut, senyor!

MENENI

Salut a vós, i a vós!

SICINNI

Vostre Coriolà només fa falta
als seus amics. Tocant a la república,
ja veieu que es manté, i es mantindrà
per molt que ell s'enrabïi.

MENENI

Tot va bé,
però encara aniria molt millor
si ell s'hagués adaptat al que calia.

SICINNI

¿On és, no ho sabeu pas?

MENENI

No en tinc notícies,
i ni la mare ni la seva dona
tampoc en saben res.

Entren tres o quatre CIUTADANS.

CIUTADANS

Que els déus us guardin!

SICINNI

Bon dia, veïns meus.

BRUTUS

Bon dia a tots,
bon dia a tots.

CIUTADÀ I

Nosaltres, nostres dones
i nostres criatures, de genolls,
per vosaltres preguem.

SICINNI

Salut i feina!

BRUTUS

Adéu, veïns amables; prou voldríem
que us hagués estimat Coriolà
tant com nosaltres.

CIUTADANS

Bé, que els déus us guardin.

SICINNI i BRUTUS

Adéu-siau, adéu-siau. (*Surten els CIUTADANS.*)

SICINNI

L'època és més feliç i més amable
que quan aquests mateixos camarades
corrien i cridaven pels carrers
la pelada anarquia.

BRUTUS

Caius Marci
era un digne soldat per a la guerra,
però insolent, d'intolerable orgull
i d'una ambició passant la ratlla,
egoista...

SICINNI

...volent un poder únic,
sense ningú a la vora.

MENENI

No ho crec pas.

SICINNI

Doncs ja ho hauríem vist si, per desgràcia
de tots plegats, arriba a fer-se cònsol.

BRUTUS

De la qual cosa ens han guardat els déus,
i ara Roma, sense ell, està segura
i viu tranquil·lament.

Entra un EDIL.

EDIL

Dignes tribuns;
un esclau, que hem ficat a la presó,
conta que, amb dos exèrcits diferents,
els volskos han entrat en territoris
de Roma i que, amb la fúria més guerrera,
tot el que se'ls presenta destrueixen.

MENENI

És Aufidi, que, havent sentit les noves
de l'exili de Marci, treu les banyes
de dins la closca perquè ho vegi el món,
les quals, quan Marci defensava Roma,
les tenia amagades.

SICINNI

Vinga, vinga,
¿què us empesqueu de Marci?

BRUTUS

Mireu que se li doni una allisada,
al qui escampa rumors. És impossible
que els volskos se les heguin amb nosaltres.

MENENI

Impossible! La nostra experiència
ens diu que és molt possible, i tres exemples
jo ja n'he vist en el que em va de vida.
Comproveu, ans de dar-li l'allisada,
d'on el minyó ha pescat aquestes coses,
no fos cas que assotéssiu un avís
interessant, i el qui us serveix, dient-vos
que us mantingueu en guàrdia, castiguéssiu.

SICINNI

No em digueu res: jo sé que no és possible.

BRUTUS

No és possible.

Entra un MISSATGER

MISSATGER

Tots espantats, els nobles
se'n van cap al Senat. Certes notícies
han arribat, i han canviat llurs cares.

SICINNI

Això és aquest esclau. Correu i feu-lo
fuetejar davant els ulls del poble.
És l'obra d'ell. Això és el que ell ha dit.

MISSATGER

Oh, sí, digne senyor, però es confirma
el report de l'esclau; i encara hi ha més:
corren notícies més esgarrifoses.

SICINNI

¿Què? ¿Més esgarrifoses?

MISSATGER

Lliurement
es diu, i ho repeteixen moltes boques
—i, si és probable, jo no ho sé—, que Marci,

junt amb Aufidi, dirigeix l'exèrcit
contra Roma, jurant fer una venjança
tan ampla, que anirà des dels més vells
fins als més joves.

SICINNI

Sí, que és ben probable!

BRUTUS

Això és la veu dels febles, que desitgen
que Marci torni a la ciutat.

SICINNI

Aquí

hi ha la mare dels ous.

MENENI

No és versemblant:
Aufidi i ell són enemics acèrrims.

Entra un segon MISSATGER.

MISSATGER II

Se us envia al Senat: un espantós
exèrcit, conduït per Caius Marci,
aliat amb Aufidi, desarrela
els nostres territoris; s'obren pas
amb el saqueig, l'incendi i la ruïna.

Entra COMINI.

COMINI

Sí que heu fet un pa com unes hòsties!

MENENI

¿Què hi ha de nou?

COMINI

Haveu prestat ajuda
perquè us violin vostres pròpies filles,
perquè es fongui damunt de vostra closca
el plom de la ciutat i perquè es vegi
com us deshonren les mullers als nassos.

MENENI

¿Què hi ha de nou? ¿Què hi ha de nou?

COMINI

L'incendi
cremarà els fonaments dels vostres temples,
i les vostres famoses llibertats,
de les quals tant estàveu, confinades
dins el forat d'un pany!

MENENI

Però, notícies!
Ja m'ho temo, que heu fet una feineta!...
Vinga, notícies, engegueu!... Si Marci
s'ha ajuntat amb els volscos...

COMINI

¿Dieu «si»?
Però si el guaiten com un déu i els guia
igual que un home fet per un poder
diví, que, del negoci de fer homes,
en sap encara més que la natura;
i el segueixen, batent nostres mocosos,
tan refiats com els menuts empaiten
les febles papallones de l'estiu,
o com els carnissers maten les mosques.

MENENI

Doncs sí que heu fet un treball magnífic,
vosaltres i la vostra farfutalla
de davantal; vosaltres, tan gelosos
dels vots dels pica-soles i l'alè
dels que masteguen alls!

COMINI

¡La vostra Roma
sacsejarà damunt vostres orelles!

MENENI

Com sacsejava i feia caure Hèrcules
els fruits madurs! Sí que l'heu feta bona!

BRUTUS

Però ¿això és veritat, senyor?

COMINI

Ho és massa,
i ans de saber el contrari estareu lívids.
Es revolten amb el somriure al llavi
les regions, i aquells que resisteixen
reben la mofa de llur temerària
estupidesa i moren com els ases
tossuts. ¿I qui podria censurar-lo?
Els vostres enemics i els que ho són d'ell
li han vist alguna cosa.

MENENI

Estem perduts
si no ens concedeix gràcia aquest gran home.

COMINI

¿I qui pot demanar-la-hi? Per vergonya
no ho podeu fer els tribuns, i la mateixa
pietat que els pastors deuen al llop
és la que ell deu al poble. I, si li parlen
els seus millors amics recomanant-li:
«Sigues bo amb Roma!», no se'ls guaitarà
millor que els que mereixen el seu odi
i ha de considerar com a enemics.

MENENI

Es ben cert: si llancés a casa meua
el flamejant tió per a cremar-la,
jo no em veuria amb cor de dir-li: «Atura't,

t'ho suplico!» Ja heu fet una feineta,
vosaltres amb els vostres endegaires!...
Sí, tanmateix ho haveu endegat bé!

COMINI

Heu portat tal desastre sobre Roma,
que mai no se sentí tan incapaç
de defensar-se.

ELS TRIBUNS

No vingueu a dir
que és obra nostra!

MENENI

Doncs ¿de qui, aleshores?
¿De nosaltres? Nosaltres l'estimàvem,
però, com nobles espantats i estúpids,
vam cedir als aldarulls del ramat vostre,
que bramant el llançà de la ciutat.

COMINI

Ara amb grinyols hauran de recordar-ho...
Tullus Aufidi, el segon cap del món,
igual que un seu oficial l'accepta
i n'obeeix les ordres. I el que pugui
Roma oferir com tàctica i defensa
i força en contra d'ell, no és altra cosa
que la desesperació.

Entra una colla de CIUTADANS.

MENENI

L'eixam
ja ve a fer el brumerot. ¿Dieu que Aufidi
l'acompanya? Vosaltres sou la colla
que no ens deixàveu respirar de tuf,
llançant enlaire aquells casquets greixosos
i bramulant per ajupir a l'exili
Coriolà! Doncs sapiguen que torna,
i ni un sol pèl del cap dels seus soldats

no deixarà de ser-vos xurriaques.
Als badocs que llançaven el casquet,
ara els el farà caure, i, dels sufragis,
ja veureu què us en dóna. Però ¿i què?
Si ens cremés tots en una sola brasa,
ho hauríem merescut.

CIUTADANS

És de debò
que sabem males noves.

CIUTADÀ I

Per part meva,
quan vaig dir: «Desterrem-lo», jo vaig dir
que era llàstima.

CIUTADÀ II

I jo també vaig dir-ho.

CIUTADÀ III

I jo també; i, si cal parlar francament, van dir el mateix molts dels nostres. El que vam fer va ésser fet amb la millor intenció. I, encara que consentíssim voluntàriament que el bandegessin, no obstant, era contra la nostra voluntat.

COMINI

Vosaltres, amb els vots, sou de primera!

MENENI

Vosaltres i la vostra lladradissa
ja heu fet una feineta de sapastres!

(A COMINI.)

En fi, ¿que ens arribem al Capitoli?

COMINI

Em sembla que no ens queda altre remei.

(*Surten COMINI i MENENI.*)

BRUTUS

Bé, mestres, ja podeu desfer el camí:
torneu-vos-en a casa, i animeu-vos.
Aquesta gent són d'una casta d'homes
que estarien contents que es produís
la cosa que fan veure que els espanta.
Aneu a casa vostra, i res de por.

CIUTADÀ I

Que els déus ens siguin bons! Mestres, anem, au, anem
cap a casa. Jo ja ho deia, que era un gran disbarat que
el bandegéssim.

CIUTADÀ II

Ho vam dir tots plegats. Au, anem a casa.

(Surten CIUTADANS.)

BRUTUS

A mi, aquestes notícies no em fan goig.

SICINNI

Ni a mi tampoc.

BRUTUS

Anem al Capitoli...
Daria la meitat de la fortuna
perquè això fos mentida!

SICINNI

Anem, si us plau. *(Surten.)*

ESCENA VII

CAMPAMENT A POCA DISTANCIA DE ROMA
Entren AUFIDI i el seu LLOCTINENT.

AUFIDI

¿Es decanten encara pel romà?

No sé pas quina certa bruixeria
 deu posseir, però pels soldats vostres
 el seu nom és el prec d'abans de l'àpat,
 el tema de conversa de quan mengen
 i l'acció de gràcies del final;
 i, en aquesta acció, vós sou a l'ombra,
 fins pels que són més vostres.

AUFIDI

Jo no puc
 impedir-ho per ara, sens recursos
 que ens tornarien coixos els projectes.
 Amb mi mateix el trobo més tibet
 del que jo sospitava que seria
 el primer cop que jo vaig abraçar-lo.
 Però, aquest natural, el du a la sang,
 i li dec excusar el que no té esmena.

LLOCTINENT

Malgrat això, senyor, desitjaria
 —i és en vostre interès que ho dic— que vós
 no us haguéssiu partit poders amb ell,
 i, l'acció, tot sol l'haguéssiu duta
 o bé l'haguéssiu confiat a ell sol.

AUFIDI

Ja veig on vas, i estigues seguríssim
 que, quan vingui el moment de passar comptes,
 no sap quina n'hi tinc de preparada.
 Encar que sembli —i ell s'ho creu així,
 i els ulls corrents no deixen d'adonar-se'n—
 que, les coses, les du amb gran netedat,
 i que serveix els nostres interessos
 combatent com un drac i enllestint feina
 només desembeinant la seva espasa,
 no obstant, ha negligit alguna cosa
 que, mal que tingui d'arriscar jo el meu,
 li farà rompre el coll quan vingui el dia
 de passar comptes.

LLOCTINENT

Però, si és que us plau,
digueu-me: ¿vós creieu que prendrà Roma?

AUFIDI

No hi ha plaça que no se li rendeixi
ans d'assetjar-la; la noblesa, a Roma,
és tota d'ell; els senadors l'estimen,
i els patricis; no compten els tribuns;
i el poble, a revocar, anirà tan ràpid
com va precipitar-se a desterrar-lo.
Per a Roma serà allò que és l'ossifrag
pel peix, que el caça per sobirania
de natura. Al principi fou un noble
servidor seu, mes no ha sabut portar
tot el triomf amb aires de modèstia.
Sigui l'orgull, que sempre tira a perdre
l'home feliç per una sort constant,
o sigui potser manca de judici
per saber disposar d'avinenteses
en les quals era l'amo, o carreguem-ho
al seu temperament, tot d'una peça,
igual sobre el coixí que sota el casc,
i comandant en temps de pau les coses
amb la mateixa austeritat i aspecte
del temps de guerra, sigui aquell que sigui
d'aquests defectes —perquè tots no els té,
diguéssim, arrelats, però els té en germen,
i cal fer-li justícia—, li ha bastat
perquè el temessin, li tinguessin odi
i el desterressin. Car en ell el mèrit
s'ofega mentre va ensenyant les plomes.
Nostres virtuts tenen d'acomodar-se
al judici de l'època; i el geni
que es recomana a ell mateix no té
tomba més evident on ensorrar-se
que la tribuna de la qual disposa
per exaltar els seus actes.

Un foc apaga un foc, i un clau arrenca un clau;
un dret esclafa un dret, i força amb força cau,
Marxem! Caius, si Roma és del domini teu,
seràs l'home més pobre, i, de seguida, meu! (*Surten.*)

ACTE CINQUÈ

ESCENA I

ROMA. UNA PLAÇA PÚBLICA

Entren MENENI, COMINI, SICINNI i BRUTUS, amb altres.

MENENI

No, jo no hi vull anar. Ja heveu sentit com ha parlat a aquell que fou un dia general seu, aquell que l'estimava tan particularment. Em deia pare, però ¿què significa? Aneu, vosaltres que l'heu bandejat, agenol·leu-vos una milla ans de ser a la seva tenda, i arrossegueu-vos sobre dels genolls per demanar clemència. Si, a Comini, no l'ha volgut sentir, em cal retirar-me.

COMINI

Ha dat a entendre que ni em coneixia.

MENENI

¿Ho veieu?

COMINI

I, no obstant, una vegada m'ha cridat pel meu nom. Jo li he retret nostra vella amistat i aquelles gotes de sang que hem vessat junts. No m'ha respost quan jo li he dit Coriolà; no accepta cap nom; vol no ser res, ni tenir títol, fins que se'n guanyi un en la foguera de Roma incendiada.

MENENI

Ja ho veieu!
Quin parell de tribuns! Quina feineta heu fet tots dos plegats! Heu suat tinta perquè el carbó anés baratet a Roma! Ja és una glòria!

COMINI

Jo li he recordat com és regi el perdó quan menys s'espera. I m'ha dit que trobava que era indigne d'un Estat suplicar cosa semblant d'aquell que ha castigat.

MENENI

Es de primera!
¿Podia dir-vos menys?

COMINI

Jo l'he induït a obrir els ulls i mirar els seus amics íntims, els que l'estimen, i m'ha contestat que ell no podia entretenir-se a treure'ls d'un femer fet de brossa corrompuda, i m'ha dit que era estúpid, per un pobre gra o per dos grans, no calar foc a aquest podrimener que ofèn els nassos.

MENENI

Per un pobre gra o dos! I jo sóc un d'aquests grans. Ja ho veieu: la seva mare la seva dona, el noi i aquest sant home som els grans! I vosaltres sou la quisca, sou la pudor arribant fins a la lluna! I han de socarrimar-nos per vosaltres!

SICINNI

Vinga, home, un gotim de paciència; si no ens voleu prestar la vostra ajuda en moment de tan gran necessitat, si més no, no insulteu nostra tristesa. Però, segurament, si vós volguéssiu ser advocat del país, vostra gran llengua pot aturar nostre compatriota millor que no l'exèrcit que podríem aixecar de moment.

MENENI

No m'hi barrejo.

SICINNI

Us preguem que hi aneu.

MENENI

Sí; ¿i què puc fer-hi?

BRUTUS

Si més no, fer la prova del que val damunt de Marci tot el vostre afecte, pel bé de Roma.

MENENI

Suposem que hi vaig. I, si, sense escoltar-me, Marci em treu, com ha fet amb Comini, ¿què, aleshores? ¿He de tornar amb la cua entre les cames, malalt del cor per la indelicadesa? Suposem que és així.

Doncs suposem-ho;
però, la vostra bona voluntat,
Roma haurà d'agrair-la en la mesura
de vostres excel·lents intencions.

MENENI

Ho provaré, i espero que m'escolti.
Malgrat que això de mossegar-se el llavi,
i aquest «hum!» de menyspreu al bon Comini,
no puc negar com em desencoratgen.
Però no li ha cercat el bon moment:
l'ha trobat en dejú; i, quan nostres venes
són buides, quan és freda nostra sang
i al matí fem posat de prunes agres,
no som bons per a dar ni perdonar;
però, si hem afartat aquestes vies
i aquestes torrenteres de la sang
amb el vi i la vianda, nostres ànimes
són més condescendents que quan pateixen
dejunis gairebé sacerdotals.
Per consegüent, m'apresto a vigilar-lo
fins que me'l vegi tip i a punt de súplica;
començaré aleshores l'investida.

BRUTUS

Vós coneixeu quin és el bon camí
per arribar-li al cor; no us podeu perdre.

MENENI

En bona fe que vull posar-lo a prova.
Passi el que passi, ben aviadet
sabré el meu èxit. (*Surt.*)

COMINI

No voldrà escoltar-lo.

SICINNI

¿No?

COMINI

Ja us ho he dit: està repanxolat en seient d'or, i els ulls com dues brases sembla que vulguin calar foc a Roma. La seva pietat té el seu despit d'escarceller. Jo he anat a agenollar-me al seu davant, i amb una veu molt feble m'ha dit: «Aixeca't!» i m'ha engegat fora així, amb un gest silenciós. M'ha dat un escrit en el qual diu quines coses farà o bé no farà, i que un jurament l'ha compromès del tot per dur-ho a terme. Per tant, em penso que no hi ha esperances. I, si no es tracta de la seva mare i la seva muller —les quals s'ha dit que es proposen anar a sol·licitar-li mercè pel seu país—, crec que ningú no en traurà res. Però ¿i si ens arribéssim a visitar-les? Amb un to gentil podríem demanar que es dessin ànsia! (*Surten.*)

ESCENA II

UN LLOC AVANÇAT DEL CAMP DELS VOLSCOS DAVANT DE ROMA

Dos SENTINELLES i MENENI.

SENTINELLA I

Alto! ¿D'on sou?

SENTINELLA II

Alto! Aneu endarrera.

MENENI

Vigileu com uns homes; està bé. Però, amb vostre permís, jo tinc un càrrec de l'Estat, i venia aquí per veure Coriolà.

SENTINELLA I

¿I d'on veniu?

MENENI

De Roma.

SENTINELLA I

Doncs no podeu passar; torneu enrera.
El nostre general no vol saber
res d'allà baix.

SENTINELLA II

Tindreu com espectacle
vostra Roma cenyida per l'incendi
ans de parlar amb Coriolà.

MENENI

Amics meus,
si heveu sentit el vostre general
parlar de Roma i de les coneixences
que allí té, es pot jugar sobre segur
que el meu nom ha arribat a vostra orella:
em dic Meneni.

SENTINELLA I

És molt possible; aneu-vos-en.
El poder del nom vostre aquí no compta.

MENENI

Doncs, company, he de dir-te que el teu amo
és un gran amic meu: he estat el llibre
de les seves proeses, on els homes
han llegit el seu crit incomparable
exagerat i tot, si és que pot ésser;
perquè sempre he parlat dels meus amics
—i ell és el principal— fins a aquell punt
que concedeix la veritat benèvola
mentre no es caigui dintre la mentida.

Però, tractant-se d'ella, com una bola
que cau en un pendent relliscadís,
he arribat a excedir-me de la ratlla.
Per això considera, camarada,
si som amics i si jo puc passar!

SENTINELLA I

A fe meva, senyor, que, malgrat haguéssiu dit en favor seu més mentides que paraules heu etzibat per compte propi, aquí no passareu. No, encara que fos tan honest dir mentides com ho és viure castament. Així és que ja podeu retirar-vos.

MENENI

T'ho prego, camarada, recorda el meu nom, Meneni; Meneni, que sempre ha estat partidari del teu general.

SENTINELLA II

Mal que hàgiu estat el seu mentider, com vós mateix heu confessat, jo sóc un home que dic la veritat sota les seves ordres, i he de dir-vos que no podeu passar. Per tant, avall que fa baixada.

MENENI

¿Pots dir-me si ha dinat? Perquè jo no voldria parlar-hi fins després que hagi dinat.

SENTINELLA I

Vós sou romà, ¿eh?

MENENI

Sí, com el teu general.

SENTINELLA I

Aleshores tindríeu d'odiar Roma, com ell l'odia. ¿Podeu vós pensar, quan heu llançat fora de les vostres portes el seu autèntic defensor i, en un aldarull de popular ignorància, heu dat el vostre escut a l'enemic vostre, podeu pensar, repeteixo, que aturareu la seva revenja amb els

fàcils gemecs d'una pobra vella, o amb la palma de la mà virginal de les vostres filles, o amb el tremoladís barboteig de quatre pansits xacrosos, com vós mateix? ¿Podeu pensar que apagareu el foc imminent on cremarà la vostra ciutat, amb bufades tan febles com aquestes? No, esteu equivocat. Per tant, creieu-me, torneu a Roma i prepareu-vos per a la vostra execució. Esteu condemnats. El nostre general ha jurat que no tindríeu ni treva ni perdó.

MENENI

Imbècil! Si el teu capità sabés que sóc aquí, em tractaria amb més miraments.

SENTINELLA I

Vinga, home, el meu capità no us coneix de res.

MENENI

Volia dir el teu general.

SENTINELLA I

El meu general té altra feina que patir per vós. Aneu-vos-en, us dic, si no voleu que us munyi el mig petricó de sang que us resta. Retireu-vos; és tot el profit que en traureu; retireu-vos.

MENENI

Però, camarada, camarada...

Entren CORIOLÀ i AUFIDI.

CORIOLÀ

¿Què passa?

MENENI

Ara, company, en sentiràs quatre de fresques en honor teu. Ara sabràs si se'm considera o no, i et convenceràs si un pipioli guardabarraques com tu pot separar-me del meu fill Coriolà. I ara judica, per l'acollida que se'm faci, si no estàs a dos ditets d'ésser penjat o d'alguna

mort més llarga de mirar i més negra que patir. Contempla el que pasará, i desmaia't pel que t'espera. — Que els déus gloriosos seguin en perpetu sínode per la teva particular prosperitat, i t'estimin tant com t'estima el teu vell pare Meneni! Oh fill meu, ¿tu estàs preparant foc per a nosaltres? Doncs, mira, aquí tens l'aigua per a apagar-lo. M'ha costat moltes penes i treballs venir-te a veure, però, com que m'han assegurat que només jo et podia commoure, he deixat que els sospirs m'empenyessin fora de les nostres portes, i et vinc a suplicar que perdonis Roma i els teus compatriotes implorants. Que els déus benèvolos apaivaguin la teva còlera i en llencin el solatge damunt aquest poca-pena, que, com un soca de debò, m'ha negat l'entrada davant teu.

CORIOLA

Fora d'aquí!

MENENI

¿Com? ¿Fora d'aquí?

CORIOLA

Mare, muller ni fill jo no conec;
els meus assumptes són criats dels altres:
mal que el venjar-me sigui cosa meva,
el meu perdó jau en el pit dels volscos.
Que nosaltres havem estat amics,
més val que ingrati oblit ens ho emmetzini
que no que ens vingui a dir la pietat
el molt que ho vàrem ser. Per tant, aneu-vos-en.
La meua orella contra els vostres precis
és més forta que no les vostres portes
davant del meu poder. Perquè et volia,
pren això; per a tu ho havia escrit,
i t'ho hauria enviat. Cap més paraula
no vull sentir, Meneni, dels teus llavis.
Aufidi, jo, aquest home, l'estimava
més que a ningú de Roma, i ja ho has vist.

AUFIDI

Veig que el vostre caràcter no canvia.

(*Surten CORIOLA i AUFIDI.*)

SENTINELLA I

Molt bé, senyor, el vostre nom, Meneni, ¿oi?

SENTINELLA II

Es veu que veritablement té un poder extraordinari. Ja sabeu el camí de recular cap a casa.

SENTINELLA I

Ja heu sentit quins reganys per haver aturat la Vostre Grandesa.

SENTINELLA II

¿Penseu que encara tinc motius per a desmaiar-me?

MENENI

Tant se me'n dóna el món i el vostre general. Respecte a certes coses, com ara vosaltres, em costa penes i treballs creure que existeixen, de tan ínfims que sou. Al qui té voluntat de morir per ell mateix, no li fa por morir de la mà d'un altre. Que el vostre general faci el pitjor que li plagui. I vosaltres sigueu el que sou per molts anys, i, amb l'edat, que us creixi la misèria! Jo us dic el que se m'ha dit: «Fora d'aquí!» (*Surt.*)

SENTINELLA I

Es un noble company, jo te'n responc.

SENTINELLA II

El nostre general sí que n'és un, de company de primera; és una roca, és el roure que no sacseja el vent.

(*Surten.*)

ESCENA III

LA TENDA DE CORIOLÀ

Entren CORIOLÀ, AUFIDI *i altres.*

CORIOLA

Demà farem que acampi el nostre exèrcit davant els murs de Roma. Vós deveu, collega meu en tota la campanya, reportar als nobles volscos si he obrat francament, conduint aquest negoci.

AUFIDI

Sols heveu respectat llurs interessos, i contra el prec unànim de Roma heu tapat les orelles. No heu admès particulars converses ni amb aquells amics que es creien més segurs de vós.

CORIOLA

L'últim, que és aquest vell que he despatxat amb el cor fet a trossos cap a Roma, m'estimava com pugui estimar un pare, i jo era el seu déu. L'han enviat com a darrer recurs; pel vell afecte que li tinc —a desgrat del mal paper— els he ofert les condicions primeres, aquelles que ja havien refusat i que no poden acceptar-les ara. Per deferència a ell tan sols ho he fet, i s'ha de dir que és ben poqueta cosa comparat amb el que ell de mi esperava. Ara, prou ambaixades i prou súpliques! Ni del govern ni dels particulars no escolto res. (*Soroll dintre.*)

Oh, ¿què és aquest escàndol?
¿És que m'obligaran a infringir el vot en el moment que el faig? De cap manera!

Entren, amb vestits de dol, VIRGÍLIA, VOLÚMNIA conduint el jove MARCI, VALÈRIA i seguici.

La meva dona va davant de tots, segueix darrera el venerable motlle on es formà aquest tronc, duent el nét de la sang d'ella d'una mà. Oh afectes, fora de mi! Lligams i privilegis de natura, esquinceu-vos! Que només pugui ser virtuós el ser obstinat.
¿Què volen dir aquests aires de modèstia?
¿I aquests ulls de coloma, que farien

que els déus trenquessin tots els juraments?
Jo em fonc: la meva argila no és més forta
que la dels altres! Veig la meva mare
que s'ajup, i és igual que si l'Olimp
s'agenollés davant una talpera.
I el meu noiet té uns aires de pregar
els quals farien dir a la gran natura:
«No l'hi neguis!» Però deixem que els volscos
llaurin Roma i arranin tota Itàlia.
Mai no seré un oco dels que obeeixen
l'instint, i vull mostrar-me com un home
que és autor d'ell mateix i no té idea
del que són els parents.

VIRGÍLIA

Senyor i marit!

CORIOLÀ

Aquí no guaito amb aquells ulls de Roma.

VIRGÍLIA

Es el dolor que ens ha canviat tant
el que us ho fa pensar.

CORIOLÀ

Igual que un pèssim
actor, ara he oblidat el meu paper,
i em quedo curt, i estic a punt que em xiulin.
Oh tu, que ets el millor de la carn meva,
perdona el meu rigor, però no em diguis
que perdoni els romans. Té, una besada
llarga com és el meu exili i dolça
com la meva venjança! Oh, aquest bes,
per la reina del cel engelosida,
estimada, jo el vaig prendre de tu
el moment de partir, i des d'aleshores
el meu llavi fidel he guardat verge.
Però, déus, vaig garlant, i, la més noble
de les mares del món, no la saludo.
Au, genoll meu, vine a fregar la terra
i, amb un respecte exprés, mostra una marca
més fonda que els genolls dels fills corrents.

(S'agenolla.)

VOLÚMNIÀ

Oh, aixeca't, i que els déus et beneixin!
Mentre, jo, en un coixí no pas més tou
que aquesta pedra, vinc a agenollar-me,
demostrant un respecte desusat
i capgirant totes les jerarquies
entre mares i fills. (*S'agenolla.*)

CORIOLÀ

Però ¿què veig?
¿De genolls davant meu, davant el fill
que heu corregit? Que els códols, aleshores,
de la platja famèlica apedreguin
les estrelles; que els vents amotinats
escupin contra el sol fet una brasa
els cedres plens d'orgull, i, assassinant
la impossibilitat, que es torni fàcil
allò que no pot ser!

VOLÚMNIÀ

Oh, el guerrer meu
que he ajudat a forjar! ¿No la coneixes,
aquesta dama?

CORIOLÀ

Es la germana noble
de Publícola, és la lluna de Roma;
i és casta com el caramell de gel
que de la neu més pura s'ha gebrat
i s'ha suspès del temple de Diana:
estimada Valèria!

VOLÚMNIÀ

I vet ací
aquest, de vós, diguem-ne, pobre epítom,
el qual, interpretat per les anyades,
podrà aparèixer igual que vós.

CORIOLÀ

Que el déu
dels soldats, amb l'assentiment de Júpiter,
els pensaments t'informi de noblesa
i et faci invulnerable a la vergonya,

i esdevinguis enmig de les batalles
com un far grandíós, que riu de l'ona
i salva aquells que el veuen amb els ulls!

VOLÚMNIA

Murri, agenolla't!

CORIOLA

El meu brau minyó!

VOLÚMNIA

Doncs ell i vostra dona, aquesta dama
i jo també, hem vingut a suplicar-vos...

CORIOLA

Calleu, si us plau; o, si voleu parlar,
abans penseu això: no és cap refús
que us faig el no afuixar ni d'una malla
en allò que he jurat no concedir.
No em demaneu de retirar les tropes,
ni de capitular amb els artesans
de Roma. Ni em vingueu a replicar
que no tinc sentiments, ni imagineu
que heu d'amanisir, amb les vostres raons fredes,
ni la meva rancúnia ni la còlera.

VOLÚMNIA

Oh, prou, prou! Si heveu dit que no voleu
concedir res, no cal que se us demani
allò que ja negueu de bell antuvi.
No obstant, suplicarem, perquè, si a nostra
solicitud us feu el sord, que caigui
el blasme damunt vostre. Així, escolteu-nos.

CORIOLA

Veniu, Aufidi, i tots vosaltres, volscos;
presteu l'orella, car no escoltarem
a soles res del que de Roma vingui.
Ja podeu començar la vostra súplica.

Encara que restéssim en silenci
i no diguéssim res, aquest vestit
i aquest aspecte t'enraonarien
del que la nostra vida ha esdevingut
després del teu exili. Considera
que som les més desventurades dones
les que hem vingut aquí, car ta presència,
que ens tindria d'omplir els ulls d'alegria
i fer-nos ballar el cor d'engrescament,
ens obliga només a vessar llàgrimes
i a tremolar d'angúnia i poruguesa,
perquè mostra a la mare, i a l'esposa,
i a l'infant, la figura del que és fill,
marit i pare, trinxolant el ventre
de la pàtria. I la teva enemistat
encara es fa sentir molt més feixuga
damunt de pobres éssers com nasaltres.
Ens impedeixes que preguem als déus,
felicitat que a cap mortal no es nega
tret de nosaltres. Perquè ¿com podem,
ai las, com podem fer bona pregària
pel país, obeint el que és el deure,
i al mateix temps pregar pel teu triomf,
que també ens és un deure? Ai las, o bé
hem de perdre el país, que és nostra vida,
o hem de perdre't a tu, que ens aconsoles
dins el país. Estem ben condemnades
a una calamitat, sigui el que sigui
dels vots que formulem el que es compleixi,
i guanyi aquell que guanyi. Car veurem
com pels carrers et duen amb manilles
igual que un renegat i un foraster,
o et veurem triomfant sobre les cendres
de la pàtria, duent la palma als dits
per haver bravament vessat la sang
tant del teu fill com de la teva dona.
Pel que fa referència a mi mateixa,
fill meu, no tinc cap ànsia d'esperar
la fortuna que acabi aquesta guerra.
Si jo no et puc convèncer que demostris
als dos partits una actitud benigna,
perquè no es destrueixi l'un o l'altre,
no aniràs a l'assalt del teu país
—i no hi podràs anar d'altra manera—
sinó passant per sobre, i trepitjant,
el propi ventre de la teva mare,
que et posà al món!

VIRGÍLIA

I tant, i el meu també,
que et va donar aquest fill, perquè el futur
conservés el teu nom com si fos viu.

EL NOI

Oh, damunt meu no passarà! M'escapo
fins que sigui més gran per a combatre.

CORIOLA

Per no sentir un entindiment de dona,
cal no tenir davant ni criatures
ni dones. La presència ha durat massa. (*S'aixeca.*)

VOLÚMNIA

No, així no ens separem. Si nostres súplices
demanessin només salvar els romans,
arruïnant els volscos que serveixes,
podries condemnar-nos com si fóssim
del teu honor les emmetzinadores.
Però no, nostra súplica demana
que tu els reconciliïs. Quan els volscos
diran: «Aquí teniu nostra clemència»,
els romans respondran: «Molt ben rebuda»,
i et cridaran des de les dues bandes
«Beneït siguis, perquè has fet la pau!»
Tu saps prou bé, gran fill, com és incerta
la ffi de tota lluita; però és cert
que, si conquistes Roma, el benefici
que en pescaràs tindrà un nom tan infame,
que sols mereixerà que el maleixin
en repetir-lo, i n'escriuran les cròniques
si fa o no fa: «Va ser una ànima digna,
però amb el darrer fet tot ho espatllava:
va destruir la pàtria, i el seu nom
serà l'horror de les edats futures.»
Parla'm, fill meu; jo sé que has 'nat darrera
d'accions honorables que imitessin
la grandesa dels déus, i el tro has volgut
per esquinçar dels núvols l'ampla galta,
i no per esclatar amb tot el teu sofre
damunt un roure escanyolit. ¿Per què
no parles? ¿Potser et penses que és molt noble
que un cavaller no oblidí les ofenses?
Filla, parleu-li vós: no pren cap cura

de les llàgrimes vostres. Tu, minyó,
 prova-ho; potser aquest verd de la infantesa
 l'afectarà més que el que jo li digui.
 No hi ha un home en el món més obligat
 que ell amb la mare; i ho veieu aquí:
 deixa que cridi com si fos al cep.
 Mai, en tota la vida, no has tingut
 cap cortesia per la teva mare;
 i ella, la pobra lloca, desistint
 la segona covada, amb l'escaineig
 t'impulsava al moment d'anar a la guerra
 i et festejava quan, amb els llores
 i ple d'honor, tornaves dintre casa.
 Digues-me que és injust el que et demano,
 i, si vols, llença'm; però, si no ho és,
 ets tu que no ets honrat, i tot el càstig
 faran sentir-te els déus perquè em refuses
 l'obediència a la qual les mares
 tenen dret... Ja ho veieu, ens gira el rostre!
 Agenolleu-vos, dames, i que senti
 vergonya quan ens vegi agenollades.
 Amb el seu sobrenom Coriolà,
 sent més orgull que pietat li inspiren
 els nostres prec. No obstant, agenollem-nos,
 i prou, que sigui l'última vegada.
 Després nosaltres tornarem a Roma
 per a morir amb nostres veïns. Contempla'ns!
 Aquest noi, que no pot dir el que voldria,
 però que s'agenolla i que t'aixeca
 les mans en to de súplica imitant-nos,
 dóna al que demanem unes raons
 més poderoses que les que tu puguis
 tenir per a negar-ho. Ens en anem;
 aquest company tingué una mare volsca,
 a Corioli guarda la muller,
 i, si el noi se li assembla, és per miracle.
 Despatxeu-nos, si us plau; restaré muda
 fins que a nostra ciutat calareu foc,
 però aleshores parlaré una mica.

CORIOLA

(Després d'estrènyer en silenci la mà de VOLÚMNIÀ.)

Oh mare, mare! ¿Què heu fet? Mireu,
 s'obren els cels i els déus guaiten a baix,
 i tots riuen davant aquesta escena
 contra natura. Oh mare meva, mare!
 Oh, heu guanyat una felicitat victòria

per a Roma, però, pel vostre fill
—oh, creieu-ho, creieu-ho—, una derrota
molt perillosa, si és que no és mortal!
Però vingui el que vulgui! Si no puc,
Aufidi, fer una guerra com voldria,
almenys faré una pau correctament.
Aufidi: si estiguéssiu al meu lloc,
¿és que haurien pogut sentir una mare
menys que jo, i concedir-li menys que jo,
Aufidi?

AUFIDI

L'espectacle em commovia.

CORIOLA

Gosaria jurar que és veritat.
I us dic, senyor, que no és poqueta cosa
fer que em suïn els ulls compassió.
Però, bon senyor meu, aconselleu-me
quina pau hem de fer. Jo, per part meva,
no aniré a Roma; jo me'n torno amb vós,
i us suplico, senyor, que em secundeu
en aquest cas. Oh mare! Dona meva!

AUFIDI

(*A part.*)

Estic content de veure com en tu
s'ha marcat una clara diferència
entre l'honor i la compassió.
D'aquesta avinentesa, em refaré
la fortuna d'abans.

(*Les dames fan senyals a CORIOLA.*)

CORIOLA

(*A VOLÚMNIA, VIRGÍLIA, etc.*)

Sí, de seguida.
Beurem plegats, i portareu a Roma
un testimoni que serà millor
que cap paraula: els punts del tractat nostre,
contrasignat. Senyores, mereixeu

que se us aixequi un temple, perquè totes
les espases d'Itàlia reunides,
amb totes les confederades armes,
mai no haurien pogut fer aquesta pau. (*Surten.*)

ESCENA IV

ROMA. UNA PLAÇA PÚBLICA

Entren MENENI i SICINNI.

MENENI

¿Veieu aquella raconera del Capitoli, aquella pedra angular d'allà baix?

SICINNI

Sí, ¿i què?

MENENI

Si us és possible bellugar-la amb el vostre menovell, encara hi ha alguna esperança que les dames de Roma, especialment la seva mare, puguin haver-lo influït. Però jo dic que no hi ha esperança. Les nostres gargamelles estan sentenciades i a punt d'execució.

SICINNI

¿És possible que en tan poc temps pugui alterar-se el natural d'un home?

MENENI

Hi ha una diferència entre una larva i una papallona; no obstant, la nostra papallona fou una larva. Aquest Marci ha passat d'ésser un home a ésser un dragó: ara té ales; és més que una cosa que s'arrossega.

SICINNI

Estimava tendrament la seva mare.

MENENI

També m'estimava a mi; i ara no es recorda més de la seva mare que el que se'n recorda un cavall de vuit anys. L'acrimònia del seu rostre agrejaria els raïms madurs. Quan es passeja, es mou igual que un enginyer guerrer, i la terra s'enfonsa sota els seus passos. És capaç de travessar un cosselet amb una llambregada; parla com un toc de difunts, i el seu «hum!» és una agressió. Seu en el seu setial com en una cosa feta per a Alexandre. El que ordena ja està fet i acabat només que d'ordenar-ho. D'un déu, tan sols li manca l'eternitat, i el cel, per a entronitzar-s'hi.

SICINNI

Sí, i la clemència, si voleu parlar amb propietat.

MENENI

Jo el pinto segons el seu caràcter. Repareu quina mena de clemència en traurà la seva mare. Hi ha tanta pietat en ell com hi pugui haver llet en un tigre mascle. Ja s'ho trobarà la nostra pobra ciutat, i tot per culpa vostra.

SICINNI

Fossin els déus bons amb nosaltres!

MENENI

No, en tal cas els déus no volen ésser bons. Quan el vàrem desterrar, no vàrem respectar-los, i, ara que torna per trencar-nos el coll, el déus no ens respectaran.

Entra un MISSATGER.

MISSATGER

Senyor, si és que voleu salvar la vida, 'neu a casa a amagar-vos: els plebeus ja s'han apoderat del company vostre, i el van arrossegant d'ací i d'allà, i juren tots que, si les dames tornen sense cap esperança, el fan a miques.

Entra un altre MISSATGER.

SICINNI

¿Quines notícies portes?

MISSATGER II

De primera!

Bones notícies! Han guanyat les dames,
l'han convençut; han decampat els volsco
i Marci se n'ha anat. Més feliç dia
no ha tingut Roma; ni quan expulsàrem
els Tarquinis.

SICINNI

Amic, ¿estàs segur
que és això veritat? ¿Que no hi ha dubte?

MISSATGER II

Tan segur com jo sé que el sol és foc.
¿On éreu encauat per a dubtar-ne?
Mai, mai la inflor d'una crescuda d'aigües
s'atrafegà amb tal fúria sota un arc
com la riuada de la gent contenta
s'empeny precipitada per les portes.
¿Què, no ho sentiuh?
(*Trompetes, oboès, tambors batent, tot junt.*)
Trompetes, sacabutxos,
saltiris, pifres, tamborins i címbals,
i escàndol de romans, fan ballar el sol.
(*Nous aplaudiments.*)
Escolteu!

MENENI

Això sí que són notícies!
Vaig a rebre les dames. Perquè aquesta
Volúmnia val una ciutat sencera
de senadors, de cònsols i patricis,
i tribuns com vosaltres; val el mar
i val la terra i tot. Vostra pregària
avui ha fet forat, perquè al matí
per un miler de vostres gargamelles
no hauria dat un sou. Però, escolteu-los!
Que n'estan, de contents! (*Crits i músiques.*)

SICINNI

Primer de tot, que els déus us beneixin
per les vostres notícies, i després
digneu-vos acceptar les meves gràcies.

MISSATGER II

Senyor, tots en tenim, de grans motius
per a dar gràcies.

SICINNI

¿Són molt a la vora
de la ciutat?

MISSATGER II

Estan a punt d'entrar.

SICINNI

'Nem a trobar-les i a engruixir la joia.
(*Surten.*)

ESCENA V

ROMA. UN CARRER VEF A LES PORTES

*Entren dos SENADORS amb VOLÚMNIA, VIRGÍLIA,
VALÈRIA, etc., seguides de PATRICIS i altres.*

SENADOR I

(*Al poble.*)

Oh, contempleu la nostra protectora:
a ella Roma deu avui la vida!
Les tribus convoqueu a lloar els déus;
focs de triomf a tot arreu s'encenguin,
i davant d'elles escampeu les flors.
Revoqueu aquell bram que bandejava
Marcí, i, saludant la mare d'ell,
crideu-lo un altre cop. Crideu amb mi:
«Benvingudes, senyores, benvingudes!»

TOTS

«Benvingudes, senyores, benvingudes!»

(Tambors i trompetes. Surten.)

ESCENA VI

CORFOLI. UNA PLAÇA PÚBLICA

Entren TULLUS AUFIDI i seguidors seus.

AUFIDI

Aneu a dir als senyors de la ciutat
que sóc aquí, i aquest paper lliureu-los;
en havent-lo llegit, que compareguin
a la plaça, i jo a l'orella llur
i a la de tot el poble provaré
que és cert això que escric. El qui jo acuso
ha passat ja les portes de la vila
i té l'intent de presentar-se al poble
amb l'esperança de justificar-se
amb quatre mots. Au, enllestiu de pressa.

(Surten els seguidors.)

*Entren tres o quatre CONSPIRADORS de la facció d'AUFIDI
Benvinguts.*

CONSPIRADOR I

¿Què diu nostre general?

AUFIDI

Doncs estic com un home que les pròpies
almoines emmetzinen
i que la seva caritat el mata.

CONSPIRADOR II

Nobilíssim senyor, si aquell projecte
en el qual heu volgut que treballéssim
resta acomplert, us desempallegueu
de vostre gran perill.

AUFIDI

Jo no puc dir-vos
res, senyor, i tindrem de procedir
segons l'estat en què trobem el poble.

CONSPIRADOR III

El poble es mantindrà tot indecís
mentre hi hagi baralla entre vosaltres,
però, al moment que l'un dels dos rodoli,
el que resti serà l'hereu de tot.

AUFIDI

Ja ho sé, i el meu pretext per a enfonsar-lo
reposa en uns magnífics fonaments.
Jo l'he aixecat al punt de comprometre,
per a ser-li fidel, el meu honor,
i ell al cim s'ha regat el nou verger
amb aquell rou de la llagoteria,
amb el qual m'ha robat tots els amics;
per a tal fi ha forçat el seu caràcter:
abans, tothom només el coneixia
com a sorrut, ingovernable i lliure.

CONSPIRADOR III

I tant, senyor! Aquell seu entestament
quan volgué el consolat i que el va perdre
per no voler cedir...

AUFIDI

D'això intentava
parlar-vos. Quan el varen desterrar
per tal motiu, em va trucar a la porta
i presentà la gorja al meu punyal.
I jo el vaig acollir associant-me'l
en el servei, i en tot vaig satisfer-lo:
li deixava escollir els millors soldats
dels meus rengles, perquè ell pogués resoldre
els seus plans, i fins jo, en pròpia persona,
vaig servir els seus designis, ajudant-lo
a collir aquesta fama que a la fi
ha acaparat del tot. I a postergar-me
es rabejava tant, que últimament

semblava que jo fos el seu acòlit,
no el seu col·lega, i, tots els meus treballs,
me'ls pagava amb moneda de somriures,
com si jo hagués estat un mercenari.

CONSPIRADOR I

Tot això ha fet, senyor, i us he de dir
que l'exèrcit se'n ben meravellava;
i, com si això fos poc, quan era l'amo
de Roma, quan ens veïem a les mans
un botí tan espès com nostra glòria...

AUFIDI

Aquest és el punt flac: aquí vull veure'l
i aquí vull cargolar-lo amb tots els nervis.
Per quatre llagrimetes de femella,
barates com mentides, s'ha venut
tota la sang i totes les fatigues
de nostra gran acció. Per consegüent,
morirà, i, de la seva esbaldregada,
jo en sortiré refet. Però ¿sentiu?

(Tambors i trompetes i grans aplaudiments del poble.)

CONSPIRADOR I

Dins aquesta ciutat que us ha vist néixer
heu entrat com si fóssiu el correu,
sense cap benvinguda. I ell, mireu-lo!,
torna estripant els aires amb l'escàndol.

CONSPIRADOR II

I aquests ximpls mesells, als quals ha mort
les criatures, per donar-li glòria,
s'escorxen la vilesa dels ganyots.

CONSPIRADOR III

Aprofiteu-vos del moment, i, abans
que parli i que procuri entendre el poble
amb allò que dirà, feu-li sentir
la vostra espasa, i les espases nostres
us faran bon costat. Quan jugui a terra,
vós els explicareu la seva història,
i les excuses que ell pogués donar
amb el cos d'ell seran ben enterrades.

AUFIDI

Calleu, si us plau, que arriben els senyors.

Entren els SENYORS de la ciutat

TOTS ELS SENYORS

Benvingut a la pàtria.

AUFIDI

No ho mereixo;
però, dignes senyors, ¿ja heu llegit
amb tota atenció la meva carta?

SENYORS

Sí, l'hem llegit.

SENYOR I

I ens ha sabut molt greu
assabentar-nos-en. Les seves faltes
anteriors no haurien motivat,
em penso, més que una suau censura.
Però acabar quan tot just començàvem,
llençar tot l'avantatge que teníem,
deixar-nos les despeses de la guerra,
i fer un tractat, quan era necessària
la capitulació..., això no té excusa!

AUFIDI

S'acosta. Ja veureu el que dirà.

*Entra CORIOLÀ, batent tambors i amb banderes
desplegades, seguit de la turba.*

CORIOLÀ

Salut, senyors! Jo torno soldat vostre,
i us puc dir que l'amor pel meu país
no m'ha infectat més del que m'infectava
quan vaig sortir d'aquí, i que resto sempre
sotmès a vostres grans comandaments.
Sabeu vosaltres que amb prosperitat
hem arribat a terme, i un passatge
de sang he obert, per conduir l'exèrcit

a les portes de Roma. El gran botí que hem dut a casa puja tres vegades les despeses que ens costa la campanya. Una pau havem fet amb tant d'honor pels antians com tanta de vergonya pels romans. I és aquí que em plau lliurar-vos, sotascrit pels patricis i pels còsols, i amb segell del Senat, el document que hem fet nosaltres.

AUFIDI

No el llegiu, senyors!
Digueu-li traïdor, que en el grau màxim ha abusat dels poders que li donàreu.

CORIOLA

Jo, traïdor!

AUFIDI

Sí, traïdor, tu, Marci!

CORIOLA

¿Marci?

AUFIDI

Sí, Marci, Caius Marci! ¿Què, penses que he d'honorar-te amb el teu furt, de Coríoli?
Senyors, caps de l'Estat: pèrfidament ell ha traït els vostres interessos i ha lliurat, per tres llàgrimes salades, vostra ciutat de Roma —repeteixo: «vostra ciutat»— a la seva muller i a la seva mare. I ha trencat el jurament i la decisió igual que un fil de seda que es podreix. Mai ni un consell no va acceptar en la guerra, però la seva dida, amb quatre llàgrimes, ha fet que gemeguéis i que plorés, i li ha fet estimbar nostra victòria, que fins els patges s'han tornat vermells i els homes de debò es meravellaven com aquell que s'ho mira i no ho vol creure.

CORIOLÀ

¿Ho escoltes, Mart?

AUFIDI

Deixa tranquil el déu,
noi ploraner!

CORIOLÀ

Ah!

AUFIDI

Prou!

CORIOLÀ

Oh mentider
desmesurat! M'has inflat massa el cor
perquè es contingui! ¿«Noi», a mi? Gran brètol!
Perdoneu-me, senyors: per primer cop
em forcen a increpar. Vostre judici,
greus cavallers, li té de dir, a aquest gos,
que està mentint. La seva consciència
i tot —amb els senyals sobre la pell
que li faré i durà fins a la tomba—
s'hi unirà per a dir-li mentider.

SENYOR I

Calmeu-vos l'un i l'altre, escolteu.

CORIOLÀ

Volscos, esmicoleu-me! Criatures
i homes fets, enrogiu vostres punyals
amb sang meva! Em diu «noi»! El traïdor!
El gos! Si heveu escrit la vostra crònica
dient la veritat, és ben bé aquí
que, com àguila dins el colomar,
vaig fer fugir tota la vostra gent
de Corioli, i jo tot sol! I encara
em ve a dir «noi»!

AUFIDI

¿I com, nobles senyors,
tolereu que us recordi una sort cega
que fou vostra vergonya, aquest impiu
fatxenda, i que us ho planti als vostres ulls
i a les vostres orelles?

TOTS ELS CONSPIRADORS

Mori, mori!

CIUTADANS

(Confusament i alhora.)

Feu-lo a peces! I feu-ho de seguida!
Ha matat el meu fill! La meva filla!
Ha assassinat el meu cosí! El meu pare!

SENYOR II

Silenci, us dic! No l'insulteu! Silenci!
L'home és noble, i s'estén la seva fama
sobre tota l'amplària de la terra.
La falta que ha comès darrerament
serà considerada per nosaltres
en judici. Tu, Aufidi, no t'exaltis;
no vinguis a torbar la nostra pau.

CORIOLA

El tingúes davant meu, ell i sis més
com ell, i fins tota la seva tribu,
per a donar treball a la lleial
espasa meva!

AUFIDI

L'insolent canalla!

TOTS ELS CONSPIRADORS

Mateu-lo! Mata'l! Mata'l! Mata'l! Mata'l!
*(Els CONSPIRADORS desembeinen, i maten CORIOLA.
AUFIDI posa el peu damunt el cadàver.)*

ELS SENYORS

Oh! Atureu-vos! Atureu-vos! Oh!...

AUFIDI

Escolteu-me, digníssims amos meus!

SENYOR I

Oh TuHus!...

SENYOR II

Pel pecat que tu has comès
ha de plorar el valor!

SENYOR III

Oh, no el trepitgis!
No us mogueu, mestres; embeineu l'espasa!

AUFIDI

Quan sapigueu, senyors —i no puc dir-vos-ho,
de tanta ràbia com m'ha provocat—,
el gran perill on us precipitava
la vida d'aquest home, esdevindreu
satisfets que se l'hagi despatxat
d'aquesta forma. Plagui als Honors Vostres
fer-me venir al Senat, perquè us feu càrrec
que sóc el vostre servidor lleial
sotmès a vostra rígida censura.

SENYOR I

Emporteu-vos el cos d'aquí, i ploreu-lo.
I que sigui honorat com el més noble
cadàver que mai hagi conduït
l'herald a la seva urna funerària.

SENYOR II

La seva pròpia impaciència treu
gran part de culpa a Aufidi. De la cosa
salvem tot el que es pugui.

AUFIDI

El meu furor
s'ha apaivagat, i ara m'ha entrat la pena.
Emporteu-vos-el. Tres dels principals
entre els soldats hi ajudin. Tu fes batre
el tambor, i amb la veu ben endolada.
Cap per avall les llances que caminin,
i, malgrat que hagi fet en aquest poble
moltes de vídues, i que moltes mares
sense fills avui dia encara ploren
la injúria, tindrà un noble monument.
Ajudeu.

*(Surten, portant el cos de CORIOLÀ. Sona solem-
nament una marxa fúnebre.)*

ÍNDIX

<i>Presentació</i>	5
<i>Dramatis personae</i>	9
CORIOLA	11
Acte primer	11
Acte segon	51
Acte tercer	85
Acte quart	123
Acte cinquè	159

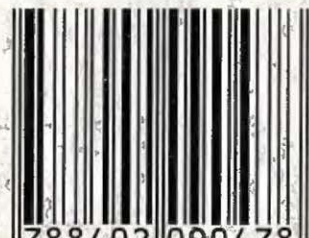
William Shakespeare
(1564-1616)

És difícil de saber quina fou la dimensió humana i la importància històrica de Coriolà, l'heroi romà que revoltat contra el seu poble va posar en greu perill la continuïtat de la República. Coriolà pot encarnar, si el contraposem a models pròxims a nosaltres, la moral del «Führer-Duce» d'inspiració feixista. Shakespeare, en tot cas, ens el retrata així, tot negant als representants del poble cap capacitat de resposta i, en darrer terme, cap grandesa. Malgrat aquesta concepció brutal i aristocràtica del poder, el *Coriolà* de Shakespeare és un text dramàtic que ha servit als supòsits ideològics més diversos. Bertolt Brecht en féu una adaptació sovint representada.

Coriolà segueix molt de prop la crònica de Plutarc i tanmateix la transforma, com escriu Josep M. de Sagarra: «Shakespeare aconseguix el miracle del que podríem dir-ne la gran deformació shakesperiana. La història, explicada per ell, s'engrandeix i s'intensifica fins a tal punt, que les anècdotes, revestint-se de nous valors, es converteixen en arquetípics monuments de consistència eterna».

Josep M. de Sagarra
(1894-1961)

9 788402 090478